

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

**PRAKTIČNI VODNIK PO MERILIH
DOPUSTNOSTI**

Založniki in organizacije, ki želijo reproducirati to poročilo (ali njegov prevod) v tiskani obliki ali na spletu, naj se obrnejo na publishing@echr.coe.int po nadaljnja navodila.

© Svet Evrope/Evropsko sodišče za človekove pravice, december 2011

Vodnik si lahko naložite na strani www.echr.coe.int (Case-law – Case-law analysis – Admissibility guide).

Vodnik je pripravil Oddelek za raziskave in za Sodišče ni zavezujoč. Besedilo je bilo usklajeno decembra 2009, posodabljali pa so ga do 31. marca 2011. Vse spremembe posodobljene različice so označene z zeleno.

Prevod iz angleškega v slovenski jezik je zagotovila Vlada Republike Slovenije, ki nosi izključno odgovornost za pravilnost prevoda.

KAZALO VSEBINE

UVOD	7
A. Pritožba posameznikov.....	8
1. <i>Namen določbe</i>	8
2. <i>Pravni položaj pritožbe</i>	8
3. <i>Svobodno uveljavljanje pravice do pritožbe</i>	9
4. <i>Obveznosti tožene države</i>	10
(a) 39. člen Poslovnika Sodišča.....	10
(b) Ugotavljanje dejstev	10
(c) Preiskave	11
B. Status žrtve	11
1. <i>Pojem »žrtve«</i>	11
2. <i>Neposredna žrtev</i>	11
3. <i>Posredna žrtev</i>	12
4. <i>Smrt žrtve</i>	12
5. <i>Izguba statusa žrtve</i>	13
I. POSTOPKOVNI RAZLOGI ZA NEDOPUSTNOST	14
A. Neizčrpanje domačih pravnih sredstev.....	14
1. <i>Namen pravila</i>	14
2. <i>Uporaba pravila</i>	15
(a) Prožnost	15
(b) Ravnanje skladno z domačimi pravili in omejitvami	15
(c) Obstoj več pravnih sredstev	15
(d) Vsebinske pritožbe	15
(e) Obstoj in primernost	16
(f) Razpoložljivost in učinkovitost	16
3. <i>Omejitve pri uporabi pravila</i>	17
4. <i>Razdelitev dokaznega bremena</i>	17
5. <i>Postopkovni vidiki</i>	18
6. <i>Ustvarjanje novih sredstev</i>	18
B. Neupoštevanje šestmesečnega roka.....	19
1. <i>Namen pravila</i>	20
2. <i>Datum, nora katerega začne teči šestmesečni rok</i>	20
(a) Pravnomočna odločitev.....	20
(b) Začetna točka	20
(c) Vročitev odločbe.....	21
(d) Nevročitev odločbe.....	21
(e) Ni razpoložljivih pravnih sredstev	21
(f) Izračun šestmesečnega roka	21
(g) Trajajoča situacija.....	21
3. <i>Datum vložitve pritožbe</i>	22
(a) Prvo pismo	22
(b) Razlika med datumom pisanja in datumom oddaje.....	22
(c) Pošiljanje po telefaksu	22
(d) Časovni razmik po prvem sporočilu	22
(e) Določitev lastnosti pritožbe	22
(f) Naknadne pritožbe.....	22
4. <i>Primeri</i>	23
(a) Uporaba časovnih omejitev za procesno obveznost po 2. členu Konvencije	23

(b) Pogoji za uporabo šestmesečnega pravila v primerih večkratnih obdobj pripora po tretjem odstavku 5. člena Konvencije	23
C. Anonimna pritožba	23
1. Anonimna pritožba	23
2. Neanonimna pritožba	23
D. Odvečna pritožba.....	24
1. Identični pritožniki	24
2. Identične pritožbe	24
3. Identična dejstva.....	25
E. Pritožba, ki je bila že vložena pri drugem mednarodnem organu	25
1. Koncept postopka	25
(a) Postopek mora biti javen.....	25
(b) Postopek mora biti mednaroden	26
(c) Postopek mora biti neodvisen	26
(d) Postopek mora biti soden.....	26
2. Postopkovna zagotovila.....	26
(a) Kontradiktorni postopki.....	26
(b) Zahteve, ki jih mora upoštevati sodni organ.....	26
3. Vloga postopka	26
(a) Postopek mora omogočiti določitev odgovornosti	27
(b) Cilj postopka mora biti zaustavitev kršitve	27
(c) Učinkovitost postopka	27
F. Zloraba pravice do pritožbe.....	27
1. Splošna opredelitev	27
2. Zavajanje Sodišča.....	28
3. Žaljiv jezik	28
4. Kršitev načela zaupnosti postopka prijateljske poravnave.....	28
5. Pritožba, ki je očitno neutemeljena ali ki nima pravega namena	29
6. Druge zadeve.....	29
7. Pristop, ki ga mora sprejeti tožena vlada.....	29
II. RAZLOGI ZA NEDOPUSTNOST, POVEZANI S SODNO PRISTOJNOSTJO	
SODIŠČA 30	
A. Nezdržljivost <i>ratione personae</i>	30
1. Načela.....	30
2. Sodna pristojnost.....	30
3. Odgovornost in pripisljivost.....	31
4. Vprašanja o mogoči odgovornosti pogodbenic Konvencije glede dejanj ali opustitev, povezanih z njihovim članstvom v mednarodni organizaciji	32
B. Nezdržljivost <i>ratione loci</i>	33
1. Načela.....	33
2. Posebni primeri	34
C. Nezdržljivost <i>ratione temporis</i>	34
1. Splošna načela.....	34
2. Uporaba teh načel.....	35
(a) Odločilni datum v zvezi z ratifikacijo Konvencije ali sprejemom sodne pristojnosti institucij Konvencije	35
(b) Takojšnja dejstva pred ali po začetku veljavnosti ali izjavi	35
3. Posebne okoliščine	36
(a) Trajajoče kršitve	36

(b) »Trajajoča« postopkovna obveznost do preiskave izginotij, ki so se zgodila pred odločilnim datumom	37
(c) Procesna obveznost preiskave smrti po 2. členu: postopki, ki se nanašajo na dejstva izven časovne pristojnosti Sodišča.....	37
(d) Obravnavanje predhodnih dejstev	38
(e) Trajajoči postopek ali pripor	38
(f) Pravica do odškodnine zaradi nezakonite obsodbe	38
D. Nezdržljivost <i>ratione materiae</i>	38
1. Pojem "civilnih pravic in obveznosti"	39
(a) Splošne zahteve glede uporabe prvega odstavka 6. člena	40
(b) Izraz "spor"	40
(c) Verjeten obstoj pravice v domačem pravu	41
(d) "Civilna" narava pravice	42
(e) Zasebna narava pravice: premoženjska razsežnost	42
(f) Razširitev na druge vrste sporov	43
(g) Izločene zadeve	44
(h) Uporaba 6. člena v postopku, ki ni glavni postopek	45
2. Pojem "kazenske obtožbe"	46
(a) Splošna načela	46
(b) Uporaba splošnih pravil	47
Disciplinski postopki.....	47
Upravni, davčni, carinski postopki in postopki s področja prava konkurence.....	48
Politična vprašanja	49
Izgon in izročitve.....	49
Različne faze kazenskih postopkov, pomožnih postopkov in naknadnih pravnih sredstev.....	50
(c) Povezava z drugimi členi Konvencije ali njenimi Protokoli.....	51
3. Pojma "zasebnega življenja" in "družinskega življenja"	52
(a) Področje uporabe 8. člena	52
(b) Področje "zasebnega življenja"	52
(c) Področje "družinskega življenja"	55
Pravica postati starš	55
Otroci.....	55
Pari	56
Druga razmerja	57
Materialni interesi	57
4. Pojma "dom" in "dopisovanje"	57
(a) Področje uporabe 8. člena	57
(b) Obseg pojma "dom"	57
(c) Primeri poseganja v pravico do doma	58
(d) Obseg pojma "dopisovanje"	59
5. Pojem "premoženja"	60
(a) Varovano premoženje	60
(b) Avtonomnost pomena	60
(c) Obstoječe premoženje	60
(d) Terjatve in dolgovi	61
(e) Vračanje premoženja.....	61
(f) Bodoči prihodki.....	62
(g) Profesionalna klientela	62
(h) Dovoljenja za opravljanje dejavnosti	62

(i)	Inflacija.....	62
(j)	Intelektualna lastnina.....	62
(k)	Delnice podjetij	62
(l)	Prejemki socialne varnosti	63
III.	NEDOPUSTNOST NA PODLAGI VSEBINE	63
A.	Očitna neutemeljenost	63
	1. <i>Splošna predstavitev</i>	63
	2. <i>“Četrstopenjske” pritožbe</i>	64
	3. <i>Jasna in očitna odsotnost kršitve</i>	65
(a)	Odsotnost obstoja samovoljnosti ali nepoštenosti.....	66
(b)	Odsotnost obstoja nesorazmernosti med cilji in sredstvi	66
(c)	Druge relativno preprosta vsebinska vprašanja.....	67
	4. <i>Neosnovane pritožbe: pomanjkanje dokazov</i>	68
	5. <i>Zmedene ali nestvarne pritožbe</i>	68
B.	Odsotnost znatno neugodnejšega položaja.....	69
	1. <i>Ozadje novega merila</i>	69
	2. <i>Obseg</i>	69
	3. <i>Ali je pritožnik utrpel znatno neugodnost</i>	70
	4. <i>Varnostni določbi</i>	71
(a)	Ali spoštovanje človekovih pravic zahteva preučitev zadeve po vsebini	71
(b)	Ali je domače sodišče ustrezno preučilo zadevo.....	71
	KAZALO SODB IN SKLEPOV	73

UVOD

1. Sistem varovanja temeljnih pravic in svoboščin, ki ga je uvedla Evropska Konvencija o človekovih pravicah (v nadaljnjem besedilu: Konvencija), temelji na načelu subsidiarnosti. Za zagotavljanje njene uporabe so odgovorne predvsem pogodbenice Konvencije; Evropsko Sodišče za človekove pravice (v nadaljnjem besedilu: Sodišče) naj bi ukrepalo le, kadar pogodbenice ne izpolnijo svojih obveznosti.

Strasburški nadzor sprožijo zlasti zaradi pritožbe posameznikov, ki jih lahko na Sodišču vložijo vsaka fizična ali pravna oseba pod pristojnostjo pogodbenice Konvencije. Nabor mogočih pritožnikov je torej zelo širok: poleg osemsto milijonov prebivalcev razširjene Evrope in državljanov tretjih držav, ki v njej bivajo ali jo prečkajo, imamo še na milijone društev, ustanov, političnih strank, podjetij in tako naprej (če ne omenimo oseb, ki sodijo v pristojnost pogodbenic Konvencije zaradi ekstrateritorialnih dejanj pogodbenic zunaj njihovega ozemlja).

Že več let je Sodišče zaradi različnih dejavnikov preobremenjeno s pritožbami posameznikov (31. avgusta 2010 jih je na reševanje čakalo 130.000). Ogromno večino teh pritožb (več kot 95%) pa zavrnejo, ne da bi jih obravnavali po vsebini, saj ne izpolnjujejo enega od meril dopustnosti, določenih s Konvencijo. To prinaša težave iz dveh razlogov. Prvič, ker mora Sodišče odgovoriti na vsako pritožbo, ne more v razumnem roku obravnavati zadev, ki si zaslužijo obravnavo po vsebini, javnost pa od tega nima nobene prave koristi. Drugič, več deset tisočim pritožnikom zahtevke zavrnejo, kar se pogosto zgodi po več letih čakanja.

2. Pogodbenice Konvencije, pa tudi Sodišče in njegovo sodna pisarna, nenehno iščejo načine za reševanje tega problema in zagotavljanje učinkovitega delovanja sodnega sistema. Eden najvidnejših ukrepov je sprejem Protokola št. 14 h Konvenciji. Ta med drugim določa, da pritožbe, ki so očitno nedopustne, obravnava en sam sodnik, ob pomoči nesodnih poročevalcev, in ne odbor treh sodnikov. Protokol št. 14, ki je začel veljati 1. junija 2010, je uvedel tudi novo merilo dopustnosti, povezano s stopnjo neugodnosti, jo je občutil pritožnik, in katerega cilj je odvrčanje oseb od vlaganja pritožb, če zanje ni nastal znatno neugodnejši položaj.

19. februarja 2010 so se predstavniki sedeminštiridesetih držav članic Sveta Evrope, ki jih zavezuje Konvencija, sestali v švicarskem Interlaknu, da bi razpravljali o prihodnosti Sodišča in zlasti o sodnih zaostankih, ki so posledica velikega števila nedopustnih pritožb. S slovesno izjavo so potrdili osrednjo vlogo Sodišča v evropskem sistemu za varstvo temeljnih pravic in svoboščin in se zavezali k povečanju njene učinkovitosti ob ohranjanju načela pritožb posameznikov.

3. Zamisel o podajanju podrobnih in objektivnih informacij o pritožbenem postopku in kriterijih dopustnosti morebitnim pritožnikom je izrecno opredeljena v točki C-6 (a) in (b) interlakenske izjave. Ta praktični priročnik o pogojih dopustnosti pritožb posameznikov je treba obravnavati v tem kontekstu. Zasnovan je tako, da poda jasnejšo in podrobnejšo sliko pogojev dopustnosti z namenom, da kar najbolj zmanjša število pritožb, ki nimajo možnosti, da bi o njih odločali vsebinsko, in da zagotovi, da pritožbe, primerne za vsebinsko obravnavo, prestopajo preizkus dopustnosti. Trenutno pri večini primerov, ki prestopajo preizkus, dopustnost in vsebino (*meritum*) obravnavanjo istočasno, kar postopek poenostavi in pospeši.

Ta obsežni dokument je namenjen zlasti pravnikom v pravosodju, še posebej odvetnikom, ki lahko zastopajo pritožnike pred Sodiščem. Drugi, poljudnejši dokument z manj tehničnimi izrazi bo rabil kot pripomoček za učenje za širši krog manj obveščenih bralcev.

Vsa merila dopustnosti iz 34. člena (pritožbe posameznikov) in 35. člena (merila dopustnosti) Konvencije so bili preučeni glede na sodno prakso Sodišča. Seveda je nekatere koncepte, kot so šestmesečni rok in v manjšem obsegu izčrpanje domačih pravnih sredstev, lažje opredeliti kot druge, na primer koncept »očitne neutemeljenosti«, ki ga lahko razčlenjujemo *ad infinitum*, ali pristojnost *ratione materiae* oz. *ratione personae*. Poleg tega se pritožniki na nekatere člene opirajo veliko pogostejše kot na druge, nekatere države pa niso ratificirale vseh dodatnih protokolov h Konvenciji, medtem ko so druge izrazile pridržke glede obsega določenih določb. Redkih primerov meddržavnih pritožb nismo obravnavali, ker je zanje potreben zelo drugačen pristop. Kar zadeva novo merilo dopustnosti pa je glede na to, da je protokol št. 14 začel veljati šele pred kratkim, prezgodaj, da bi

natančno prikazali tozadevno sodno prakso Sodišča. Ta priročnik torej ni izčrpen, zato se bomo v njem posvetili najpogostejšim situacijam.

4. Priročnik smo pripravili na Oddelku Juriskonzula (*Jurisconsult / Jurisconsulte*) Sodišča, razlaga meril dopustnosti pa za Sodišče nikakor ni zavezujoča. Redno ga bomo posodabljali. Sestavili smo ga v francoščini in angleščini, prevedli pa ga bomo v nekatere tuje jezike, pri čemer bodo imeli prednost uradni jeziki držav z velikim številom zadev.

5. Po opredelitvi pojmov pritožbe posameznikov in statusa žrtve se bomo v priročniku posvetili procesnim razlogom za nedopustnosti (I), razlogom v zvezi s sodno pristojnostjo Sodišča (II) in v zvezi z vsebino zadeve (III).

A. Pritožba posameznikov

34. člen – Pritožbe posameznikov

»Sodišče lahko sprejme zahteve za obravnavo od katere koli osebe, nevladne organizacije ali skupine posameznikov, ki zatrjujejo, da so žrtve kršitev pravic, priznanih s Konvencijo in njenimi protokoli, s strani katere koli visoke pogodbenice. Visoke pogodbenice se zavezujejo, da na noben način ne bodo ovirale dejanskega izvajanja te pravice.«

1. Namen določbe

6. 34. člen, ki zagotavlja pravico do pritožbe, daje posameznikom dejansko pravico do pravnega spora na mednarodni ravni. Je tudi eno temeljnih zagotovil za učinkovitost sistema Konvencije – ena “bitvenih komponent mehanizma” za varovanje človekovih pravic (*Loizidou proti Turčiji* (predhodni ugovori), 70. odstavek, in *Mamatkulov in Askarov proti Turčiji* [VS], 100. in 122. odstavek).

7. Konvencijo je treba kot živ dokument razlagati v skladu z današnjimi razmerami. Uveljavljena sodna praksa se v tem smislu uporablja tudi pri postopkovnih določbah, kot na primer 34. členu (*Loizidou proti Turčiji* (predhodni ugovori), 71. odstavek).

2. Pravni položaj pritožbe

8. **Področje uporabe:** Vsak posameznik se lahko zanaša na varstvo Konvencije pred državo pogodbenico, kadar je do domnevne kršitve prišlo na področju sodne pristojnosti zadevne pogodbenice v skladu s 1. členom Konvencije (*Van der Tang proti Španiji*, 53. odstavek). Žrtvi ni treba navesti, kateri člen je bil kršen (*Guzzardi proti Italiji*, 61. odstavek).

9. **Upravičenci:** Pravico do pritožbe posameznikov lahko uveljavlja vsaka fizična ali pravna oseba ne glede na državljanstvo, prebivališče, osebno stanje, položaj ali poslovno sposobnost. Glede matere, ki so ji odvzeli starševske pravice, glej *Scozzari in Giunta proti Italiji* [VS], 138. odstavek; glede mladoletnika glej *A. proti Združenemu kraljestvu*; glede osebe, ki nima poslovne sposobnosti, brez soglasja skrbnika, glej *Zehentner proti Avstriji*, 39. odstavek in naslednji.

Vsaka nevladna organizacija v širšem pomenu – torej ne organizacije, ki izvajajo vladna pooblastila – lahko uveljavlja pravico do pritožbe. Kar zadeva pravne osebe javnega prava, ki ne izvajajo vladnih pooblastil, glej *Sveti samostani proti Grčiji*, 49. odstavek, in *Radio Francija in drugi proti Franciji* (sklep), 24.-26. odstavek; glede organizacij, pravno in finančno neodvisnih od države, glej *Linjska družba Islamske republike Iran proti Turčiji*, 80. in 81. odstavek, in *Unédic proti Franciji*¹, 48.-59. odstavek.

Po drugi strani pa občina (*Ayuntamiento de Mula proti Španiji* (sklep)) ali del občine, ki sodeluje pri izvajanju javnih pooblastil (*Del občine Antilly proti Franciji* (sklep)), nista upravičena do pritožbe na podlagi 34. člena (glej tudi *Döşmealtı Belediyesi proti Turčiji** (sklep)).

¹ Sodišče izdaja sodbe in sklepe v dveh uradnih jezikih, angleščini in francoščini. Tekst sodb oziroma sklepov, ki so označeni z zvezdico, je dostopen le v francoskem jeziku.

Katerakoli skupina posameznikov: neformalne, navadno začasne zveze več posameznikov (»Belgijska jezikoslovna« zadeva). Vendar pa lokalni organi ali druga vladna telesa ne morejo vlagati pritožb preko posameznikov, ki jih sestavljajo ali zastopajo, v zvezi z dejanji, kaznivimi v državi, ki ji pripadajo in v imenu katere izvajajo javna pooblastila (*Demirbaş in drugi proti Turčiji** (sklep)).

10. 34. člen ne dopušča pritožb *in abstracto* o kršenju Konvencije. Pritožniki se ne smejo pritoževati zaradi določbe v notranji zakonodaji zgolj zato, ker je v navideznem nasprotju s Konvencijo (*Monnat proti Švici*, 31. in 32. odstavek), prav tako pa Konvencija ne določa vložitve *actio popularis* (*Klass in drugi proti Nemčiji*, 33. odstavek; *Gruzijska laburistična stranka proti Gruziji* (sklep); in *Burden poti Združenemu kraljestvu* [VS], 33. odstavek

11. **Pritožbe, ki jih vloži zastopnik**: Kadar se pritožniki odločajo, da pritožbe ne bodo vložili sami, ampak preko zastopnika, tretji odstavek 45. člena Poslovnika Sodišča od njih zahteva predložitev ustrezno *podpisanega pisnega pooblastila*. Zastopniki morajo dokazati, da so prejeli določena in izrecna navodila od domnevne žrtve v smislu 34. člena, v katere imenu nameravajo delovati pred Sodiščem (*Post proti Nizozemski* (sklep)). Glede veljavnosti pooblastila glej *Aliiev proti Gruziji**, 44.–49. odstavek Glede avtentičnosti pritožbe glej *Velikova proti Bolgariji*, 48.–52. odstavek

12. **Zloraba pravice do pritožbe**: Glede **ravnjanja pritožnika**, ki je v nasprotju z **namenom pravice do pritožbe**, glej pojem **zlorabe pravice do pritožbe posameznikov** v smislu tretjega odstavka 35. člena Konvencije (*Mirolubovs in drugi proti Latviji**, 62. odstavek in naslednji).

3. Svobodno uveljavljanje pravice do pritožbe

13. Pravica pritožbe na Sodišče je absolutna in je ni mogoče omejiti. To načelo pomeni svobodo komunikacije z organi Konvencije (glede dopisovanja v priporu glej *Peers proti Grčiji*, 84. odstavek, in *Kornakovs proti Latviji**, 157. odstavek in naslednji). V povezavi s tem glej tudi evropski sporazum iz leta 1996 o udeležencih v postopkih Evropskega Sodišča za človekove pravice (CETS št. 161).

14. Domače oblasti ne smejo na noben način pritiskati na pritožnike, naj svoje pritožbe umaknejo ali spremenijo. Po besedah Sodišča lahko pritisk poteka v obliki neposredne prisile in očitnih dejanj zastraševanja pritožnikov ali morebitnih pritožnikov, njihovih družin ali pravnih zastopnikov, a tudi v obliki neprimernih posrednih dejanj ali stikov (*Mamatkulov in Askarov proti Turčiji* [VS], 102. odstavek).

Sodišče preuči odvratilni učinek na uveljavljanje pravice do pritožbe posameznikov (*Colibaba proti Moldaviji*, 68. odstavek).

Treba je upoštevati ranljivost pritožnika in tveganje, da nanj vplivajo oblasti (*Iambor proti Romuniji* (št. 1)*, 212. odstavek). Pritožniki so lahko še posebej ranljivi, kadar so v priporu, stike z družino ali zunanjim svetom pa so jim omejili (*Cotlet proti Romuniji**, 71. odstavek).

15. Nekaj pomembnih primerov:

- v zvezi z zaslišanjem s strani oblasti glede pritožbe: *Akdivar in drugi proti Turčiji* [VS], 105. odstavek, in *Tanrikulu proti Turčiji* [VS], 131. odstavek;
- grožnja s kazenskim postopkom proti odvetniku pritožnika: *Kurt proti Turčiji*, 159.–165. odstavek; pritožba oblasti proti odvetniku v domačem postopku: *McShane proti Združenemu Kraljevstvu*, 151. odstavek;
- policijsko zasliševanje pritožnikovega odvetnika in prevajalca zaradi zahtevka za pravično zadoščenje: *Fedotova proti Rusiji*, 49.–51. odstavek; glede preiskave, ki jo je naročil predstavnik vlade: *Ryabov proti Rusiji*, 53.–65. odstavek;
- onemogočeno srečanje odvetnika in zdravnika pritožnika: *Boicenco proti Moldaviji*, 158. in 159. odstavek;
- neupoštevanje zaupnosti pogovorov med odvetnikom in pritožnikom v sobi za srečanja: *Oferta Plus SRL proti Moldaviji*, 156. odstavek;
- grožnje zaporniških oblasti: *Petra proti Romuniji*, 44. odstavek;
- zarnitev posredovanja pritožbe Sodišču s strani zaporniških oblasti zaradi neizčrpanja notranjih pravnih sredstev: *Nurmagomedov proti Rusiji*, 61. odstavek;
- pritisk na pričo v zadevi pred Sodiščem glede pogojev v priporu: *Novinskiy proti Rusiji*, 119. odstavek in naslednji;

- odvrčilne pripombe zaporniških oblasti skupaj z neupravičenimi opustitvami in odlašanjem pri dostavi pisalnega gradiva zaporniku za dopisovanje ter dokumentov, potrebnih za pritožbo na Sodišču: *Gagiu proti Romuniji*^{*}, 94. odstavek in naslednji;
- nepripravljenost oblasti na to, da bi zaprtemu pritožniku posredovali kopije dokumentov, potrebnih za pritožbo na Sodišču: *Naydyon proti Ukrajini*, 68. odstavek;
- zastraševanje s strani oblasti in njihov pritisk na pritožnika v zvezi z zadevo pred Sodiščem: *Lopata proti Rusiji*, 154.–160. odstavek;

16. Domnevni poseg v pravico do pritožbe posameznikom je lahko zaradi okoliščin zadeve manj resen (*Sisojeva in drugi proti Latviji* (izbris) [VS], 118. odstavek in naslednji.). Glej tudi *Holland proti Švedski* (sklep), ko je Sodišče ugotovilo, da uničenje magnetofonskih zapisov sodne obravnave skladno s švedsko zakonodajo pred potekom šestmesečnega roka za vložitev pritožbe na Sodišče ni oviralo pritožnika pri učinkovitem uveljavljanju pravice do pritožbe; in *Farcaș proti Romuniji*^{*} (sklep), ko je Sodišče menilo, da domnevna nesposobnost telesno prizadetega pritožnika za izčrpanje notranjih pravnih sredstev zaradi pomanjkanja posebne opreme za dostop do javnih storitev pritožnika ni ovirala pri učinkovitem uveljavljanju pravice do pritožbe.

4. Obveznosti tožene države

(a) 39. člen Poslovnika Sodišča

17. Po 39. členu Poslovnika Sodišča lahko Sodišče odredi **začasne ukrepe** (*Mamatkulov in Askarov proti Turčiji* [VS], 99.–129. odstavek). 34. člen je kršen, če pogodbenice ne izvedejo vseh ukrepov, ki bi jih razumno lahko izvedle za izpolnitev ukrepa, ki ga navede Sodišče (*Paladi proti Moldaviji* [VS], 87.–92. odstavek).

18. Nekaj nedavnih primerov:

- nezagotovitev pravočasne izvedbe sestanka med iskalcem azila, ki mu je odvzeta prostost, in odvetnikom kljub predlaganemu začasnemu ukrepu skladno z 39. členom: *D.B. proti Turčiji*, 67. odstavek;
- prepustitev pripornikov iraškim oblastem v nasprotju z začasnim ukrepom: *Al-Saadoon in Mufdhi proti Združenemu kraljestvu*, 162.–165. odstavek;
- izgon prvega pritožnika v nasprotju z začasnim ukrepom: *Kamaliyevy proti Rusiji*, 75.–79. odstavek.

19. Sodišče mora preveriti ravnanje skladno z začasnim ukrepom, medtem ko mora država, ki meni, da ima gradivo, s katerim lahko Sodišče prepriča, da odpravi začasni ukrep, o tem obvestiti Sodišče (*Paladi proti Moldaviji* [VS], 90.–92. odstavek; *Olaechea Cahuas proti Španiji*, 70. odstavek ; in *Groni proti Albaniji*, 181. odstavek in naslednji).

Zgolj dejstvo, da je bila vložena zahteva za uporabo 39. člena, ni dovolj za obvezo države, da zadrži izvršitev odločbe o izročitvi (*Al-Moayad proti Nemčiji* (sklep), 122. odstavek in naslednji; glej tudi dolžnost tožene države do sodelovanja s Sodiščem v dobri veri).

(b) Ugotavljanje dejstev

20. Ker je za ugotavljanje dejstev zadolženo Sodišče, morajo pogodbenice nuditi dejansko pomoč tako, da priskrbijo vse potrebne informacije. Njihovo ravnanje se lahko upošteva pri iskanju dokazov (*Irska proti Združenemu kraljestvu*, 161. odstavek). V kontekstu sistema pritožb posameznikov je za države pomembno, da priskrbijo vso potrebno pomoč za učinkovito preučevanje pritožbe. Če vlada brez zadovoljive razlage ne poda informacij s katerimi razpolaga, lahko iz tega sledi sklep ne le o utemeljenosti očitkov (*Maslova in Nalbinov proti Rusiji*, 120.–121. odstavek) pač pa tudi glede 38. člena konvencije (pomanjkanje dostopa do evidenc o policijskem pridržanju: *Timurtaş proti Turčiji*, 66. odstavek; pomanjkanje dostopa do kopij spisa o preiskavi: *Imakayeva proti Rusiji*, 201. odstavek). Glede nerazkritja tajnega poročila Sodišču glej *Nolan in K. proti Rusiji*, 56. odstavek in naslednji.

Preprečevanje odvetnikovega dostopa do zdravstvenega kartona stranke, ki je bilo bistvenega pomena za zadevno pritožbo, je obveljalo kot ovira pri uveljavljanju pravice do pritožbe posameznikov za namene 34. člena (*Boicenco proti Moldavija*, 158. odstavek). Glede sestankov med odvetnikom in pritožnikom, prisilno pridržanim v psihiatrični bolnišnici, glej *Shtukatur* *proti Rusiji*, 138. odstavek in naslednji. Primerjajte z zamudo vlade pri podajanju določenih dodatnih informacij, ki je obveljala za "obžalovanja vredno", ne da bi prispevala h kršitvi uveljavljanja pravice do pritožbe posameznikov po 34. členu (*Öcalan proti Turčiji* [VS], 201. odstavek).

Glede povezave med 34. in 38. členom glej *Bazorkina proti Rusiji*, 170. odstavek in naslednji ter 175. odstavek. 34. člen, ki je zasnovan tako, da zagotavlja učinkovito izvajanje pravice do pritožbe posameznikov, je nekakšen *lex generalis*, medtem ko 38. člen od držav posebej zahteva, da sodelujejo s Sodiščem. Sodišče lahko ugotovi kršitev 38. člena tudi ob odsotnosti posebnega sklepa o dopustnosti (tretji odstavek 29. člena): glej *Enukidze in Girgvliani proti Gruziji*, 295. odstavek.

(c) Preiskave

21. Od tožene države se pričakuje tudi pomoč pri **preiskavah** (38. člen), saj mora država poskrbeti za "vse potrebno" za učinkovito preučevanje pritožb (*Çakıcı proti Turčiji* [VS], 76. odstavek). Oviranje obiska za ugotovitev dejstev pomeni kršitev 38. člena (*Shamayev in drugi proti Gruziji in Rusiji*, 504. odstavek).

B. Status žrtve

34. člen – Pritožbe posameznikov

»Sodišče lahko sprejme pritožbe od katere koli osebe, nevladne organizacije ali skupine posameznikov, ki zatrjujejo, da so žrtve kršitev pravic, priznanih s konvencijo in njenimi protokoli, s strani katere koli visoke pogodbenice. ...«

22. Po 34. členu se lahko Sodišču pritožijo le pritožniki, ki menijo, da so žrtev kršitve Konvencije. Za popravilo vsake zatrjevane kršitve Konvencije so najprej zadolžene državne oblasti. Zato je vprašanje, ali pritožnik lahko trdi, da je žrtev zatrjevane kršitve, pomembno v vseh fazah postopka pred Sodiščem (*Scordino proti Italiji (št. 1)* [VS], 179. odstavek).

1. Pojem »žrtve«

23. Pojem "žrtve" se razlaga **avtonomno** in ne glede na domače predpise, na primer pravila o interesu ali sposobnosti za ravnanje (*Gorraiz Lizarraga in drugi proti Španiji*, 35. odstavek). [VS], 50. odstavek). Pojem »žrtve« ne predpostavlja obstoja škode (*Brumarescu proti Romuniji* [VS], 50. odstavek), zadošča pa lahko tudi akt, ki ima le začasne pravne učinke (*Monnat proti Švici*, 33. odstavek), § 33).

24. Razlaga pojma "žrtve" je izpostavljena **razvoju glede na razmere v sodobni družbi**, uporabljati pa jo je treba **brez odvečnega formalizma** (*Gorraiz Lizarraga in drugi proti Španiji*, 38. odstavek; *Monnat proti Švici*, 30.–33. odstavek; *Stukus in drugi proti Poljski*, 35. odstavek; in *Ziętal proti Poljski**, 54.–59. odstavek). Sodišče je odločilo, da je vprašanje statusa žrtve lahko povezano z vsebino zadeve (*Siliadin proti Franciji*, 63. odstavek).

2. Neposredna žrtev

25. Zadevno dejanje ali opustitev mora pritožnika **neposredno prizadeti** (*Amuur proti Franciji*, 36. odstavek). Vendar pa tega kriterija ni mogoče uporabiti mehanično in neprožno (*Karner proti Avstriji*, 25. odstavek).

26. Od primera do primera je Sodišče dopustilo pritožbe »potencialnih« žrtev, torej oseb, ki se ne morejo pritožiti zaradi neposredne kršitve.

27. *Nekaj primerov*: sodba o prisluškovanju telefonskim pogovorom v Nemčiji (*Klass in drugi proti Nemčiji*, 34. odstavek); glede izročitve glej *Soering proti Združenemu kraljestvu*; glede ukrepov za omejevanje razširjanja informacij o splavu ženskam v rodni dobi glej *Open Door in Dublin Well Woman proti Irski*, 44. odstavek.

28. Vendar pa **sum ali domneva** še ni dovolj za ugotovitev statusa žrtve. Glede odsotnosti formalnega naloga za izgon glej *Vijayanathan in Pusparajah proti Franciji*, 46. odstavek; zatrjevanje posledice parlamentarnega poročila: *Krščanska zveza Jehovovih prič v Franciji proti Franciji* (sklep); morebitna globa za podjetje, ki se je pritožilo: *Senator Lines GmbH proti petnajstim članicam Evropske unije* (sklep) [VS]; zatrjevanje posledice sodne odločbe, ki zadeva tretjo stranko v komi: *Rossi in drugi proti Italiji** (sklep). Pritožnik ne more trditi, da je žrtev, kadar je za zatrjevano kršitev delno kriv sam (*Paşa in Erkan Erol proti Turčiji**).

29. Glede **domače zakonodaje** lahko posamezniki ugovarjajo, da zakonodaja krši njihove pravice v odsotnosti posamičnega izvedbenega ukrepa, če jim ta nalaga, naj svoje ravnanje spremenijo ali pa jim grozi pregon (*Norris proti Irski*; *Bowman proti Združenemu kraljestvu*), ali če so pripadniki razreda, ki tvega, da ga zakonodaja neposredno prizadene (*Burden proti Združenemu kraljestvu* [VS], 34. odstavek; *Johnston in drugi proti Irski*). Glede primera v zvezi z državno **ustavo** glej *Sejdić in Finci proti Bosni in Hercegovini* [VS], 29. odstavek.

3. Posredna žrtev

30. Sodišče lahko sprejme individualno pritožbo od osebe, ki velja za **posredno žrtev**, kadar med neposredno žrtvijo in pritožnikom obstaja osebna in specifična povezava.

31. Med *primere* spadajo: po 2. členu pritožba žene žrtve (*McCann in drugi proti Združenemu kraljestvu* [VS]) in pritožba nečaka mrtve žrtve (*Yaşa proti Turčiji*, 66. odstavek). Po 3. členu je taka pritožba matere moškega, ki je izginil v priporu (*Kurt proti Turčiji*); vendar pa brat izginulega ni štel kot žrtev (*Çakici proti Turčiji* [VS], 98. in 99. odstavek). Po petem odstavku 5. člena sem spada primer moža pritožnice, ki so jo prisilno zadržali v psihiatrični bolnišnici (*Houtman in Meeus proti Belgiji**, 30. odstavek). Glede prvega odstavka 6. člena (pravično sojenje) glej *Grădinar proti Moldaviji* (nepriustranskost Sodišč); *Brudnicka in drugi proti Poljski*, 26. odstavek in naslednji (pravica braniti ugled umrlega zakonca); in *Marie-Louise Loyen in Bruneel proti Franciji** (dolžina in pravičnost postopka). Po 2. odstavku 6. člena glej primer o vdovi obtoženca, ki je bil žrtev kršitve pravice do domneve nedolžnosti (*Nölkenbockhoff proti Nemčiji*, 33. odstavek). Na podlagi 10. člena glej *Dalban proti Romuniji* [VS], 39. odstavek, glede interesov pritožnikove vdove. Vendar pa delničarji podjetja ne morejo trditi, da so žrtve kršitve pravic podjetja po 1. členu protokola št. 1 (*Agrotexim in drugi proti Grčiji*, 62. in 64. odstavek), razen v izrednih okoliščinah (*Camberrow MM5 AD proti Bolgariji* (sklep)).

4. Smrt žrtve

32. Pritožbe lahko vložijo samo živi oziroma so lahko vložene le v njihovem imenu; umrla oseba ne more vložiti pritožbe, niti preko zastopnika (*Kaya in Polat proti Turčiji** (sklep)). Vendar pa smrt žrtve še ne pomeni, da se zadeva črta s seznama Sodišča.

33. Povedano na splošno, **kadar prvotni pritožnik umre po** vložitvi pritožbe na Sodišče, lahko družina prvotnega pritožnika vztraja pri pritožbi, če ima za to dovolj interesa. Glede primerov dedičev ali bližnjih sorodnikov, kot so vdova in otroci, glej *Raimondo proti Italiji*, 2. odstavek, in *Stojković proti "nekdanji jugoslovanski republiki Makedoniji"*, 25. odstavek; glede staršev glej *X proti Franciji*, 26. odstavek; glede drugačne zadeve glej *Malhous proti Češki* (sklep) [VS]; drugače glej tudi sodbo v primeru *Scherer proti Švici*, 31. in 32. odstavek; za primer univerzalnega volilojemnika, ki ni v sorodu s pokojnikom, glej *Thévenon proti Franciji* (sklep); glej tudi *Léger proti Franciji* (izbris) [VS], 50. in 51. odstavek.

34. Položaj pa je drugačen, kadar **neposredna žrtev umre pred** pritožbo Sodišču (*Fairfield proti Združenemu kraljestvu* (sklep)).

Glede pritožbe, ki se tiče očitkov v zvezi s **smrtjo bližnjega sorodnika** glej *Velikova proti Bolgariji* (sklep); glede **izginotja** bližnjega sorodnika glej *Varnava in drugi proti Turčiji* [VS], 112. odstavek.

Glede pritožb po 6. členu glej *Micallef proti Malti* [VS], 48. odstavek in naslednji ter tam navedena sklicevanja.

Glede bližnjih sorodnikov, ki vlagajo pritožbe po členih od 8. do 11. ter po 3. členu protokola št. 1 v zvezi s postopki in dejstvi o pokojnih, glej *Gakiyev in Gakiyeva proti Rusiji*, 164.–168. odstavek ter tam navedena sklicevanja. Glede **prenosljivih pritožb** glej *Sanles Sanles proti Španiji* (sklep).

35. Poleg tega ima Sodišče pooblastila, da oceni, ali je primerno nadaljevati s preučevanjem **namenom varovanja človekovih pravic** (*Karner proti Avstriji*, 25. odstavek in naslednji). Ta pooblastila pa so odvisna od obstoja vprašanja splošnega interesa (ibid., 27. odstavek, in *Marie-Louise Løyen in Bruneel proti Franciji**, 29. odstavek). To se lahko pojavi, kadar se pritožba nanaša na zakonodajo ali pravni sistem ali prakso v toženi pogodbenici (glej, *mutatis mutinis*, *Karner proti Avstriji*, 26. in 28. odstavek; glej tudi *Léger proti Franciji* (izbris) [VS], 51. odstavek).

5. Izguba statusa žrtve

36. Pritožnik mora biti sposoben upravičiti svoj status žrtve skozi ves postopek (*Burdov proti Rusiji*, 30. odstavek).

37. Kljub temu pa bo **omilitev kazni ali sprejem ukrepa, ugodnega za pritožnika**, s strani domačih oblasti pritožniku odvzelo status žrtve le, če se kršitev prizna izrecno ali vsaj vsebinsko ter ustrezno odpravi (*Scordino proti Italiji* (št. 1) [VS], 178. odstavek in naslednji ter 193. odstavek). To je med drugim odvisno od značaja pravice, ki naj bi bila kršena, podanih razlogov za to odločitev (*Jensen proti Danski* (sklep)) in nadaljevanja neugodnih posledic za zadevno osebo po tej odločitvi (*Freimanis in Līdums proti Latviji**, 68. odstavek).

38. Primeri: *Dalban proti Romuniji* [VS], 44. odstavek (10. člen); *Brumărescu proti Romuniji* [VS], 50. odstavek (1. člen Protokola št. 1 in 6. člen). Glede pritožb po 6. členu v zvezi s postopki, ki so bili razveljavljeni ali pa jim je sledila oprostitev, glej *Oleksy proti Poljski* (sklep) (in primerjaj s pritožbo glede dolžine teh postopkov); primerjaj z *Arat proti Turčiji*, 47. odstavek, in *Bouglame proti Belgiji** (sklep); glede drugih specifičnih situacij glej *Constantinescu proti Romuniji*, 40.–44. odstavek; *Guisset proti Franciji*, 66.–70. odstavek; *Chevrol proti Franciji*, 30. odstavek in naslednji; *Moskovets proti Rusiji*, 50. odstavek (pripor); *Moon proti Franciji*, 29. odstavek in naslednji; (denarna kazen); *D.J. in A.-K. R. proti Romuniji** (sklep), 77. odstavek in naslednji. (2. člen Protokola št. 4); in *Sergey Zolotukhin proti Rusiji* [VS], 115. odstavek (4. člen Protokola št. 7).

39. Ponujenao **zadoščenje** mora biti primerno in zadostno. To bo odvisno od vseh okoliščin zadeve, zlasti pa od narave zadevne kršitve Konvencije (*Gäfgen proti Nemčiji* [VS], 116. odstavek).

40. Na status žrtve posameznika lahko vpliva tudi višina odškodnine, ki jo dodelijo nacionalna sodišča, in učinkovitost (vključno s hitrostjo) pravnega sredstva, ki omogoči odškodnino (*Normann proti Danski* (sklep) in *Scordino proti Italiji* (št. 1) [VS], 202. odstavek; glej tudi *Jensen in Rasmussen proti Danski* (sklep), in *Gäfgen proti Nemčiji* [VS], 118. in 119. odstavek).

41. Precedensi:

Glede primernosti ukrepov domačih oblasti v kontekstu 2. člena Konvencije glej *Nikolova in Velichkova proti Bolgariji*, 49.–64. odstavek.

Glede 3. člena Konvencije glej *Gäfgen proti Nemčiji* [VS], 115.–129. odstavek in *Kopylov proti Rusiji*, 150. odstavek. Glede zatrjevanje kršitve 3. člena zaradi pogojev pripora glej *Shilbergs proti Rusiji*, 66.–79. odstavek. Glej tudi *Ciorap proti Moldaviji* (št. 2), 23.–25. odstavek, ko je Sodišče ugotovilo, da je pritožnik še vedno žrtev v smislu 34. člena Konvencije, saj je bila odškodnina, ki jo je dodelilo domače sodišče, bistveno nižja od minimalne, ki jo na splošno dodelijo v Strasbourgu v zadevah, ko je prišlo do kršitve 3. člena.

Po prvem odstavku 6. člena (dolžina postopka) glej *Scordino proti Italiji* (št. 1) [VS], 182.–207. odstavek; *Cocchiarella proti Italiji* [VS], 84.–107. odstavek; in *Delle Cave in Corrado proti Italiji*, 26. odstavek in naslednji. Glede zamude pri izvršitvi pravnomočne sodne odločbe glej *Kudić proti Bosni in Hercegovini*, 7.–18. odstavek, in *Burdov proti Rusiji* (št. 2).

42. Zadeva se lahko **izbriše**, ker pritožnik nima več statusa žrtve/*locus standi*. Glede rešitve zadeve na domači ravni po sklepu o dopustnosti glej Ohlen proti Danski (izbris); glede sporazuma o prenosu pravic, ki jih je zadevala pritožba, ki jo je preučevalo Sodišče, glej Dimitrescu proti Romuniji*, 33. in 34. odstavek.

43. Sodišče preuči tudi, ali je treba zadevo črtati s seznama iz enega ali več razlogov iz 37. člena Konvencije v luči dogodkov, ki so se zgodili po vložitvi pritožbe, ne glede na dejstvo, da lahko pritožnik še vedno zatrjuje, da je "žrtev" (Pisano proti Italiji (izbris), [VS], 39. odstavek), ali celo ne glede na to, ali lahko še naprej trdi, da je žrtev. Glede razvoja dogodkov po sklepu o prepustitvi sodne pristojnosti Velikemu senatu glej El Majjaoui in Stichting Touba Moskee proti Nizozemski (izbris) [VS], 28.–35. odstavek; po tem, ko je bila pritožba razglašena za dopustno: Shevanova proti Latviji (izbris) [VS], 44. odstavek in naslednji; in po sodbi senata: Sisojeva in drugi proti Latviji (izbris) [VS], 96. odstavek).

I. POSTOPKOVNI RAZLOGI ZA NEDOPUSTNOST

A. Neizčrpanje domačih pravnih sredstev

Prvi odstavek 35. člena – Merila dopustnosti

»Sodišče sme obravnavati zadeve šele potem, ko so bila izčrpana vsa notranja pravna sredstva v skladu s splošno priznanimi pravili mednarodnega prava in v šestih mesecih od dne, ko je bila sprejeta pravno močna odločitev po notranjem pravu.«

44. Kot kaže samo besedilo 35. člena, ta zahteva temelji na splošno priznanih pravilih mednarodnega prava. Obvezno izčrpanje notranjih pravnih sredstev predstavlja del mednarodnega običajnega prava, ki ga kot takega priznava sodna praksa Meddržavnega Sodišča (glej na primer zadevo Interhinel (Švici proti Združenim državam Amerike), sodba z dne 21. marca 1959). Najdemo ga tudi v drugih mednarodnih pogodbah o človekovih pravicah: Mednarodnem paktu o državljanskih in političnih pravicah (točka c prvega odstavka 41. člena) in njegovem izbirnem protokolu (2. člen in točka b drugega odstavka 5. člena); Ameriški Konvenciji o človekovih pravicah (46. člen); ter Afriški listini o človekovih in ljudskih pravicah (50. člen in peti odstavek 56. člena)). Kot je Sodišče pripomnilo v primeru De Wilde, Ooms in Versyp proti Belgiji, se lahko država odreče pravici do izčrpanja notranjih pravnih sredstev, o čemer obstaja dolgoletna mednarodna praksa (55. odstavek).

45. Sodišče naj bi bilo subsidiarno državnim sistemom za varovanje človekovih pravic, zato je primerno, da imajo nacionalna sodišča prva možnost odločati o vprašanjih glede skladnosti domače zakonodaje s Konvencijo (A, B in C proti Irski [VS], 142. odstavek). Če pritožba kljub temu pristane v Strasbourgu, naj ima Sodišče dostop do stališč državnih sodišč, ki so v neposrednem in stalnem stiku s temeljnimi silami v svojih državah (Burden proti Združenemu kraljestvu [VS], 42. odstavek).

46. Pojavilo se je vprašanje, ali je določeno pravno sredstvo notranje ali mednarodno. Če je notranje, ga je treba običajno izčrpati pred vložitvijo pritožbe na Sodišču. Če je mednarodno, se pritožba po točki b drugega odstavka 35. člena Konvencije lahko zavrne (glej točko I.E.). Sodišče odloči, ali je določen organ notranjega ali mednarodnega značaja ob upoštevanju vseh pomembnih dejavnikov, vključno s pravnim značajem, ustanovitvenim dokumentom, pristojnostjo, (morebitnim) položajem v obstoječem pravnem sistemu in financiranjem (Jeličić proti Bosni in Hercegovini (sklep); Peraldi proti Franciji* (sklep) (glej točko I.E.)).

1. Namen pravila

47. Utemeljitev pravila o izčrpanju je dati domačim oblastem, zlasti sodiščem, priložnost, da preprečijo ali popravijo zatrevane kršitve Konvencije. Temelji na domnevi, izraženi v 13. členu, da bo notranji pravni red ponudil učinkovito pravno sredstvo za kršenje pravic iz Konvencije. To je pomemben vidik subsidiarne narave mehanizma Konvencije (Selmouni proti Franciji [VS], 74. odstavek; Kudla proti Poljski [VS], 152. odstavek; Andrašik in drugi proti Slovaški (sklep)). Velja ne glede na to, ali so bile določbe Konvencije vključene v nacionalno zakonodajo (Eberhard in M. proti

Sloveniji). Sodišče je nedavno poudarilo, da je pravilo o izčrpanju notranjih pravnih sredstev nepogrešljiv za delovanje sistema varovanja po Konvenciji in da je to temeljno načelo (Demopoulos in drugi proti Turčiji (sklep) [VS], 69. in 97. odstavek).

2. Uporaba pravila

(a) Prožnost

48. Pravilo o izčrpanju lahko opišemo kot zlato pravilo, ne pa kot zapoved. Komisija in Sodišče sta pogosto poudarila potrebo po prožni uporabi pravila brez odvečnega formalizma v kontekstu varovanja človekovih pravic (Ringeisen proti Avstriji, 89. odstavek; Lehtinen proti Finski (sklep)). Pravilo o izčrpanju ni niti absolutno, pa tudi avtomatično se ga ne da uporabljati (Kozacioğlu proti Turčiji [VS], 40. odstavek). Sodišče je na primer sklenilo, da bi bilo neprimerno formalistično, če bi od pritožnikov zahtevali, da uporabijo pravno sredstvo, ki jim ga ni naložilo niti najvišje sodišče v državi (D.H. in drugi proti Češki [VS], 116.–118. odstavek). Sodišče je v enem primeru upoštevalo kratke roke, postavljene za odgovor pritožnikov, pri čemer je poudarilo “naglico”, s katero so morali oddati vloge (glej Financial Times Ltd in drugi proti Združenemu kraljestvu, 43.–44. odstavek). Vendar pa je uporaba razpoložljivih pravnih sredstev skladno z domačim postopkom in formalnostmi, določenimi z nacionalno zakonodajo, posebej pomembna, kadar gre za vprašanja pravne jasnosti in gotovosti (Saghinadze in drugi proti Gruziji, 83. in 84. odstavek).

(b) Ravnanje skladno z domačimi pravili in omejitvami

49. Kljub temu pa morajo pritožniki upoštevati veljavna pravila in postopke domače zakonodaje; če jih ne, je verjetno, da njihova pritožba ne bo izpolnjevala pogoja, določenega v 35. členu (Ben Salah Adraqui in Dhaime proti Španiji (sklep); Merger in Cros proti Franciji (sklep); MPP Golub proti Ukrajini (sklep); Agbovi proti Nemčiji (sklep)). Prvi odstavek 35. člena ni izpolnjen, kadar pritožba ni sprejeta v obravnavo zaradi postopkovne napake pritožnika (Gäffgen proti Nemčiji [VS], 143. odstavek).

Vendar pa je treba opozoriti, da je prvi odstavek 35. člena izpolnjen, kadar pritožbeno Sodišče preuči vsebino zahtevka, tudi če ga ima za nedopustnega (Voggenreiter proti Nemčiji). To velja tudi pri pritožnikih, ki niso upoštevali z domačo zakonodajo predpisane oblike, če je pristojni organ kljub temu obravnaval vsebino zahtevka (Vladimir Romanov proti Rusiji, 52. odstavek). Enako velja za zahtevke, ki vsebujejo zelo površen opis in komajda zadostijo pravnim zahtevam, kadar Sodišče razsodi o vsebini zadeve, pa čeprav na kratko (Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) proti Švici (št. 2) [VS], 43.–45. odstavek).

(c) Obstoje več pravnih sredstev

50. Če je na voljo več morebitno učinkovitih pravnih sredstev, se od pritožnika zahteva, da uporabi le enega (Moreira Barbosa proti Portugalskemu (sklep); Jeličić proti Bosni in Hercegovini (sklep); Karakó proti Madžarski, 14. odstavek; Aquilina proti Malti [VS], 39. odstavek). Kadar namerava pritožnik uporabiti eno pravno sredstvo, mu ni treba uporabiti drugega, ki ima enak namen (Riad in Idiab proti Belgiji,* 84. odstavek; Kozacioğlu proti Turčiji [VS], 40. odstavek in naslednji; Micallef proti Malti [VS], 58. odstavek). Pritožnik mora izbrati pravno sredstvo, ki je v njegovem primeru najprimernejše. Če povzamemo: kadar domača zakonodaja ponuja več vzporednih pravnih sredstev na različnih pravnih področjih, se od pritožnika, ki zahteva zadoščenje za zatrjevane kršitve Konvencije s pomočjo enega od teh sredstev, ne pričakuje, da nujno uporabi druga, ki imajo v bistvu enak cilj (Jasinskis proti Latviji, 50. in 53.–54. odstavek).

(d) Vsebinske pritožbe

51. Ni nujno, da se v domačih postopkih eksplicitno sklicujemo na pravico iz Konvencije pod pogojem, da se pritožba nanaša »vsaj na vsebino« (Castells proti Španiji, 32. odstavek; Ahmet Sadik proti Grčiji, 33. odstavek; Fressoz in Roire proti Franciji, 38. odstavek; Azinas proti Cipru [VS], 40. in 41. odstavek). To pomeni, da je moral pritožnik, če se ni opiral na določbe Konvencije, podati argumente z enakim ali podobnim učinkom na podlagi domače zakonodaje z namenom dati

nacionalnim sodiščem priložnost za popravilo domnevne kršitve (*Gäffen proti Nemčiji* [VS], 142., 144. in 146. odstavek; *Karapanagiotou in drugi proti Grčiji*^{*}, 29. odstavek; in v zvezi s pritožbo, ki niti implicitno ni bila vložena pri zadnji sodni instanci, *Association Les témoins de Jéhovah proti Franciji*^{*} (sklep)).

(e) Obstoje in primernost

52. Pritožniki morajo izčrpati le tista notranja pravna sredstva, ki so ob ustreznem času dostopna tako v teoriji kot v praksi in ki jih lahko sami neposredno sprožijo – torej pravna sredstva, ki so dostopna, s katerimi lahko dosežejo zadoščenje glede njihovih zahtevkov in pri katerih lahko razumno pričakujejo uspeh (*Sejdovic proti Italiji* [VS], 46. odstavek; *Paksas proti Litvi* [VS], 75. odstavek).

53. Diskrecijskih ali izrednih pravnih sredstev ni treba uporabljati, na primer prošnje, naj Sodišče ponovno preuči odločbo (*Çinar proti Turčiji*^{*} (sklep)); *Prystavka proti Ukrajini* (sklep)); ali zahteve po obnovi postopka, razen v posebnih okoliščinah, kadar na primer po domači zakonodaji ugotovijo, da takšna zahteva pravzaprav predstavlja učinkovito pravno sredstvo (*K.S. in K.S. AG proti Švici* (sklep)); ali kadar je razveljavitev pravnomočne sodbe edini način, na katerega lahko tožena pogodbenica stanje popravi v okviru lastnega pravnega sistema (*Kiiskinen proti Finski* (sklep); *Nikula proti Finski* (sklep)). Pritožba na višji organ prav tako ne predstavlja učinkovitega pravnega sredstva (*Horvat proti Hrvaški*, 47. odstavek; *Hartman proti Češki*, 66. odstavek); enako velja za pravno sredstvo, ki pritožniku ni neposredno dostopno, temveč je odvisno od uveljavljanja diskrecijske pravice posrednika (*Tănase proti Moldaviji* [VS], 122. odstavek). Glede učinkovitosti pritožbe, ki je načeloma ni treba uporabiti (varuh človekovih pravic), glej obrazložitev v *Egmez proti Cipru* sodba, 66.–73. odstavek. Tudi notranje pravno sredstvo, za katerega ne velja natančen rok, kar povzroča negotovost, se ne more upoštevati kot učinkovito (*Williams proti Združenemu kraljestvu* (sklep) in navedena sklicevanja).

Kadar je pritožnik skušal uporabiti pravno sredstvo, ki ga ima Sodišče za neprimerno, zaradi tega ne preneha teči šestmesečni rok, kar lahko vodi k zavrnitvi pritožbe kot nepravočasne (*Rezgui proti Franciji* (sklep) in *Prystavska proti Ukrajini* (sklep)).

(f) Razpoložljivost in učinkovitost

54. Pravna sredstva morajo biti dovolj gotova ne le v teoriji, temveč tudi v praksi. Pri odločanju o tem, ali določeno pravno sredstvo ustreza merilom razpoložljivosti in učinkovitosti, je treba upoštevati določene okoliščine posameznega primera (glej 4. točko v nadaljevanju). Stališče domačih sodišč mora biti dovolj ustaljeno v nacionalnem pravnem redu. Tako Sodišče meni, da zatekanje k višjemu sodišču neha biti “učinkovito” zaradi razlik v sodni praksi tega sodišča, kolikor takšne razlike še naprej obstajajo (*Ferreira Alves proti Portugalski (št. 6)*^{*}, 28. in 29. odstavek).

Sodišče mora realno upoštevati ne le formalna pravna sredstva, ki so na voljo v domačem pravnem sistemu, temveč tudi splošni pravni in politični kontekst, v katerem delujejo, pa tudi osebne okoliščine pritožnika (*Akdivar in drugi proti Turčiji* [VS], 68. in 69. odstavek; *Khashiyev in Akayeva proti Rusiji*, 116. in 117. odstavek). Preučiti mora, ali je pritožnik v vseh okoliščinah zadeve za izčrpanje notranjih pravnih sredstev storil vse, kar bi od njega lahko razumno pričakovali (*D.H. in drugi proti Češki* [VS], 116.–122. odstavek).

Poudariti je treba, da dejanske in pravne meje same po sebi niso ovira pri izčrpanju notranjih pravnih sredstev; splošno pravilo je, da pritožniki, ki živijo izven sodne pristojnosti države pogodbenice niso izvzeti iz črpanja notranjih pravnih sredstev v tej državi kljub praktičnim neugodnostim ali razumljivemu osebnemu odporu (*Demopoulos in drugi proti Turčiji* (sklep) [VS], 98. in 101. Odstavek, glede pritožnikov, ki niso prostovoljno pristali na pristojnost tožene pogodbenice).

3. Omejitve pri uporabi pravila

55. Po “splošno priznanem pravilu mednarodnega prava” lahko obstajajo posebne okoliščine, ki pritožnika odvezujejo obveznosti uporabe razpoložljivih notranjih pravnih sredstev (*Sejdovic proti Italiji* [VS], 55. odstavek) (glej tudi 4. točko v nadaljevanju).

To pravilo ne velja tudi, kadar je bila izkazana administrativna praksa, ki jo sestavljajo ponavljajoča dejanja, ki so v neskladju s Konvencijo in uradna toleranca državnih oblasti, ki postopke naredi brezplodne ali neučinkovite (*Aksoy proti Turčiji*, 52. odstavek).

Kadar bi bila zahteva, naj pritožnik uporabi določeno pravno sredstvo, v praksi nerazumna in bi pomenila nesorazmerno oviro pri učinkovitem uveljavljanju pravice do pritožbe posameznikov po 34. členu Konvencije, Sodišče sklene, da pritožnika te zahteve oprosti (*Veriter proti Franciji**, 27. odstavek; *Gagliione in drugi proti Italiji**, 22. odstavek).

Odmera denarne kazni, ki temelji na rezultatu pritožbe, kadar ni očitka glede kršitve postopka, pravno sredstvo izloči iz tistih, ki jih je treba izčrpati (*Prencipe proti Monaku**, 95.–97. odstavek).

4. Razdelitev dokaznega bremena

56. Kadar vlada trdi, da notranja pravna sredstva niso bila izčrpana, ona nosi breme dokazovanja, da pritožnik ni izkoristil sredstva, ki je bilo učinkovito in razpoložljivo (*Dalia proti Franciji*, 38. odstavek; *McFarlane proti Irski* [VS], 107. odstavek). Razpoložljivost vsakega takega pravnega sredstva mora biti dovolj gotova v zakonu in v praksi (*Vernillo proti Franciji*). Temelj pravnega sredstva v domači zakonodaji mora biti torej jasen (*Scavuzzo-Hager in drugi proti Švici** (sklep); *Norbert Sikorski proti Poljski**, 117. odstavek; *Sürmeli proti Nemčiji* [VS], 110.–112. odstavek). Pravno sredstvo mora zagotavljati zadoščenje glede na pritožbe pritožnika in nuditi razumno možnost uspeha (*Scoppola proti Italiji (št. 2)* [VS], 71. odstavek). Razvoj in razpoložljivost zatrjevanega pravnega sredstva, vključno z obsegom in področjem uporabe, morata biti jasno določena in potrjena oziroma dopolnjena s prakso ali sodno prakso (*Mikolajová proti Slovaški*, 34. odstavek). To velja tudi v sistemu, temelječem na običajnem pravu s pisano ustavo, ki implicitno določa pravico, na katero se opira pritožnik (*McFarlane proti Irski* [VS], 117. odstavek, o pravnem sredstvu, ki je bilo teoretično razpoložljivo skoraj petindvajset let, a nikoli uporabljeno).

Vladni argumenti bodo zagotovo tehtnejši, če predloži primere iz domače sodne prakse (*Doran proti Irski*; *Andrášik in drugi proti Slovaški* (sklep); *Di Sante in drugi proti Italiji** (sklep); *Giummarra in drugi proti Franciji** (sklep); *Paulino Tomás proti Portugalski* (sklep); *Johtti Sappmelaccat Ry in drugi proti Finski* (sklep)), ki se izkažejo kot relevantni (*Sakhnovskiy proti Rusiji* [VS], 43. in 44. odstavek).

57. Kadar vlada trdi, da bi se pritožnik pred domačimi sodišči lahko oprl neposredno na Konvencijo, je treba stopnjo gotovosti takšnega pravnega sredstva izkazati s konkretnimi primeri (*Slavgorodski proti Estoniji* (sklep)).

58. Sodišče je te argumente sprejemalo bolj naklonjeno, kadar je domači zakonodajalec uvedel posebno pravno sredstvo za reševanje predolgih sodnih postopkov (*Brusco proti Italiji* (sklep); *Slaviček proti Hrvaški* (sklep)). Glej tudi *Scordino proti Italiji (št. 1)* [VS], 136.–148. odstavek. Primerjaj z *Merit proti Ukrajini*, 65. odstavek.

59. Ko vlada izpolni svoje dokazno breme, da je bilo pritožniku na voljo primerno in učinkovito pravno sredstvo, mora slednji dokazati:

- da je bilo pravno sredstvo v resnici uporabljeno (*Grässer proti Nemčiji* (sklep)); ali
- da je bilo pravno sredstvo iz določenega razloga nezadostno in neučinkovito v posebnih okoliščinah zadeve (*Selmouni proti Franciji* [VS], 76. odstavek – na primer v primeru predolge preiskave – *Radio Francija in drugi proti Franciji* (sklep), 34. odstavek; ali pa je bilo pravno sredstvo, ki je navadno razpoložljivo, na primer revizija, zaradi pristopa, uporabljenega v podobnih primerih, neučinkovito v okoliščinah zadeve: *Scordino proti Italiji* (sklep); *Pressos Companhia Naviera S.A. in drugi proti Belgiji*, 26. in 27. odstavek), tudi če so zadevne odločitve nedavne (*Gas in Dubois proti Franciji* (sklep)). To velja tudi, če se pritožnik ni mogel pritožiti neposredno na zadevno sodišče (*Tănase proti Moldaviji* [VS], 122. odstavek). V določenih posebnih okoliščinah imamo lahko pritožnike v podobnih situacijah, od katerih nekateri niso uporabili pravnega sredstva pred sodiščem ki ga je navedla vlada, temveč so bili tega oproščeni, ker se je notranje pravno

- sredstvo, ki so ga uporabili drugi, v praksi izkazalo kot neučinkovito, zato bi bilo tako tudi v njihovem primeru (*Vasilkoski in drugi proti "nekdanji jugoslovanski republiki Makedoniji"*, 45. in 46. odstavek; *Laska in Lika proti Albaniji*, 45.–48. odstavek). Vendar pa to velja v zelo specifičnih primerih (primerjaj s *Saghinadze in drugi proti Gruziji*, 81.–83. odstavek); ali
- so obstajale posebne okoliščine, zaradi katerih pritožniku ni bilo treba izpolniti te zahteve (*Akdivar in drugi proti Turčiji* [VS], 68.–75. odstavek; *Sejdovic proti Italiji* [VS], 55. odstavek; in *Veriter proti Franciji**, 60. odstavek).

60. Eden takih dejavnikov lahko nastane, kadar državne oblasti ostanejo popolnoma pasivne v pričo resnih obtožb o nepravilnem ravnanju ali prizadevanju škode s strani predstavnikov države, na primer kadar ne sprožijo preiskave ali ne nudijo pomoči. V takšnih okoliščinah lahko rečemo, da se dokazno breme znova prestavi, tako da mora tožena vlada pokazati, kaj je storila v odgovor na obseg in resnost zadev, ki so predmet pritožbe (*Demopoulos in drugi proti Turčiji* (sklep) [VS], 70. odstavek).

61. Če pritožnik zgolj dvomi o učinkovitosti določenega pravnega sredstva, zaradi tega še ni oproščen obveznosti, da ga preizkusi (*Epözdemir proti Turčiji* (sklep); *Milošević proti Nizozemski* (sklep); *Pellegriti proti Italiji** (sklep); *MPP Golub proti Ukrajini* (sklep)). Nasprotno, v interesu pritožnika je, da se pritoži na ustrezno sodišče in mu da možnost, da obstoječe pravice razvija s svojo pristojnostjo interpretacije (*Ciupercescu proti Romuniji**, 169. odstavek). V pravnem sistemu, ki nudi ustavnopravno varstvo temeljnih pravic, mora prizadeti posameznik preizkusiti obseg tega varstva, v sistemu običajnega prava pa domačim sodiščem omogočiti, da te pravice razvijajo z interpretacijo (*A, B in C proti Irski* [VS], 142. odstavek). Kadar pa se od predlaganega pravnega sredstva ne da razumno pričakovati uspeha, na primer zaradi ustaljene domače sodne prakse, dejstvo, da ga pritožnik ni uporabil, ne ovira dopustnosti (*Pressos Compania Naviera S.A. in drugi proti Belgiji*, 27. odstavek; *Carson in drugi proti Združenemu kraljestvu* [VS], 58. odstavek).

5. Postopkovni vidiki

62. Zahteva, da pritožnik izčrpa notranja pravna sredstva, je navadno določena glede na datum, ko je bila pritožba vložena na Sodišču (*Baumann proti Franciji**, 47. odstavek), ob upoštevanju izjem, ki jih lahko upravičijo posebne okoliščine primera (glej 6. točko v nadaljevanju). Sodišče kljub temu priznava, da lahko zadnjo fazo takšnih pravnih sredstev doseže kmalu po vložitvi pritožbe, a preden Sodišče odloči o vprašanju dopustnosti (*Karoussiotis proti Portugalskiki**, 57. odstavek).

63. Kadar namerava vlada vložiti ugovor o neizčrpanosti, mora to storiti, če to dopušča narava ugovora in okoliščine, v stališčih pred sprejemom sklepa o dopustnosti, čeprav se lahko pojavijo izredne okoliščine, ki jo te obveznosti odvezujejo (glej *Mooren proti Nemčiji* [VS], 57. odstavek in v njem navedena sklicevanja, 58. in 59. odstavek).

Pri ugovoru zaradi neizčrpanja ni nič nenavadnega, če se le-ta združi z vsebinskim odločanjem, zlasti v primerih, ki zadevajo procesne obveznosti ali jamstva, na primer pritožbe glede procesnega dela 2. člena (*Dink proti Turčiji**, 56.–58. odstavek) ali 3. člena; glede 6. člena (*Scoppola proti Italiji* (št. 2) [VS], 126. odstavek); 8. člena (*A, B in C proti Irski* [VS], 155. odstavek); in 13. člena (*Sürmeli proti Nemčiji* [VS], 78. odstavek, in *M.S.S. proti Belgiji in Grčiji* [VS], 336. odstavek).

6. Ustvarjanje novih sredstev

64. Dejstvo, ali so bila notranja pravna sredstva izčrpana, se navadno ocenjuje glede na stanje postopka na datum vložitve pritožbe na Sodišče. Za to pravilo pa veljajo izjeme v primeru ustvaritve novih pravnih sredstev (glej *İçyer proti Turčiji* (sklep), 72. odstavek in naslednji). Sodišče je od tega pravila odstopilo zlasti v zadevah glede trajanja postopkov (*Predil Anstalt proti Italiji** (sklep); *Bottaro proti Italiji** (sklep); *Andrášik in drugi proti Slovaški* (sklep); *Nogolica proti Hrvaški* (sklep); *Brusco proti Italiji* (sklep); *Korenjak proti Sloveniji* (sklep), 66.–71. odstavek); pa tudi glede novega kompenzacijskega pravnega sredstva pri poseganju v premoženjske pravice (*Charzyński proti Poljski* (sklep) in *Michalak proti Poljski* (sklep); *Demopoulos in drugi proti Turčiji* (sklep) [VS]); ali glede

neizvršitve domačih sodb (*Nagovitsyn in Nalgiyev proti Rusiji* (sklep), 36.–40. odstavek); ali prezasedenosti zaporov (*Latak proti Poljski* (sklep)).

Sodišče upošteva učinkovitost in razpoložljivost naknadno nastalih pravnih sredstev (*Demopoulos in drugi proti Turčiji* (sklep) [VS], 88. odstavek).

Glede primera, ko novo pravno sredstvo v zadevnem primeru ni učinkovito, glej *Parizov proti "nekdanji jugoslovanski republiki Makedoniji"*, 41.–47. odstavek. Glede primera, ko je novo ustavno sredstvo učinkovito, glej *Cvetković proti Srbiji*, 41. Odstavek.

Glede datuma, od katerega je od pritožnika pravično zahtevati, naj uporabi pravno sredstvo, na novo vključeno v sodni sistem države po spremembi sodne prakse, glej *Depauw proti Belgiji** (sklep), splošneje pa *McFarlane proti Irski* [VS], 117. odstavek; glede pravnega sredstva, uvedenega po pilotni sodbi: *Fakhretdinov in drugi proti Rusiji* (sklep), 36.–44. odstavek; glede odstopanja od domače sodne prakse pa: *Scordino proti Italiji (št. 1)* [VS], 147. odstavek.

Sodišče je v zadevah *Scordino proti Italiji (št. 1)* [VS] in *Cocchiarella proti Italiji* [VS] nakazalo, kakšne lastnosti morajo imeti notranja pravna sredstva, da bi bila lahko učinkovita pri zadevah glede trajanja postopkov (bolj nedavno tudi *Vassilios Athanasiou in drugi proti Grčiji**, 54.–56. odstavek). Velja pravilo, da pravnega sredstva brez preprečevalnega ali kompenzacijskega učinka glede dolžine postopka ni treba uporabiti (*Puchstein proti Avstriji*, 31. odstavek). Pravno sredstvo glede dolžine postopka mora delovati zlasti brez odvečnega zavlačevanja in ponuditi ustrezno raven zadoščenja (*Scordino proti Italiji (št. 1)* [VS], 195. in 204.–207. odstavek).

65. Kadar Sodišče odkrije strukturne ali splošne pomanjkljivosti v domačem pravu ali praksi, lahko prosi državo, naj situacijo preuči in po potrebi sprejme učinkovite ukrepe, s čimer prepreči, da na Sodišče pridejo zadeve iste narave (*Lukenda proti Sloveniji*, 98. odstavek). Sklene lahko, da naj država bodisi spremeni obstoječo paleto pravnih sredstev bodisi doda nova, da zagotovi resnično učinkovito zadoščenje za kršitev pravic iz Konvencije (glej na primer pilotni sodbi v *Xenides-Arestis proti Turčiji*, 40. odstavek; in *Burdov proti Rusiji (št. 2)*, 42., 129. in naslednji odstavki ter 140. odstavek). Posebno pozornost je treba posvetiti potrebi po zagotavljanju učinkovitih notranjih pravnih sredstev (glej pilotno sodbo v *Vassilios Athanasiou in drugi proti Grčiji**, 41. odstavek).

Kadar tožena država uvede novo pravno sredstvo, Sodišče potrdi, ali je to pravno sredstvo učinkovito (na primer *Robert Lesjak proti Sloveniji*, 34.–55. odstavek; *Demopoulos in drugi proti Turčiji* (sklep) [VS], 87. odstavek). Če je tako, Sodišče sklene, da so bili drugi pritožniki v podobnih zadevah dolžni uporabiti novo pravno sredstvo pod pogojem, da jim to ni preprečilo zastaranje. Sodišče te pritožbe zavrne kot nedopustne po prvem odstavku 35. člena, tudi če so bile vložene pred uvedbo novega pravnega sredstva (*Grzinčič proti Sloveniji*, 102.–110. odstavek; *İçyer proti Turčiji* (sklep), 74. odstavek in naslednji).

To velja za notranja pravna sredstva, uvedena po vložitvi pritožb. Pri oceni, ali so bili pritožniki prisiljeni uporabiti takšno pravno sredstvo zaradi izrednih okoliščin, bosta upoštevana zlasti narava novih domačih predpisov in kontekst, v katerem so bili uvedeni (*Fakhretdinov in drugi proti Rusiji* (sklep), 30. odstavek). Pri tej nedavni zadevi je Sodišče menilo, da je treba učinkovito pravno sredstvo, uvedeno po pilotni sodbi, v kateri je odredilo uvedbo takšnega pravnega sredstva, uporabiti, preden se lahko pritožniki pritožijo na Sodišče.

Sodišče je določilo tudi pogoje za uporabo prvega odstavka 35. člena glede na datum pritožbe (ibid., 31.–33. odstavek; glej tudi *Nagovitsyn in Nalgiyev proti Rusiji* (sklep), 29. odstavek in naslednji ter 42. odstavek).

B. Neupoštevanje šestmesečnega roka

Prvi odstavek 35. člena – Merila dopustnosti

»Sodišče sme obravnavati zadeve šele potem, ko so bila izčrpana vsa notranja pravna sredstva v skladu s splošno priznanimi pravili mednarodnega prava in v šestih mesecih od dne, ko je bila sprejeta pravno močna odločitev po notranjem pravu.«

1. Namen pravila

66. Namen šestmesečnega pravila je spodbujati pravno varnost, zagotavljati, da se zadeve, ki sprožajo vprašanja po Konvenciji, obravnavajo v razumnem roku, in varovati oblasti in druge zadevne osebe pred situacijami dolgotrajne negotovosti (*P.M. proti Združenemu kraljestvu* (sklep)).

67. To pravilo hkrati daje morebitnemu pritožniku dovolj časa za razmislek, ali naj pritožbo vloži, in se v tem primeru odloči o posebnih pritožbah in argumentih, ki jih bo uveljavljal (*O'Loughlin in drugi proti Združenemu kraljestvu* (sklep)), ter olajša ugotavljanje dejstev pri zadevi, saj zaradi poteka časa poštena preiskava sproženih vprašanj sčasoma postane problematična (*Nee proti Irski* (sklep)).

68. Določa časovne omejitve nadzora, ki ga izvaja Sodišče, in posameznikom ter državnim oblastem označuje obdobje, po katerem takšen nadzor ni več mogoč (*Ipek proti Turčiji* (sklep); *Di Giorgio in drugi proti Italiji** (sklep)).

69. Sodišče ne more razveljaviti uporabe šestmesečnega pravila (na primer v odsotnosti stališč vlade o tem vprašanju) (*Belaousof in drugi proti Grčiji**, 38. odstavek).

70. Pri šestmesečnem pravilu se od pritožnika ne da zahtevati, naj vloži pritožbo na Sodišče, preden o njegovem položaju v povezavi z zadevo ne odločijo pravnomočno na domači ravni (*Varnava in drugi proti Turčiji* [VS], 157. odstavek).

2. Datum, na katerega začne teči šestmesečni rok

(a) Pravnomočna odločitev

71. Šestmesečno obdobje teče od pravnomočne odločitve v procesu izčrpanja notranjih pravnih sredstev (*Paul in Audrey Edwards proti Združenemu kraljestvu* (sklep)). Pritožnik mora najprej normalno uporabiti notranja pravna sredstva, za katere je verjetno, da bodo učinkovita in zadostna (*Moreira Barbosa proti Portugalskiki* (sklep)).

72. Treba je upoštevati le pravna sredstva, ki so običajna in učinkovita, saj pritožnik ne more podaljšati strogih rokov, določenih s Konvencijo, z neprimernimi ali narobe zasnovanimi pritožbami naslovljenimi na organe ali institucije, ki nimajo pooblastil ali pristojnosti za nudenje učinkovitega zadoščenja za zadevno pritožbo po Konvenciji (*Fernie proti Združenemu kraljestvu* (sklep)).

73. Ne da se upoštevati pravnih sredstev, katerih uporaba je odvisna od diskrecijskih pravic javnih uradnikov in ki posledično pritožniku niso neposredno dostopna. Tudi pravna sredstva, ki nimajo natančnih rokov, ustvarjajo negotovost in odvzemajo pomen šestmesečnemu pravilu, ki ga vsebuje prvi odstavek 35. člena (*Williams proti Združenemu kraljestvu* (sklep)).

74. Prvi odstavek 35. člena praviloma od pritožnikov ne zahteva, naj zaprosijo za obnovo postopka ali uporabijo podobna izredna pravna sredstva, ter ne omogoča podaljšanja šestmesečnega roka zato, ker so bila ta pravna sredstva uporabljena (*Berdzenishvili proti Rusiji* (sklep); *Tucka proti Združenemu kraljestvu* (št.1), (sklep)). Če pa je izredno pravno sredstvo edino, ki je na voljo pritožniku, se lahko šestmesečni rok izračuna od datuma odločbe o tem pravnem sredstvu (*Ahtinen proti Finski* (sklep)).

Pritožba, v kateri pritožnik pritožbe poda v šestih mesecih po odločbi o zavrnitvi predloga za obnovo postopka, je nedopustna, ker odločba ni "pravnomočna odločba" (*Sapeyan proti Armeniji*, 23. odstavek).

Kadar je postopek obnovljen ali pa je pravnomočna odločba predmet ponovne obravnave, se šestmesečni rok glede prvotnega sklopa postopkov ali pravnomočne odločbe prekine le v zvezi s tistimi vprašanji Konvencije, ki so služila kot razlog za takšno ponovno obravnavo ali obnovo in ki so bila predmet preučevanja pred organom pristojnim za izredna pravna sredstva (ibid., 24. odstavek).

(b) Začetna točka

75. Šestmesečni rok začne teči na datum, ko je pritožnik in/ali njegov zastopnik zadostno obveščen o domači pravnomočni odločbi (*Koç in Tosun proti Turčiji** (sklep)).

76. Država, ki se sklicuje na neizpolnjevanje pravila šestmesečnega roka, mora dokazati datum, ko je bil pritožnik seznanjen z domačo pravnomočno odločbo (*Şahmo proti Turčiji** (sklep)).

(c) Vročitev odločbe

77. **Vročitev pritožniku:** Kadar ima pritožnik pravico do avtomatične vročitve kopije domače pravnomočne odločbe, sta predmet in namen prvega odstavka 35. člena Konvencije najboljše izpolnjena, če šestmesečni rok začne teči z datumom vročitve kopije odločbe (Worm proti Avstriji, 33. odstavek).

78. **Vročitev odvetniku:** Šestmesečni rok začne teči z datumom, ko je bil pritožnikov odvetnik seznanjen z odločbo, ki je pomenila izčrpanje notranjih pravnih sredstev ne glede na to, da je bil pritožnik z odločbo seznanjen šele pozneje (Çelik proti Turčiji (sklep)).

(d) Nevročitev odločbe

79. Kadar domača zakonodaja ne predvideva vročitve, je kot začetno točko primerno upoštevati datum, ko je odločba postala pravnomočna, torej odtlej, ko so bile stranke zagotovo lahko seznanjene z njeno vsebino (Papachelas proti Grčiji [VS], 30. odstavek).

80. Pritožnik ali njegov/njen odvetnik mora pokazati dolžno skrbnost pri pridobivanju kopije odločbe, deponirane v sodni pisarni (Ölmez proti Turčiji* (sklep)).

(e) Ni razpoložljivih pravnih sredstev

81. Kadar je že od začetka jasno, da pritožnik nima na voljo učinkovitega pravnega sredstva, začne šestmesečni rok teči od dneva, na katerega se je zgodilo dejanje, ki je predmet pritožbe, ali od dneva, na katerega je bil pritožnik neposredno prizadet oziroma se je zavedel takšnega dejanja ali spoznal njegove škodljive učinke (Dennis in drugi proti Združenemu kraljestvu (sklep); Varnava in drugi proti Turčiji [VS], 157. odstavek).

82. Kadar pritožnik uporabi na videz obstoječe pravno sredstvo, šele potem pa se zave okoliščin, zaradi katerih je pravno sredstvo neučinkovito, je primerno, če upoštevamo začetek šestmesečnega obdobja od dneva, ko se je pritožnik zavedel oziroma bi se moral zavedati teh okoliščin (Varnava in drugi proti Turčiji [VS], 158. odstavek).

(f) Izračun šestmesečnega roka

83. Rok začne teči na dan, ki sledi dnevu, na katerega je bila pravnomočna odločba javno razglašena ali na katerega je bil o tem obveščen pritožnik ali njegov zastopnik, poteče pa šest koledarskih mesecev pozneje ne glede na dejansko trajanje teh koledarskih mesecev (Otto proti Nemčiji (sklep)). Ravnanje skladno s šestmesečnim rokom se določi ob uporabi meril, značilnih za Konvencijo, ne pa za domačo zakonodajo vsake tožene pogodbenice (Benet Praha, spol. s r.o., proti Češki (sklep); Büyükdere in drugi proti Turčiji*, 10. odstavek).

84. Sodišče določi datum poteka šestmesečnega roka, ki se razlikuje od tistega, ki ga je identificirala tožena pogodbenica (İpek proti Turčiji (sklep)).

(g) Trajajoča situacija

85. Koncept »trajajoče situacije« se nanaša na dejansko stanje, v katerem država, ali nekdo v njenem imenu, izvaja trajajoče dejavnosti, zaradi katerih pritožniki postanejo žrtve. Dejstvo, da ima neki dogodek pomembne posledice v času, ne pomeni, da je dogodek privedel do »trajajoče situacije« (Iordache proti Romuniji*, 49. odstavek).

86. Kadar zatrjevana kršitev predstavlja trajajočo situacijo, proti kateri ni na voljo nobenega notranjega pravnega sredstva, začne šestmesečni rok teči od konca trajajoče situacije (Ülke proti Turčiji * (sklep)). Dokler situacija traja, se pravilo šestih mesecev ne uporablja (Iordache proti Romuniji*, 50. odstavek). Glej tudi Varnava in drugi proti Turčiji [VS], 161. odstavek in naslednji).

3. Datum vložitve pritožbe²

(a) Prvo pismo

87. Skladno z uveljavljeno prakso institucij Konvencije in petim odstavkom 47. člena Poslovnika Sodišča se kot datum vložitve pritožbe na splošno upošteva datum prvega sporočila pritožnika, ki – čeprav na kratko – opisuje predmet pritožbe, pod pogojem, da je ustrezno izpolnjen obrazec pritožbe vložen v roku, ki ga določi Sodišče (*Kemevuako proti Nizozemski* (sklep)).

88. Kot datum vložitve šteje datum poštnega žiga, ko je bila pritožba poslana, ne pa datum na žigu, ki označuje prejem (*Kipritci proti Turčiji**, 18. odstavek). Glede posebnih okoliščin, zaradi katerih je lahko upravičen drugačen pristop, glej *Bulinwar OOD in Hrusanov proti Bolgariji**, 30. odstavek in naslednji.

(b) Razlika med datumom pisanja in datumom oddaje

89. Kadar ne obstaja razlaga za več kot enodnevni razmik med datumom, ko je bilo pismo napisano, in datumom, ko je bilo poslano, se kot datum vložitve pritožbe upošteva slednji (*Arslan proti Turčiji* (sklep); *Růžičková proti Češki** (sklep)).

To pravilo se uporablja tudi pri vprašanju, ali je bil originalni obrazec pritožbe poslan v zahtevanem obdobju osmih tednov (*Kemevuako proti Nizozemski* (sklep), 24. odstavek); in pri pošiljanju po telefaksu (*Otto proti Nemčiji* (sklep)).

(c) Pošiljanje po telefaksu

90. Ni dovolj, če pošljemo obrazec pritožbe le po telefaksu, pri tem pa Sodišču ne oddamo originala v zahtevanem roku (*Kemevuako proti Nizozemski* (sklep), 22. odstavek in naslednji).

(d) Časovni razmik po prvem sporočilu

91. V nasprotju z duhom in ciljem šestmesečnega pravila bi bilo, če bi zaradi katere koli začetne komunikacije pritožba lahko sprožila postopek po Konvenciji, nato pa ostala neaktivna za nepojasnjeno in neomejeno časovno obdobje. Pritožniki morajo torej svoje pritožbe vlagati razumno hitro, po vsakem uvodnem stiku (*P.M. proti Združenemu kraljestvu* (sklep)). Zaradi neizpolnjevanja pravila o osemtedenskem obdobju (glej peti odstavek 47. člena Poslovnika Sodišča in četrti odstavek Praktičnih navodila glede začetka postopka) bo Sodišče menilo, da je datum vložitve datum vložitve dopolnjenega obrazca pritožbe (*Kemevuako proti Nizozemski* (sklep), 22.–24. odstavek).

(e) Določitev lastnosti pritožbe

92. Pritožbo določajo dejstva, zatrjevana v njej, in ne zgolj pravni razlogi ali argumenti, na katere se sklicuje (*Scoppola proti Italiji (št. 2)* [VS], 54. odstavek).

(f) Naknadne pritožbe

93. Kar zadeva ugovore, ki jih začetna pritožba ne vsebuje, se potek šestmesečnega roka ne prekine do datuma, ko je pritožba prvič predložena organu Konvencije (*Allan proti Združenemu kraljestvu* (sklep)).

94. Pritožbe, vložene po izteku šestmesečnega roka, se lahko preučijo le, če gre za določene vidike začetnih pritožb, vloženih v roku (*Sâmbata Bihor Greco-Catholic Parish proti Romuniji** (sklep)).

95. Zgolj dejstvo, da se je pritožnik v pritožbi skliceval na 6. člen, ne zadošča kot uvod v vse nadaljnje pritožbe v okviru te določbe, kadar na začetku ni bila nakazana dejanska podlaga pritožbe in narava zatrjevane kršitve (*Allan proti Združenemu kraljestvu* (sklep); *Adam in drugi proti Nemčiji* (sklep)).

96. Predložitev dokumentov iz domačega postopka še ne zadošča kot uvod v vse nadaljnje pritožbe, ki temeljijo na tem postopku. Za vložitev pritožbe in s tem za prekinitev šestmesečnega roka je treba

². Glej Poslovnik Sodišča in Praktična navodila glede začetka postopka.

navesti naravo zatrjevanе kršitve po Konvenciji, pa čeprav na kratko (*Božinovski proti "nekdanji jugoslovanski republiki Makedoniji"* (sklep)).

4. Primeri

(a) Uporaba časovnih omejitev za procesno obveznost po 2. členu Konvencije

97. V primeru **smrti** se od sorodnikov pritožnika pričakuje, da ukrepajo ali spremljajo potek ali zastoj preiskave ter ustrezno hitro vložijo pritožbe, ko se zavejo ali bi se morali zavedati, da učinkovita kazenska preiskava ne poteka (*Varnava in drugi proti Turčiji* [VS], 158. in 162. odstavek).

98. V primerih **izginotja** je nujno, da sorodniki pogrešanega ne zavlačujejo po nepotrebnem pri vložitvi pritožbe glede neučinkovitosti oziroma odsotnosti takšne preiskave na Sodišče. V primeru izginotja pritožniki ne morejo v nedogled čakati, da pridejo v Strasbourg. Pokazati morajo določeno mero skrbnosti in pobude ter pritožbe vložiti brez nepotrebne zavlačevanja (ibid. [VS], 165. odstavek, glede zavlačevanja pa 162.-166. odstavek).

(b) Pogoji za uporabo šestmesečnega pravila v primerih večkratnih obdobj pripora po tretjem odstavku 5. člena Konvencije

99. Večkratna, zaporedna obdobja pripora, je treba obravnavati kot celoto, šestmesečno obdobje pa začne teči le od konca zadnjega obdobja pripora (*Solmaz proti Turčiji*, 36. odstavek).

C. Anonimna pritožba

Točka a drugega odstavka 35. člena – Merila dopustnosti

»2. Sodišče ne obravnava nobene pritožbe, predložene na podlagi 34. člena, ki je:

(a) anonimna; ...³»

1. Anonimna pritožba

100. Pritožba na Evropsko sodišče za človekove pravice **se šteje kot anonimna**, kadar v spisu zadeve ni označen noben element, ki bi Sodišču omogočil identifikacijo pritožnika (*“Blondje” proti Nizozemski* (sklep)). Noben obrazec ali dokument, ki je predložen, ne vsebuje imena, temveč le sklicevanje in psevdonime, pooblastilo pa je podpisano z »X«: identiteta pritožnika ni razkrita.

101. Pritožba, **ki jo vloži združenje v imenu neznanih oseb**, pri čemer samo združenje ne trdi, da je žrtev, temveč se pritožuje zaradi kršenja pravice do spoštovanja zasebnosti v imenu nerazkritih posameznikov, ki so s tem postali pritožniki, za katere so trdili, da jih zastopa, je bila obravnavana kot anonimna (*Zveza francoskih zdravstvenih sindikatov in državna federacija medicinskih sester proti Franciji* (sklep)).

2. Neanonimna pritožba

102. **Nepodpisana pritožba**, ki vsebuje vse osebne podatke, zadostne za odpravo vseh dvomov glede identitete pritožnika, in ki ji sledi korespondenca, ustrezno podpisana s strani zastopnika pritožnika, ni anonimna (*Kuznetsova proti Rusiji* (sklep)).

103. **Pritožba, vložena pod lažnimi imeni**: Posamezniki, ki uporabljajo psevdonime in Sodišču pojasnijo, da zaradi oboroženega spora ne smejo razkriti pravih imen zato, da zaščitijo družinske člane in prijatelje. Kadar je Sodišče ugotovilo, da »so se za taktiko, ki je skrivala njihovo pravo identiteto iz razumljivih razlogov, skrivali resnični ljudje, ki se jih je dalo prepoznati po številnih znakih, ne le po

3. Anonimno pritožbo v smislu točke a drugega odstavka 35. člena Konvencije je treba razlikovati od vprašanja nerazkritja identitete pritožnika z odstopanjem od običajnega pravila javnega dostopa do informacij v postopkih pred Sodiščem in od vprašanja zaupnosti pred Sodiščem (glej 33. člen in 3. točko 47. pravila Poslovnika Sodišča in praktičnih navodil v prilogi).

imenu ...» in »obstoj ustrezno tesne povezave med zadevnimi pritožniki in dogodki«, pritožbe ni obravnavalo kot anonimne (*Shamayev in drugi proti Gruziji in Rusiji* (sklep)). Glej tudi *Shamayev in drugi proti Gruziji in Rusiji*, 275. odstavek.

104. Pritožba **cerkvenega organa ali društva z verskimi in filozofskimi nameni**, katerega člani niso razkriti, se ne zavrne kot anonimna (9., 10. in 11. člen Konvencije): glej *Omkanina in the Divine Light Zentrum proti Švici* (sklep).

D. Odvečna pritožba

Točka b drugega odstavka 35. člena – Merila dopustnosti

»2. Sodišče ne obravnava nobene pritožbe, predložene na podlagi 34. člena, ki je:

...

(b) v bistvu ista kot zadeva, ki jo je Sodišče že obravnavalo...⁴»

105. Pritožba je "vsebinsko enaka", kadar so stranke, pritožbe in dejstva identični (*Pauger proti Avstriji* (sklep); *Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) proti Švici (št. 2)* [VS], 63. odstavek).

Kadar Sodišče to ugotovi, razglasi pritožbo za nedopustno.

1. Identični pritožniki

106. Pritožbe, ki se nanašajo na isto vsebino, a jih skupaj vložijo posamezniki in društvo, ki je oddalo obvestilo Odboru OZN za človekove pravice, se ne morejo obravnavati, kot da bi jih vložili isti pritožniki (*Folgerø in drugi proti Norveški* (sklep)) ali kot obvestilo, ki ga je Uradu visokega komisarja OZN za človekove pravice oddala nevladna organizacija in ne pritožniki: *Celniku proti Grčiji**, 36.–41. odstavek. Enako velja za prošnjo, ki jo delovni skupini za samovoljni pripor odda nevladna organizacija, in prošnjo, ki jo oddajo pritožniki (*Illiu in drugi proti Bolgariji** (sklep)).

107. Meddržavna pritožba, ki jo vloži vlada, posameznemu pritožniku ne odvzema možnosti vložitve ali uveljavljanja lastnih zahtevkov (*Varnava in drugi proti Turčiji* [VS], 118. odstavek).

2. Identične pritožbe

108. Koncept pritožbe je opredeljen kot namen ali pravna podlaga zahtevka.

Določajo jo dejstva, zatrjevana v njej, in ne zgolj pravni razlogi ali argumenti, na katere se sklicuje (*Guerra in drugi proti Italiji*, 54. odstavek; *Scoppola proti Italiji (št. 2)* [VS], 54. odstavek; in *Previti in proti Italiji** (sklep), 293. odstavek).

109. Sodišče analizira vsako pritožbo posebej. Le pritožbe, ki so vsebinsko enake kot tiste, ki so jih preučili glede druge pritožbe, bodo zavrjene po drugem odstavku 35. člena (*Dinç proti Turčiji** (sklep)).

110. Kadar pritožnik ponovi pritožbe, ki jih je sprožil že v prejšnji pritožbi, se pritožba razglasi za nedopustno (*X proti Zvezni republiki Nemčiji** (sklep); *Duclos proti Franciji** (sklep); *Clinique Mozart Sarl proti Franciji** (sklep); *Rupa proti Romuniji** (sklep), 52. odstavek; in *Coscodar proti Romuniji** (sklep), 27. odstavek).

111. Z ozirom na to, da je po vsebini zadevala drugo stanovanje in drugega najemnika v istem stanovanjskem bloku, je nova pritožba, ki je v bistvu sprožala enaka vprašanja kot v zadevi, ki so jo pred tem razglasili za nedopustno, vložil pa jo isti pritožnik, ki je ponavljal že prej formilirane pritožbe brez dodajanja novih dokazov, vsebinsko ista kot prva pritožba in s tem nedopustna (*X proti Zvezni republiki Nemčiji** (sklep)).

112. Nekaj primerov pritožb, ki vsebinsko niso iste:

⁴ Ta določba se je prej pojavila v 27. členu.

- spor o pogojih policijskega pridržanja pritožnika ni isti kot spor, ki zadeva obsodbo Sodišča za nacionalno varnost ali odvzem poslanskega mandata po razpadu stranke, katere člani so bili pritožniki (*Sadak proti Turčiji**, 32. in 33. odstavek);
- spor o pogojih policijskega pridržanja pritožnika in obsodbi Sodišča za nacionalno varnost ni isti kot spor glede odvzema poslanskega mandata (*Yurttas proti Turčiji**, 36. in 37. odstavek).

113. Sodišče odloča o pravni kvalifikaciji dejstev, zato ga ne vežejo opredelitve pritožnika ali vlade. Tako pritožba, vložena z namenom, da se pod drugimi določbami Konvencije ponovno preučijo dejstva, ki so bila temelj druge pritožbe, zadeva isto pritožbo in jo je treba zavrniti kot nedopustno (*Previti proti Italiji** (sklep), 293.-294. odstavek).

3. Identična dejstva

114. Dejstvo, da je pritožba identična drugi, samo po sebi ne preprečuje, da bi pritožbo razglasili za dopustno, če so predložene nove informacije.

115. Kadar pritožnik predloži nove informacije, pritožba ne bo v bistvu ista kot prejšnja pritožba: glej *Chappex proti Švici** (sklep), in *Patera proti Češki** (sklep) (pritožbe glede dejstev, zatrjevanih pred drugim mednarodnim organom, so nedopustne, dopustne pa so nove informacije o dejstvih, ki so se zgodila za tem).

116. V nasprotnem primeru se pritožba razglasi za nedopustno (*Hokkanen proti Finski* (sklep); *Adesina proti Franciji* (sklep); *Bernardet proti Franciji** (sklep); *Gennari proti Italiji** (sklep); in *Manuel proti Portugalskiki** (sklep)).

E. Pritožba, ki je bila že vložena pri drugem mednarodnem organu

Točka b drugega odstavka 35. člena – Merila dopustnosti

»2. Sodišče ne obravnava nobene pritožbe, predložene na podlagi 34. člena, ki je:

...

(b) v bistvu ista kot zadeva, ki jo je Sodišče že obravnavalo, ali ki je že v drugem postopku mednarodne preiskave ali reševanja in ne vsebuje nobenih novih dejstev.«

117. Namen te določbe je, da se izognemo pluralnosti mednarodnih postopkov v zvezi z istimi zadevami.

118. Pogoji dopustnosti, določeni s tem odstavkom, so kumulativni:

- pritožba ne sme biti vsebinsko enaka kot druga pritožba, kar pomeni, da dejstva, stranke in pritožbe ne smejo biti identični (glej točko **I.D.** o odvečnih pritožbah), in
- pritožba ne sme biti že vložena v drug postopek mednarodne preiskave ali poravnave.

119. Kadar Sodišče zaradi obstoja vsebinske odločitve v času preučevanja zadeve ugotovi, da so izpolnjeni pogoji iz točke b drugega odstavka 35. člena, mora za nedopustno razglasiti pritožbo, ki jo je že preučil drug mednarodni organ.

120. Da lahko zadeva spada v obseg točke b drugega odstavka 35. člena, mora imeti lastnosti, zaradi katerih jo lahko obravnavamo kot pritožbo posameznikov v smislu 34. člena.

1. Koncept postopka

(a) Postopek mora biti javen

121. Odbor interparlamentarne unije za človekove pravice, ki je zasebno združenje, predstavlja nevladno organizacijo, medtem ko se 27. člen Konvencije (zdaj drugi odstavek 35. člena) nanaša na medvladne institucije in postopke (*Lukanov proti Bolgariji* (sklep)).

(b) Postopek mora biti mednaroden

122. Zbornica Bosne in Hercegovine za človekove pravice ni mednarodni postopek kljub temu, da je bila ustanovljena z mednarodno pogodbo in čeprav je več njenih članov mednarodnih (*Jeličić proti Bosni in Hercegovini* (sklep)).

(c) Postopek mora biti neodvisen

123. To velja za Delovno skupino OZN za samovoljni pripor, saj jo sestavljajo neodvisni strokovnjaki, ki so ugledne osebe, specializirane za človekove pravice (*Peraldi proti Franciji** (sklep)).

124. Vendar pa je »postopek 1503« Odbora OZN za človekove pravice v bistvu medvladno telo, ki ga sestavljajo predstavniki držav; to ni "še en postopek mednarodne preiskave" (*Mikolenko proti Estoniji* (sklep)).

(d) Postopek mora biti soden

125. Pritožbo je treba vložiti pri sodnem ali parasodnem organu (*Zagaria proti Italiji** (sklep)).

126. Evropski Odbor za preprečevanje mučenja in nečloveškega ali ponižujočega ravnanja ali kaznovanja (CPT), katerega vloga je preventivna, ni takšno telo. Podatki, ki jih zbere CPT, so zaupne narave. Posamezniki nimajo pravice do udeležbe v postopku ali obveščenosti o priporočilih, ki jih morda sprejme odbor, razen če so javno objavljena (*Zagaria proti Italiji** (sklep); *Annunziata proti Italiji** (sklep); *Genovese proti Italiji** (sklep); in *Stolder proti Italiji**, 16.–19. odstavek).

2. Postopkovna zagotovila

(a) Kontradiktorni postopki

127. Osebe, ki po postopku 1503 oddajo obvestila visokemu komisarju OZN za človekove pravice, ne morejo sodelovati v postopku, ki je zaupen. Ne obveščajo jih o ukrepih, ki jih morebiti sprejme OZN, razen če so javno objavljeni. Tega postopka se torej ne da upoštevati v drugem postopku kot pritožbe posameznikov v smislu 34. člena (*Celniku proti Grčiji**, 39.–41. odstavek).

(b) Zahteve, ki jih mora upoštevati sodni organ

128. Odločitve v zadevnem postopku morajo biti obrazložene, vročene strankam in objavljene (*Peraldi proti Franciji** (sklep)).

3. Vloga postopka

129. Institucije, ki ima preventivno vlogo, ne moremo obravnavati kot mednarodnega postopka (*Zagaria proti Italiji** (sklep); *De Pace proti Italiji**; ali *Gallo proti Italiji** (sklep) (o CPT)). Poleg tega so podatki, ki jih pridobi ta organ, zaupni; posamezniki nimajo pravice do udeležbe v postopku ali do obveščenosti o priporočilih te institucije, razen, če ta niso javno objavljena.

130. Enako velja za organ, ki preučuje splošno situacijo (*Mikolenko proti Estoniji* (sklep)), ali za posebnega poročevalca, imenovanega za sestavljanje poročila o človekovih pravicah pripornikov (*Yağmurdereli proti Turčiji** (sklep)).

Če posameznik proti zakonodaji ali praksi, ki se uporablja v državi članici, vloži pritožbo pri Evropski komisiji, to ne predstavlja postopka mednarodne preiskave ali poravnave. Komisiji to daje možnost, da sproži »postopek zaradi neizpolnitve obveznosti« ali »predpravdni postopek« – njegov edini namen je zagotoviti prostovoljno upoštevanje zahtev zakonodaje Evropske unije s strani države članice – oziroma tožbo zaradi kršitve zakonodaje Skupnosti – rezultat slednje pa ni rešitev posamične situacije. Pritožbe takšne narave ni mogoče obravnavati kot pritožbe posameznikov po 34. členu Konvencije, niti s proceduralnega stališča niti s stališča morebitnih učinkov. Postopka Komisije zato ne moremo opisati kot postopka "mednarodne preiskave ali poravnave" (*Karoussiotis proti Portugalskiski**, 62.–77. odstavek).

(a) Postopek mora omogočiti določitev odgovornosti

131. To ne drži za:

- Odbor za pogrešane osebe na Cipru, saj Turčija ni stranka v postopku pred tem odborom, ta pa ne more pripisati odgovornosti za smrt nobene pogrešane osebe (*Varnava in drugi proti Turčiji* (sklep));
- Delovno skupino o prisilnih ali neprostovoljnih izginotjih pri odboru OZN za človekove pravice, saj ne more pripisati odgovornosti za smrt nobene pogrešane osebe ali delati izsledkov glede teh primerov (*Malsagova in drugi proti Turčiji** (sklep)).

132. Vendar pa Delovno skupino za samovoljni pripor, ki lahko daje priporočila, s katerimi dopušča pripisovanje državne odgovornosti v primerih samovoljnega pripora, lahko obravnavamo kot postopek mednarodne preiskave (*Peraldi proti Franciji** (sklep)).

(b) Cilj postopka mora biti zaustavitev kršitve

133. Namen priporočil Delovne skupine za samovoljni pripor, ki se pošiljajo vladam, je prenehanje situacij, na katere se nanašajo pritožbe (*Peraldi proti Franciji** (sklep); *Illi in drugi proti Belgiji** (sklep)).

134. Žrtve kršitve morajo imeti možnost zadoščenja. To ne velja za Odbor OZN za človekove pravice (*Mikolenko proti Estoniji* (sklep)) ali za Delovno skupino o prisilnih ali neprostovoljnih izginotjih (*Malsagova in drugi proti Rusiji* (sklep)).

(c) Učinkovitost postopka

135. Odločba mora biti objavljena: pred CPT posamezniki nimajo pravice do obveščenosti o priporočilih, ki jih morda sprejme odbor, razen če ta niso javno objavljena (*Zagaria proti Italiji** (sklep); in *De Pace proti Italiji**).

136. Po postopku pred Delovno skupino OZN za samovoljni pripor se mnenja, skupaj s priporočili poslana zadevni vladi, lahko priložijo k letnemu poročilu, predloženemu Odboru za človekove pravice, ki lahko nato oblikuje priporočila za Generalno skupščino OZN; zaradi njegovih potencialnih učinkov lahko ta postopek obravnavamo kot pritožbo posameznikov (*Peraldi proti Franciji** (sklep)).

137. Naslednji primeri torej štejejo kot »drugi mednarodni postopek«:

- Odbor OZN za človekove pravice (*Calcerrada Fornieles in Cabeza Mato proti Španiji* (sklep); *Pauger proti Avstriji* (sklep); in *C.W. proti Finski* (sklep));
- Odbor za svobodno združevanje pri Mednarodni organizaciji dela (*Cereceda Martín in drugi proti Španiji* (sklep));
- Delovna skupina OZN za samovoljni pripor (*Peraldi proti Franciji** (sklep)).

F. Zloraba pravice do pritožbe

Točka a tretjega odstavka 35. člena – Merila dopustnosti

»3. Sodišče odloči, da pritožba posameznikov, predložena v skladu s 34. členom, ni dopustna za obravnavo, če meni:

(a) da ni v skladu z določbami Konvencije ali njenih protokolov, da je očitno neutemeljena ali da pomeni zlorabo pravice do pritožbe posameznikov; ...»

1. Splošna opredelitev

138. Koncept »zlorabe« v smislu točke a tretjega odstavka 35. člena moramo razumeti v običajnem pomenu glede na splošno pravno teorijo – namreč škodljivo uveljavljanje pravice za namene, za kakršne ni namenjena. Zato **vsako ravnanje pritožnika, ki je jasno v nasprotju s pravico do pritožbe posameznikov, kot je določena s Konvencijo, in ovira pravilno delovanje Sodišča ali**

pravilno vodenje postopka pred njim, predstavlja zlorabo pravice do pritožbe (*Mirolubovs in drugi proti Latviji**, 62. in 65. odstavek).

139. S tehničnega vidika je iz besedila točke a tretjega odstavka 35. člena razvidno, da je treba pritožbo, vloženo ob zlorabi pravice do pritožbe razglasiti za nedopustno in ne črtati s seznama zadev. Sodišče je dejansko poudarilo, da je zavrnitev pritožbe zaradi zlorabe pravice do pritožbe izreden ukrep (*Mirolubovs in drugi proti Latviji**, 62. odstavek). Zadeve, pri katerih je Sodišče odkrilo zlorabo pravice do pritožbe, lahko razvrstimo v pet tipičnih kategorij: zavajajoče informacije; uporaba žaljivega jezika; kršitev obveznosti, da postopki prijateljske poravnave ostanejo zaupni; pritožba, ki je očitno neutemeljena ali ki nima pravega namena; in vse druge zadeve, ki se jih ne da izčrpno navesti.

2. Zavajanje Sodišča

140. Pritožba predstavlja zlorabo pravice do pritožbe, kadar zavestno temelji na neresničnih dejstvih z namenom preslepitve Sodišča (*Varbanov proti Bolgariji*, 36. odstavek). Najbolj resna in očitna primera takšne zlorabe sta, prvič, vložitev pritožbe pod lažno identiteto (*Drijfhout proti Nizozemski* (sklep), 27.–29. odstavek), in drugič, ponarejanje dokumentov, poslanih na Sodišče (*Jian proti Romuniji** (sklep); *Bagheri in Maliki proti Nizozemski* (sklep); in *Poznanski in drugi proti Nemčiji* (sklep)). Tovrstna zloraba lahko nastane tudi z opustitvijo, kadar pritožnik na začetku ne obvesti Sodišča o dejavniku, bistvenem za preučevanje zadeve (*Al-Nashif proti Bolgariji*, 89. odstavek, in *Kerechashvili proti Gruziji* (sklep)). Tudi če med postopkom na Sodišču pride do novega razvoja dogodkov in če pritožnik – kljub jasno izraženi obveznosti po Poslovniku – teh informacij ne razkrije Sodišču in mu s tem prepreči, da o zadevi razsodi ob popolnem poznavanju dejstev, se lahko njegova pritožba zavrne, ker gre za zlorabo pritožbe (*Hadrabová in drugi proti Češki** (sklep), in *Predescu proti Romuniji*, 25.–27. odstavek).

141. Namera po zavajanju Sodišča mora biti vedno ugotovljena z zadostno mero gotovosti (*Melnik proti Ukrajini*, 58.–60. odstavek; *Nold proti Nemčiji*, 87. odstavek; in *Miszczyski proti Poljski* (sklep)).

3. Žaljiv jezik

142. Zloraba pravice do pritožbe nastane, kadar pritožnik pri lastnem dopisovanju s Sodiščem uporablja izrazito nadležne, žaljive, grozeče ali provokativne izraze – ne glede na to, ali so ti namenjeni toženi vladi, njenemu zastopniku, oblastem tožene pogodbenice, samemu Sodišču, njegovim sodnikom, njegovi sodni pisarni ali njenim članom (*Řehák proti Češki* (sklep); *Duringer in Grunze proti Franciji* (sklep); in *Stamoulakatos proti Združenemu kraljestvu* (sklep)).

143. Ni dovolj, da je pritožnikov jezik zgolj oster, polemičen ali sarkastičen; da obvelja za žaljivega, mora prestopiti “meje normalne, vljudne in legitimne kritike” (*Di Salvo proti Italiji** (sklep); glede nasprotnega primera glej *Aleksanyan proti Rusiji*, 116.–118. odstavek). Če pritožnik med postopkom preneha uporabljati žaljive pripombe po formalnem opozorilu Sodišča, jih izrecno umakne ali, še bolje, ponudi opravičilo, se pritožba več ne zavrne kot zloraba pritožbe (*Chernitsyn proti Rusiji*, 25.–28. odstavek).

4. Kršitev načela zaupnosti postopka prijateljske poravnave

144. Kadar pritožnik namerno krši zaupnosti pogajanj o prijateljski poravnavi, ki jo strankam nalaga drugi odstavek 39. člena Konvencije in drugi odstavek 62. člena Poslovnika Sodišča, se to lahko šteje kot zloraba pravice do pritožbe, posledično pa se pritožba zavrne (*Mirolubovs in drugi proti Latviji**, 66. odstavek; *Hadrabová in drugi proti Češki* (sklep); in *Popov proti Moldaviji*, 48. odstavek).

145. Da lahko določimo, ali je pritožnik kršil dolžnost zaupnosti, moramo najprej opredeliti meje te dolžnosti. Vedno jo je treba interpretirati glede na splošni namen, namreč omogočanje prijateljske poravnave ob zaščiti strank in Sodišča pred morebitnim pritiskom. Čeprav posredovanje vsebine dokumentov o prijateljski poravnavi tretji osebi lahko teoretično predstavlja zlorabo pravice do pritožbe v smislu točke a tretjega odstavka 35. člena Konvencije, pa ne pomeni, da obstaja absolutna in brezpogojna prepoved kazanja ali govorjenja o takšnih dokumentih tretji osebi. S takšno široko in

togo interpretacijo bi tvegali, da spodkopljemo zaščito legitimnih interesov pritožnika – na primer kadar išče en sam utemeljen nasvet v zadevi, v kateri je pooblaščen, da se zastopa pred Sodiščem. Poleg tega bi bilo za Sodišče pretežko, če ne celo nemogoče spremljati upoštevanje takšne prepovedi. To, kar je strankam prepovedano po drugem odstavku 39. člena Konvencije in drugem odstavku 62. člena Poslovnika Sodišča, je javno objavljane zadevnih informacij, na primer preko medijev, v korespondenci, ki jo bo verjetno prebralo veliko ljudi ali na kateri koli drugačen način (*Miroľubovs in drugi proti Latviji**, 68. odstavek). Takšno ravnanje torej, ki vključuje določeno stopnjo resnosti, predstavlja zlorabo pravice do pritožbe.

146. Da lahko razkritje zaupnih podatkov velja za zlorabo pritožbe, mora do njega priti namerno. Neposredno odgovornost pritožnika za razkritje je treba vedno ugotoviti z zadostno mero gotovosti; zgolj sum ne zadošča (ibid., 66. odstavek *in fine*). Glede konkretnih primerov uporabe tega načela glej primer, ko je bila zavrnjena pritožba, *Hadrabová in drugi proti Češki* (sklep), v kateri so pritožniki izrecno navajali predloge za prijateljsko poravnavo, ki jo je formulirala sodna pisarna Sodišča v korespondenci z ministrstvom za pravosodje v njihovi državi, zaradi česar je bila pritožba zavrnjena kot zloraba pritožbe; glede primera, ko je bila pritožba spoznana za dopustno, glej *Miroľubovs in drugi proti Latviji**, v kateri ni bilo z gotovostjo ugotovljeno, da so bili vsi trije pritožniki odgovorni za razkritje zaupnih podatkov, posledično pa je Sodišče zavrnilo predhodni ugovor vlade.

5. Pritožba, ki je očitno neutemeljena ali ki nima pravega namena

147. Pritožnik zlorabi pravico do pritožbe, kadar znova in znova vloga nadležne in očitno neutemeljene pritožbe na Sodišču, podobne pritožbi, ki jo je vložil v preteklosti in ki je bila že razglašena za nedopustno (*M. proti Združenemu kraljestvu* (sklep), in *Philis proti Grčiji* (sklep)).

148. Sodišče lahko ugotovi tudi, da je prišlo do kršitve pravice do pritožbe, kadar je pritožba očitno brez pravega namena in/ali zadeva neznatno vsoto denarja. V *Bock proti Nemčiji* (sklep) se je pritožnik pritožil zaradi trajanja civilnega postopka, ki ga je sprožil zaradi povračila stroška prehranskega dopolnila, ki mu ga je predpisal zdravnik, namreč 7,99 evra. Sodišče je ugotovilo, da je preobremenjeno s številnimi pritožbami, ki sprožajo resna vprašanja človekovih pravic in da obstaja nesorazmerje med trivialnostjo dejstev in uporabo varovalnega sistema, vzpostavljenega s Konvencijo, upoštevajoč neznatnost zadevnega zneska (tudi v primerjavi s plačo pritožnika) in dejstvo, da se postopek ne nanaša na farmacevtski izdelek, ampak na prehranski dodatek. Poudarilo je tudi, da tovrstni postopki povzročajo preobremenjenost sodišč na nacionalni ravni, s tem pa predstavljajo tudi enega od razlogov za predolgo trajanje postopkov. Pritožba je bila tako zavrnjena kot zloraba pravice do pritožbe. Od začetka veljavnosti Protokola št. 14, 1. junija 2010, se takšne pritožbe obravnavajo skladno s točko b tretjega odstavka 35. člena Konvencije (ni nastal znatno neugodnejši položaj).

6. Druge zadeve

149. Včasih se sodbe in sklepi Sodišča ter zadeve, ki še čakajo na obravnavo, uporabijo za namene političnega govora na državni ravni v pogodbenicah. Pritožba, ki izhaja iz želje po publiciteti ali propagandi, zgolj iz tega razloga še ne pomeni zlorabe pravice do pritožbe (*McFeeley in drugi proti Združenemu kraljestvu* (sklep), in *Khadzhialiyev in drugi proti Rusiji*, 66. in 67. odstavek). Zloraba pa lahko nastane, če pritožnik, ki ga motivirajo politični interesi, daje intervjuje za tisk ali televizijo, v katerih izraža neodgovoren in brezbrizen odnos do postopka, ki teče pred Sodiščem (*Gruzijska delavska stranka proti Gruziji*).

7. Pristop, ki ga mora sprejeti tožena vlada

150. Če tožena vlada meni, da je pritožnik zlorabil pravico do pritožbe, mora o tem obvestiti Sodišče in ga seznaniti z ustreznimi informacijami, ki jih ima, tako da lahko Sodišče sprejme ustrezne sklepe. Upoštevanje postopkovnih obveznosti, ki jih pritožniku nalagata Konvencija in Poslovnik, mora nadzorovati Sodišče in ne tožena vlada. Vendar pa lahko grožnje vlade in njenih organov z uvedbo kazenskega ali disciplinskega postopka proti pritožniku zaradi domnevne kršitve postopkovnih obveznosti pred Sodiščem pomenijo kršitev 34. člena *in fine* Konvencije, ki prepoveduje vsako

poseganje v dejansko uveljavljanje pravice do pritožbe posameznikov (*Miroľubovs in drugi proti Latviji**, 70. odstavek).

II. RAZLOGI ZA NEDOPUSTNOST, POVEZANI S SODNO PRISTOJNOSTJO SODIŠČA

A. Nezdržljivost *ratione personae*

Točka a tretjega odstavka 35. člena – Merila dopustnosti

»3. Sodišče odloči, da pritožba posameznikov, predložena v skladu s 34. členom, ni dopustna za obravnavo, če meni:

(a) da ni v skladu z določbami Konvencije ali njenih Protokolov ... »

32. člen – Pristojnost Sodišča

"1. Sodišče je pristojno za vse zadeve v zvezi z razlago in uporabo Konvencije in njenih protokolov, ki so mu predložene pod pogoji, predvidenimi v 33., 34., 46. in 47. členu.

2. V primeru spora glede pristojnosti Sodišča odloči o tem Sodišče.«

1. Načela

151. Za zdržljivost *ratione personae* je morala zatrjevano kršitev Konvencije zagrešiti država pogodbenica ali pa se ji da to kršitev nekako pripisati.

152. Tudi kadar tožena pogodbenica ni podala ugovorov na pristojnost Sodišča *ratione personae*, mora to vprašanje preučiti Sodišče na lastno pobudo (*Sejdić in Finci proti Bosni in Hercegovini* [VS], 27. odstavek).

153. Temeljne pravice, ki jih varujejo mednarodne pogodbe o človekovih pravicah, je treba zagotoviti posameznikom, ki živijo na ozemlju zadevne države članice, ne glede na njen poznejši razpad ali nasledstvo (*Bijelić proti Črni Gori in Srbiji*, 69. odstavek).

154. Podjetje v državni lasti mora biti dovolj institucionalno in poslovno neodvisno od države, da je ta lahko rešena odgovornosti po Konvenciji za svoje ravnanje in opustitve ravnanja (*Mykhaylenko in drugi proti Ukrajini*, 43.-45. odstavek, in *Cooperativa Agricola Slobozia-Hanesei proti Moldaviji*, 19. odstavek).

155. Pritožbe se razglasijo za neskladne *ratione personae* s Konvencijo iz naslednjih razlogov:

- če pritožnik nima **pravice biti stranka** kar se tiče 34. člena Konvencije (*Del občine Antilly proti Franciji* (sklep); *Döşemealtı Belediyesi proti Turčiji** (sklep); in *Moretti in Benedetti proti Italiji**);
- če pritožnik ne more pokazati, da je **žrtev** zatrjevane kršitve;
- če je pritožba vložena proti **posamezniku** (*X proti Združenemu kraljestvu* (sklep); in *Durini proti Italiji* (sklep));
- če je pritožba vložena proti **državi, ki ni ratificirala** Konvencije (*E.S. proti Zvezni republiki Nemčiji* (sklep)), ali neposredno proti mednarodni organizaciji, ki h Konvenciji ni pristopila (*Stephens proti Cipru, Turčiji in Združenim narodom* (sklep), zadnji odstavek);
- če pritožba zadeva protokol h Konvenciji, ki ga tožena pogodbenica ni ratificirala (*Horsham proti Združenemu kraljestvu* (sklep); in *De Saedeleer proti Belgiji**, 68. odstavek).

2. Sodna pristojnost

156. Kljub ugotovitvi, da nima sodne pristojnosti *ratione loci*, Sodišče preuči, ali pritožniki spadajo v sodno pristojnost ene ali več pogodbenic v smislu 1. člena Konvencije (*Drozd in Janousek*

proti Franciji in Španiji, 90. odstavek). Tako se ugovori, da pritožniki ne spadajo v sodno pristojnost tožene pogodbenice, običajno vlagajo kot trditve, da je pritožba *ratione personae* nezdružljiva s Konvencijo (glej trditve vlad toženih pogodbenic v *Banković in drugi proti Belgiji in 16 drugim pogodbenicam* (sklep) [VS], 35. odstavek; *Ilaşcu in drugi proti Moldaviji in Rusiji* [VS], 300. odstavek; in *Weber in Saravia proti Nemčiji* (sklep)).

157. *Ratione personae* združljivost s Konvencijo poleg tega zahteva, da je zatrjevana kršitev pripisljiva pogodbenici (*Gentilhomme, Schaff-Benhadij in Zerouki proti Franciji**, 20. odstavek). Vendar pa so pri nedavnih zadevah upoštevali vprašanja pripisljivosti/odgovornosti, ne da bi se izrecno sklicevali na združljivost *ratione personae* (*Assanidzé proti Gruziji* [VS], 144. odstavek in naslednji; *Hussein proti Albaniji in 20 drugim državam pogodbenicam* (sklep); *Isaak in drugi proti Turčiji* (sklep); in *Stephens proti Malti* (št. 1), 45. odstavek).

3. Odgovornost in pripisljivost

158. Države so lahko odgovorne za dejanja svojih organov, ki imajo učinke zunaj njihovega ozemlja, ne glede na to, ali se ta dejanja izvedejo znotraj ali zunaj državnih meja (*Droz in Janousek proti Franciji in Španiji*, 91. odstavek; *Soering proti Združenemu kraljestvu*, 86. in 91. odstavek; in *Loizidou proti Turčiji* (predhodni ugovori), 62. odstavek). Vendar pa se to zgodi le izjemoma (*Ilaşcu in drugi proti Moldaviji in Rusiji* [VS], 314. odstavek, in *Banković in drugi proti Belgiji in 16 drugim pogodbenicam* (sklep) [VS], 71. odstavek), namreč kadar pogodbenica dejansko nadzira neko območje ali v najslabšem primeru odločilno vpliva nanj (*Ilaşcu in drugi proti Moldaviji in Rusiji* [VS], 314.–316. in 392. odstavek; *Medvedyev in drugi proti Franciji* [VS], 63.–64. odstavek; glede koncepta »splošnega nadzora« pa *Ilaşcu in drugi proti Moldaviji in Rusiji* [VS], 315. in 316. odstavek; glej tudi *Banković in drugi proti Belgiji in 16 drugim pogodbenicam* [VS] (sklep), 67. odstavek in naslednji, in 79.–82. odstavek; *Ciper proti Turčiji* [VS], 75.–81. odstavek; *Loizidou proti Turčiji* (predhodni ugovori), 52. odstavek). in *Markovic in drugi proti Italiji* [VS], 54. odstavek).

159. Državo lahko spoznajo za odgovorno za kršenje pravic oseb, ki so na ozemlju druge države, ki pa so pod oblastjo in nadzorom prve države preko njenih zastopnikov, ki bodisi zakonito bodisi nezakonito delujejo v drugi državi (*Issa in drugi proti Turčiji*, 71. odstavek; *Sánchez Ramirez proti Franciji* (sklep); *Öcalan proti Turčiji* [VS], 91. odstavek; in *Medvedyev in drugi proti Franciji* [VS], 66. in 67. odstavek).

Glede dejanj, izvršenih v varovalnem pasu OZN, glej *Isaak in drugi proti Turčiji* (sklep).

160. Pri ozemljih, ki so pravno v pristojnosti pogodbenice, a ne pod dejansko oblastjo/nadzorom te pogodbenice, se lahko pritožbe obravnavajo kot nezdružljive s Konvencijo (*An in drugi proti Cipru* (sklep)), treba pa je upoštevati pozitivne obveznosti pogodbenice po Konvenciji (*Ilaşcu in drugi proti Moldaviji in Rusiji* [VS], 312. in 313. odstavek, 333. odstavek in naslednji). Glej tudi *Stephens proti Cipru, Turčiji in OZN* (sklep).

161. Poznamo izjeme pri načelu, da posameznikova fizična prisotnost na ozemlju ene od pogodbenic učinkuje tako, da je ta posameznik v pristojnosti zadevne pogodbenice, na primer kadar pogodbenica gosti sedež mednarodne organizacije, proti kateri so naperjene posameznikove pritožbe. Zgolj dejstvo, da ima Mednarodno kazensko sodišče sedež in prostore na Nizozemskem, še ne zadošča za to, da tej državi pripišemo domnevna dejanja ali opustitve s strani mednarodnega sodišča v povezavi z obsodbo pritožnika (*Galić proti Nizozemski* (sklep), in *Blagojević proti Nizozemski* (sklep)). Glede pritožbe proti toženi pogodbenici kot stalnemu sedežu mednarodne organizacije glej *Lopez Cifuentes proti Španiji** (sklep), 25.–26. odstavek. Glede sprejema mednarodne civilne uprave na ozemlju tožene pogodbenice glej *Berić in drugi proti Bosni in Hercegovini* (sklep), 30. odstavek.

162. Zgolj sodelovanje države v postopku, ki je sprožen proti njej v drugi državi, še ne pomeni izvrševanja eksteritorialne pristojnosti (*McElhinney proti Irski in Združenemu kraljestvu* (sklep) [VS]; *Treska proti Albaniji in Italiji* (sklep); in *Manoilescu in Dobrescu proti Romuniji in Rusiji* (sklep), 99.–111. odstavek).

163. Čeprav se odgovornost pogodbenic za dejanja posameznikov tradicionalno obravnava pod poglavjem združljivosti *ratione personae*, je lahko ta odvisna tudi od pogojev posameznikovih pravic v Konvenciji in obsega pozitivnih obveznosti, ki se pripisujejo tem pravicam (glej na primer *Siliadin proti Franciji*, 77.–81. odstavek, in *Beganović proti Hrvaški*, 69.–71. odstavek). Odgovornost države

se lahko po Konvenciji uveljavlja kot posledica privolitve ali dopuščanja dejanjih posameznikov, ki kršijo s Konvencijo določene pravice drugih posameznikov v svoji pristojnosti (*Ilaşcu in drugi proti Moldaviji in Rusiji* [VS], 318. odstavek).

164. Sodišče je določilo tudi načela, ki urejajo ekstrateritorialno odgovornost za aretacijo in pripor v kontekstu postopka izročitve (*Stephens proti Malti* (št. 1), 52. odstavek).

4. Vprašanja o mogoči odgovornosti pogodbenic Konvencije glede dejanj ali opustitev, povezanih z njihovim članstvom v mednarodni organizaciji

165. Konvencije se ne da razlagati na način, ki bi Sodišču omogočil presojo dejanj in opustitev pogodbenic, ki so zajeta v resolucije varnostnega sveta OZN in do katerih je prišlo pred ali med misijami OZN za varovanje mednarodnega miru in varnosti. S tem bi posegali v izpolnjevanje temeljnega poslanstva OZN (*Behrami in Behrami proti Franciji in Saramati proti Franciji, Nemčiji in Norveški* (sklep) [VS], 146.–152. odstavek).

166. Glede odločitev mednarodnih sodišč je Sodišče širše razsodilo, da nima pristojnosti *ratione personae* za obravnavanje pritožb o dejanskih postopkih na **Mednarodnem kazenskem sodišču za vojne zločine na območju nekdanje Jugoslavije**, ustanovljenem z resolucijo varnostnega sveta OZN (*Galić proti Nizozemski* (sklep) in *Blagojević proti Nizozemski* (sklep)). Glede odpuščanja javnih uradnikov s sklepom Visokega predstavnika za Bosno in Hercegovino, katerega pooblastila izhajajo iz resolucij Varnostnega sveta OZN, glej *Berić in drugi proti Bosni in Hercegovini* (sklep), 26. odstavek in naslednji.

167. Domnevne kršitve Konvencije se ne da pripisati pogodbenici zaradi sklepa ali ukrepa, ki ga je izdal organ mednarodne organizacije, katere članica je pogodbenica, kadar ni ugotovljeno niti zatrjevano, da varovanje človekovih pravic, ki ga na splošno omogoča zadevna mednarodna organizacija, ni "enakovredno" tistemu, ki ga zagotavlja Konvencija, in kadar zadevna pogodbenica ni bila neposredno ali posredno vključena v izvajanje izpodbijanega dejanja (*Gasparini proti Italiji in Belgiji** (sklep)).

168. Tako Sodišče odloči, da nima pristojnosti *ratione personae* za reševanje pritožb, usmerjenih proti individualnim sklepom pristojnega organa mednarodne organizacije v kontekstu delovnega spora, ki v celoti spada v notranji pravni red takšne organizacije, katere pravna oseba je ločena od pravne osebe njenih držav članic, kadar te države niso nikoli neposredno ali posredno posegle v spor in niso bile z nobenih dejanjem ali opustitvijo odgovorne v smislu Konvencije (*Boivin proti 34 državam članicam Sveta Evrope* (sklep) – posamični delovni spor z organizacijo Eurocontrol; *Lopez Cifuentes proti Španiji** (sklep) – disciplinski postopek v Mednarodnem svetu za olive, 28. in 29. odstavek; in *Beygo proti 46 državam članicam Sveta Evrope** (sklep) – disciplinski postopek v Svetu Evrope). Glede domnevnih kršitev Konvencije, ki so posledica odpustitve uradnika Evropske komisije in pritožbenega postopek Pred prvostopenjskim sodiščem in Sodiščem Evropske unije glej *Connolly proti 15 državam članicam Evropske Unije** (sklep). Glede postopka pred Evropskim patentnim uradom glej *Rambus Inc. proti Nemčiji* (sklep).

Poučno je primerjati te ugotovitve s preučevanjem domnevnih strukturnih pomanjkljivosti v notranjem mehanizmu mednarodne organizacije, na katero so zadevne države članice prenesle del suverenih pooblastil, kadar se je pojavila trditev, da varovanje temeljnih pravic organizacije ni bilo "enakovredno" kot varovanje, ki ga zagotavlja Konvencija (*Gasparini proti Italiji in Belgiji** (sklep)).

169. Sodišče sprejme drugačen pristop k zadevam, ki pomenijo neposredno ali posredno poseganje v zadevni spor s strani tožene pogodbenice, ki tako dobi mednarodno odgovornost: glej *Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi proti Irski* [VS], 153. odstavek, in primerjaj z *Behrami in Behrami proti Franciji in Saramati proti Franciji, Nemčiji in Norveški* (sklep) [VS], 151. odstavek. Glej tudi naslednje primere:

- sklep, da pritožnik ne bo registriran kot volivec na podlagi pogodbe, sestavljene v Evropskih skupnostih (*Matthews proti Združenemu kraljestvu* [VS]);
- izvršitev francoskega zakona, ki implementira direktivo Skupnosti, proti pritožniku (*Cantoni proti Franciji* [VS]);
- odklonitev dostopa do nemških sodišč (*Beer in Regan proti Nemčiji* [VS], in *Waite in Kennedy proti Nemčiji* [VS]);

- zaseg na ozemlju tožene pogodbenice po odloku ministra, skladno s pravnimi obveznostmi po pravu Skupnosti (*Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi proti Irski*) (uredba Skupnosti, ki je bila izdana po resoluciji varnostnega sveta OZN – glej 153. in 154. odstavek);
- pritožba domačega sodišča na Sodišče Evropske unije (*Coöperatieve Producentenorganisatie van de Nederlinse Kokkelvisserij U.A. proti Nizozemski* (sklep)).

170. Kar torej zadeva **Evropsko unijo**, pritožbe proti posameznim državam članicam o njihovi uporabi prava Skupnosti zaradi tega ne bodo nujno nedopustne (*Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi proti Irski* [VS], 137. odstavek, in *Matthews proti Združenemu kraljestvu* [VS], 26.–35. odstavek).

171. Kar zadeva pritožbe, vložene neposredno proti institucijam Evropske skupnosti, ki ni pogodbenica Konvencije, obstaja starejša podlaga za razglasitev njihove nedopustnosti *ratione personae* (*Confédération française démocratique du travail proti Evropskim skupnostim* (sklep), ali pa: njihovim državam članicam (a) skupno in (b) posamično; in druga sklicevanja, navedena v *Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi proti Irski*, 152. odstavek; glede nedavnega organa glej *Coöperatieve Producentenorganisatie van de Nederlinse Kokkelvisserij U.A. proti Nizozemski* (sklep)).

To stališče je bilo sprejeto tudi za **Evropski patentni urad** (*Lenzing AG proti Nemčiji* (sklep)).

172. Glede vprašanja, ali se lahko odgovornost države uporabi glede njene ustave, ki je priloga k mednarodni pogodbi, glej *Sejdić in Finci proti Bosni in Hercegovini* [VS], 30. odstavek.

B. Nezdržljivost *ratione loci*

Točka a tretjega odstavka 35. člena – Merila dopustnosti

»3. Sodišče odloči, da pritožba posameznikov, predložena v skladu s 34. členom, ni dopustna za obravnavo, če meni:

(a) da ni v skladu z določbami Konvencije ali njenih protokolov ... »

32. člen – Pristojnost Sodišča

"1. Sodišče je pristojno za vse zadeve v zvezi z razlago in uporabo Konvencije in njenih protokolov, ki so mu predložene pod pogoji, predvidenimi v 33., 34., 46. in 47. členu.

2. V primeru spora glede pristojnosti Sodišča odloči o tem Sodišče.«

1. Načela

173. Za združljivost *ratione loci* je potrebno, da je do domnevne kršitve Konvencije prišlo v pristojnosti tožene pogodbenice ali na ozemlju, ki je pod njenim učinkovitim nadzorom (*Ciper proti Turčiji* [VS], 75.-81. odstavek, in *Drozd in Janousek proti Franciji in Španiji*, 84.-90. odstavek).

174. Kadar pritožbe temeljijo na dogodkih na ozemlju izven države pogodbenice in ni povezave med temi dogodki in katero kolo oblastjo v pristojnosti države pogodbenice, se jih zavrne kot nezdržljive *ratione loci* s Konvencijo.

175. Kadar pritožbe zadevajo **dejanja, ki so se zgodila izven ozemlja pogodbenice**, lahko vlada vloži predhodni ugovor, da je pritožba nezdržljiva *ratione loci* z določbami Konvencije (*Loizidou proti Turčiji* (predhodni ugovori), 55. odstavek, in *Rantsev proti Cipru in Rusiji*, 203. odstavek). Takšen ugovor bomo preučili po 1. členu Konvencije (glede obsega pojma »sodne pristojnosti« po tem členu glej *Banković in drugi proti Belgiji in 16 drugim pogodbenicam* (sklep) [VS], 75. odstavek).

176. Včasih tožena vlada poda ugovor, da je pritožba nedopustna, ker je nezdržljiva *ratione loci* z določbami Konvencije zato, ker je pritožnik med postopkom prebival v drugi pogodbenici, postopek pa sprožil v toženi pogodbenici, ker so bili predpisi ugodnejši. Sodišče bo takšne pritožbe preučilo tudi s stališča 1. člena (*Haas proti Švici** (sklep)).

177. Vendar pa je jasno, da bo država odgovorna za dejanja svojih diplomatskih in konzularnih predstavnikov v tujini in da se ne sme sprožiti nobeno vprašanje nezdružljivosti *ratione loci* glede **diplomatskih misij** (*X proti Zvezni republiki Nemčiji* (sklep), in *W.M. proti Danski* (sklep), 1. odstavek in v njem navedena sklicevanja) ali glede dejanj, izvršenih na krovu **letala** ali plovil, registriranih ali plovečih pod zastavo te pogodbenice (*Banković in drugi proti Belgiji in 16 drugim pogodbenicam* (sklep) [VS], 73. odstavek).

178. Kljub ugotovitvi, da nima sodne pristojnosti *ratione loci*, pa Sodišče preuči, ali pritožniki spadajo v sodno pristojnost ene ali več pogodbenic v smislu 1. člena Konvencije (*Drozd in Janousek proti Franciji in Španiji*, 90. odstavek).

Tako se ugovori, da pritožniki ne spadajo v sodno pristojnost tožene pogodbenice, običajno vlagajo kot trditve, da je pritožba *ratione personae* nezdružljiva s Konvencijo (glej trditve vlad toženih pogodbenic v *Banković in drugi proti Belgiji in 16 drugim pogodbenicam* (sklep) [VS], 35. odstavek; *Ilaşcu in drugi proti Moldaviji in Rusiji* [VS], 300. odstavek; in *Weber in Saravia proti Nemčiji* (sklep)).

2. Posebni primeri

179. Če pogodbenica ni podala **izjave v skladu s 56. členom** (prejšnjim 63. členom) o razširitvi Konvencije na zadevno ozemlje, bo pritožba glede **odvisnih ozemljih** nezdružljiva *ratione loci* (*Gillow proti Združenemu kraljestvu*, 60.–62. odstavek; *Bui Van Thanh in drugi proti Združenemu kraljestvu* (sklep); in *Yonghong proti Portugalskiki* (sklep)). To po analogiji velja tudi za protokole h Konvenciji (*Quark Fishing Limited proti Združenemu kraljestvu* (sklep)).

Kadar pogodbenica poda takšno izjavo po 56. členu, se ne pojavi vprašanje o nezdružljivosti (*Tyrer proti Združenemu kraljestvu*, 23. odstavek).

180. Če **odvisno ozemlje postane neodvisno**, izjava samodejno preneha veljati. Nadaljnje pritožbe proti prestolni državi bodo razglašene za nezdružljive *ratione personae* (*Church of X proti Združenemu kraljestvu* (sklep)).

181. Kadar odvisno ozemlje postane del domačega ozemlja države pogodbenice, začne Konvencija samodejno veljati za **nekdanje odvisno ozemlje** (*Hingitaq 53 in drugi proti Danski* (sklep)).

C. Nezdružljivost *ratione temporis*

Točka a tretjega odstavka 35. člena – Merila dopustnosti

»3. Sodišče odloči, da pritožba posameznikov, predložena v skladu s 34. členom, ni dopustna za obravnavo, če meni:

(a) da ni v skladu z določbami Konvencije ali njenih protokolov ... »

32. člen – Pristojnost Sodišča

"1 Sodišče je pristojno za vse zadeve v zvezi z razlago in uporabo Konvencije in njenih protokolov, ki so mu predložene pod pogoji, predvidenimi v 33., 34., 46. in 47. členu.

2 V primeru spora glede pristojnosti Sodišča odloči o tem Sodišče.«

1. Splošna načela

182. Po **splošnih pravilih mednarodnega prava (načelo neretroaktivnosti pogodb)** določbe Konvencije ne zavezujejo pogodbenice v zvezi z nobenim dejanjem ali dejstvom, ki se je izvršilo, in nobeno situacijo, ki je prenehala obstajati pred **datumom začetka veljavnosti Konvencije** glede na to pogodbenico (*Blečić proti Hrvaški* [VS], 70. odstavek; *Šilih proti Sloveniji* [VS], 140. odstavek; in *Varnava in drugi proti Turčiji* [VS], 130. odstavek).

183. Sodna pristojnost *ratione temporis* zajema le obdobje po ratifikaciji Konvencije ali njenih protokolov s strani tožene pogodbenice. Vendar pa Konvencija pogodbenicam ne nalaga posebnih

obveznosti, naj popravijo krivice ali škodo, povzročeno pred tem datumom (*Kopecký proti Slovaški* [VS], 38. člen).

184. Od datuma ratifikacije morajo biti vsa domnevna dejanja in opustitve države v skladu s Konvencijo ali njenimi protokoli, nadaljnja dejstva pa spadajo v sodno pristojnost Sodišča, tudi kadar gre zgolj za podaljšanje že obstoječe situacije (*Almeida Garrett, Mascarenhas Falcão in drugi proti Portugalskiski*, 43. odstavek). Sodišče pa lahko upošteva dejstva pred ratifikacijo, kadar bi se lahko štel, da so privedla do situacije, ki sega čez ta datum ali pa bi bila lahko pomembna za razumevanje dejstev, ki so se pojavila po tem datumu (*Hutten-Czapska proti Poljski* [VS], 147.-153. odstavek).

185. Sodišče je dolžno preučiti svojo pristojnost *ratione temporis* **na lastno pobudo** in **v vsaki fazi postopka**, saj gre za zadevo, ki se tiče pristojnosti Sodišča in ne vprašanja dopustnosti v ožjem pomenu (*Blečić proti Hrvaški* [VS], 67. odstavek).

2. Uporaba teh načel

(a) Odločilni datum v zvezi z ratifikacijo Konvencije ali sprejemom sodne pristojnosti organov Konvencije

186. Načeloma je odločilni datum za namene opredelitve časovne pristojnosti Sodišča datum **začetka veljavnosti Konvencije in protokolov** za zadevno pogodbenico (glej na primer *Šilih proti Sloveniji* [VS], 164. odstavek).

187. Vendar pa je Konvencija iz leta 1950 določila, da je pristojnost Komisije za obravnavo pritožb posameznikov (25. člen) in pristojnost Sodišča (46. člen) odvisna od posebnih **izjav** pogodbenic v zvezi s tem. Te izjave so lahko podvržene omejitvam, zlasti časovnim. Kar zadeva držav, ki so takšne izjave sestavile po datumu svoje ratifikacije Konvencije, sta Komisija in Sodišče sprejela **časovne omejitve** njihove pristojnosti glede dejstev, ki spadajo v obdobje **med začetkom veljavnosti Konvencije in ustrezno izjavo** (*X proti Italiji* (sklep), in *Stamoulakatos proti Grčiji* (št. 1), 32. odstavek).

188. Kadar pri vladni izjavi **ni takšne časovne omejitve** (glej izjavo Francije z dne 2. oktobra 1981), institucije Konvencije priznavajo **retroaktiven učinek** sprejema njihove sodne pristojnosti (*X proti Franciji* (sklep)).

Časovne omejitve, vključene v te izjave, **ostanejo v veljavi** za opredelitev pristojnosti Sodišča za sprejem pritožb posameznikov po trenutnem 34. členu Konvencije na podlagi 6. člena protokola št. 11⁵ (*Blečić proti Hrvaški* [VS], 72. odstavek). Sodišče ob upoštevanju prejšnjega sistema kot celote meni, da ima sodno pristojnost od prve izjave, ki priznava pravico pritožbe posameznikov na Komisijo, ne glede na čas, ki je potekel med izjavo in priznanjem sodne pristojnosti Sodišča (*Cankoçak proti Turčiji*, 26. odstavek; *Yorgiyadis proti Turčiji*, 24. odstavek; in *Varnava in drugi proti Turčiji* [VS], 133. odstavek).

(b) Trenutna dejstva pred ali po začetku veljavnosti ali izjavi

189. Časovno sodno pristojnost Sodišča je treba opredeliti glede na dejstva, ki predstavljajo domnevno poseganje. Zato je treba v vsakem posamičnem primeru ugotoviti natančen čas domnevnega poseganja. Pri tem mora Sodišče upoštevati tako dejstva, zaradi katerih se pritožnik pritožuje, kot obseg pravice po Konvenciji, ki naj bi bila kršena (*Blečić proti Hrvaški* [VS], 82. odstavek, in *Varnava in drugi proti Turčiji* [VS], 131. odstavek).

190. Kadar se ta preizkus uporablja za različne sodne odločbe pred in po odločilnem datumu, Sodišče upošteva **pravnomočno sodbo, ki bi sama po sebi lahko kršila pritožnikove pravice** (sodba Vrhovnega sodišča, s katero je bila stanovanjska pravica ukinjena v *Blečić proti Hrvaški* [VS], 85. odstavek; ali sodba okrožnega sodišča pri *Mrkić proti Hrvaški* (sklep), kljub obstoju **naknadnih pravnih sredstev, katerih posledica je bila zgolj v tem, da so omogočila ohranitev posega** (naknadni sklep Ustavnega sodišča, ki potrjuje sodbo Vrhovnega sodišča pri *Blečić proti Hrvaški*

⁵ »Če je visoka pogodbenica podala izjavo, s katero priznava pristojnost Komisije ali Sodišča, v skladu s prejšnjim 25. ali 46. členom Konvencije, glede kasnejših zadev ali zadev, ki temeljijo na dejstvih, ki so se pojavila po taki izjavi, ta omejitev ostane v veljavi za pristojnost Sodišča v skladu s tem protokolom.«

[VS], 85. odstavek; ali oba sklepa Vrhovnega sodišča in Ustavnega sodišča pri Mrkić proti Hrvaški (sklep).

Neuspeh pravnih sredstev, katerih cilj je popraviti takšno poseganje, tega ne more prenesti v časovno pristojnost Sodišča (Blečić proti Hrvaški [VS], 77–79. odstavek). Sodišče je poudarilo, da domača sodišča niso prisiljena uporabljati Konvencijo retroaktivno za poseganje, do katerega je prišlo pred odločilnim datumom (Varnava in drugi proti Turčiji [VS], 130. odstavek).

191. Nekateri primeri vključujejo:

- poseganja, do katerih je prišlo pred odločilnim datumom, in pravnomočne sodne odločbe, izdane po tem datumu (Meltex Ltd proti Armeniji (sklep));
- poseganje po odločilnem datumu (Lepojić proti Srbiji, 45. odstavek, in Filipović proti Srbiji, 33. odstavek);
- uporabo dokazov, pridobljenih kot rezultat trpinčenja pred odločilnim datumom v sodnih odločbah, izdanih po tem datumu (Harutyunyan proti Armeniji, 50. odstavek);
- tožbo za ugotovitev ničnosti pravnega naslova do premoženja, vloženo pred odločilnim datumom, a končano po njem (Turgut in drugi proti Turčiji*, 73. odstavek);
- datum pravnomočne ugotovitve ničnosti pravnega naslova do premoženja (Fener Rum Patrikliği (Ecumenical Patriarchy) proti Turčiji* (sklep)).

192. Glej tudi:

- obsodba pritožnika *in absentia* s strani grških sodišč pred izjavo Grčije po 25. členu kljub končno neuspešnim pritožbam, vložnim proti obsodbi po tem datumu (Stamoulakatos proti Grčiji (št. 1), 33. odstavek);
- implicitna odločba osrednje volilne komisije, izdana pred ratifikacijo, o zavrnitvi pritožnikove prošnje po podpisu zahtevka, ne da bi imel v potnem listu žig, medtem ko je postopek, sprožen iz tega razloga, potekal po tem datumu (Kadikis proti Latviji* (sklep));
- odpust pritožnika iz službe in njegova civilna tožba, vložena pred ratifikacijo, ki ji sledi odločitev Ustavnega sodišča po tem datumu (Jovanović proti Hrvaški (sklep));
- ministrska odredba o prenosu upravljanja pritožnikovega podjetja na odbor, ki ga imenuje minister za gospodarstvo, s tem pa mu odvzame pravico do dostopa do sodišča, medtem ko je bila sodba Vrhovnega sodišča o zavrnitvi pritožnikove pritožbe izdana po odločilnem datumu (Kefalas in drugi proti Grčiji, 45. odstavek);
- obsodbo pritožnika po ustrezni izjavi iz 46. člena zaradi izjav, danih novinarju pred tem datumom (Zana proti Turčiji, 42. odstavek);
- preiskava prostorov pritožnikovega podjetja in zaseg dokumentov, čeprav je naknadni postopek potekal po ratifikaciji (Veeber proti Estoniji (št. 1), 55. odstavek; glej tudi Kikots in Kikota proti Latviji* (sklep)).

193. Če pa se pritožnik posebej pritoži zaradi združljivosti naknadnih postopkov s členom Konvencije, lahko Sodišče razglasi, da ima sodno pristojnost *ratione temporis* glede na zadevna pravna sredstva (kasacijska pritožba na Vrhovno sodišče proti odredbi prvostopenjskega sodišča za ustavitev tiskanja in distribucije časopisa: glej Kerimov proti Azerbajdžanu (sklep)).

194. Preizkus in merila, postavljena v Blečić proti Hrvaški [VS], so splošnega značaja; pri uporabi teh meril je treba upoštevati posebno naravo določenih pravic, kakršne so določene v 2. in 3. členu Konvencije (Šilih proti Sloveniji [VS], 147. odstavek).

3. Posebne okoliščine

(a) Trajajoče kršitve

195. Institucije Konvencije so sprejele razširitev svoje pristojnosti *ratione temporis* na situacije, ki vključujejo **trajajočo kršitev, ki je nastala pred začetkom veljavnosti Konvencije, a se nadaljuje po tem datumu** (De Becker proti Belgiji* (sklep)).

196. Sodišče je ta pristop uporabilo v več primerih glede **pravice do premoženja**:

- trajajoča nezakonita zasedba zemljišča, ki pripada pritožnikom, s strani vojne mornarice brez nadomestila (*Papamichalopoulos in drugi proti Grčiji*, 40. odstavek);
- zanikanje dostopa do pritožnikove posesti na Severnem Cipru (*Loizidou proti Turčiji* (predhodni ugovori), 46. in 47. odstavek);
- neplačilo končne odškodnine za nacionalizirano premoženje (*Almeida Garrett, Mascarenhas Falcão in drugi proti Portugalskiki*, 43. odstavek);
- trajajoča nezmožnost pritožnice, da bi znova pridobila svoje premoženje in da bi za oddajo svoje hiše prejela ustrezno najemnino, izhajajočo iz zakonov, ki so bili v veljavi pred in po ratifikaciji Protokola št. 1 s strani Poljske (*Hutten-Czapska proti Poljski* [VS], 152. in 153. odstavek).

197. **Omejitve:** Že sam **odvzem** posameznikovega doma ali **premoženja** je načeloma »**trenutno dejanje**« in ne prinaša trajajoče situacije »odvzema« glede na zadevne pravice (*Blečić proti Hrvaški* [VS], 86. odstavek in v njem navedena sklicevanja). Glede posebnega primera odvzema premoženja v prejšnjem režimu po letu 1945 glej sklicevanja, navedena v *Preussische Treuhin GmbH & Co. Kg a. A. proti Poljski* (sklep), 55.–62. odstavek.

198. Trajajočo naravo kršitve lahko ugotovimo tudi glede na kateri koli drug člen Konvencije (glede 2. člena in smrtne kazni, izrečene pritožniku pred odločilnim datumom, glej *Ilaşcu in drugi proti Moldaviji in Rusiji* [VS], 406.- 408. odstavek).

(b) »Trajajoča« postopkovna obveznost do preiskave izginotij, ki so se zgodila pred odločilnim datumom

199. Izginotje ni »trenutno« dejanje ali dogodek. Nasprotno, Sodišče izginotje obravnava kot poseben pojav, ki ga opredeljuje trajajoča situacija negotovosti in neodgovornosti, v kateri obstaja pomanjkanje informacij ali celo namerno prikrivanje ali zamegljevanje tega, kar se je zgodilo. Poleg tega naknadna odsotnost pojasnila, kje se nahaja pogrešana oseba in kakšna je njena usoda, predstavlja trajajočo situacijo. Tako procesna obveznost preiskave potencialno traja, dokler je usoda te osebe nepojasnjena; trajajoče nezagotovitev potrebne preiskave bo veljalo za trajajočo kršitev, tudi kadar lahko končno sklepamo na smrt (*Varnava in drugi proti Turčiji* [VS], 148. in 149. odstavek). Glede uporabe sodne prakse Varnava glej *Palić proti Bosni in Hercegovini*, 46. odstavek.

(c) **Procesna obveznost preiskave smrti po 2. členu: postopki, ki se nanašajo na dejstva izven časovne pristojnosti Sodišča**

200. Sodišče razlikuje med obveznostjo preiskave sumljive smrti ali umora in obveznostjo preiskave sumljivega izginotja.

Zato meni, da **pozitivna obveznost, da se opravi učinkovita preiskava** v skladu z 2. členom Konvencije predstavlja ločljivo obveznost, ki je za državo lahko zavezujoča tudi takrat, ko se je smrt zgodila pred kritičnim datumom (*Šilih proti Sloveniji* [VS], 159. odstavek – primer zadeva smrt, ki se je zgodila pred kritičnim datumom, medtem ko je do pomanjkljivosti ali opustitev pri vodenju preiskave prišlo šele po tem datumu). ~~The Court has established the principle of its temporal jurisdiction as regards compliance with the procedural obligation under Article 2 in respect of deaths occurring before the period falling within its jurisdiction.~~ Njegova časovna pristojnost nadzora skladnosti s temi obveznostmi se izvaja v okviru določenih omejitev, ki jih je vzpostavilo ob upoštevanju načela pravne gotovosti (*Šilih proti Sloveniji* [VS], 161.–163. odstavek). Prvič, samo procesna dejanja in/ali opustitve, ki se zgodijo po kritičnem datumu, lahko spadajo v časovno pristojnost Sodišča (162. odstavek). Drugič, Sodišče poudarja, da zaradi tega, da bi procesne obveznosti začele veljati, mora obstajati resnična povezava med smrtjo in začetkom veljavnosti Konvencije glede na toženo državo. Tako ~~For the procedural obligations imposed by Article 2 to become applicable,~~ je treba ugotoviti, da je precejšen del procesnih korakov – vključujoč ne samo

učinkovito preiskavo o smrti zadevne osebe temveč tudi sproženje primerne postopka zaradi ugotovitve vzroka smrti in odgovornosti oseb – bil ali bi moral biti izvršen po ratifikaciji Konvencije s strani zadevne države. ~~The investigation required by Article 2 under its procedural head does not constitute a remedy for the purposes of Article 35.~~ Vendar, Sodišče ne izključuje tega, da bi povezava v nekaterih okoliščinah lahko temeljila na potrebi zagotoviti, da bi jamstva in osnovne vrednote Konvencije bile deležne resnične in učinkovite zaščite (163. odstavek). Za naknadno uporabo preizkusa “pristne povezave” glej, na primer, *Şinru in drugi proti Romuniji*^{*}, 57. odstavek. Glede uporabe sodbe *Şilih*, glej zadevo *Çakir in drugi proti Cipru* (sklep).

201. V zadevi *Tuna proti Turčiji*^{*} v zvezi s smrtjo kot posledico mučenja je Sodišče prvič uporabilo načela, določena v sodbi *Şilih* tako, da je preučilo pritožnikove procesne pritožbe glede na skupno upoštevanje 2. in 3. člena. Sodišče je ponovilo načela v zvezi z “ločljivostjo” procesnih obveznosti, zlasti obeh meril, ki se uporabljata pri določanju njegove pristojnosti *ratione temporis*, kjer so se dejstva v zvezi z vsebinskim vidikom 2. in 3. člena, kakor v tem primeru, zgodila zunaj obdobja, ki ga pokriva njegova pristojnost, medtem ko so se dejstva v zvezi s procesnim vidikom – namreč poznejši postopek – zgodila, vsaj delno, v tem obdobju.

(d) Obravnavanje predhodnih dejstev

202. Sodišče meni, da lahko “upošteva dejstva pred ratifikacijo, kolikor jih je mogoče šteti za dejstva, ki so ustvarila stanje, ki se sega preko navedenega datuma ali kolikor so pomembna za razumevanje dejstev, ki se zgodijo po tem datumu” (*Broniowski proti Poljski* (sklep) [VS], 74. odstavek).

(e) Trajajoči postopek ali pripor

203. Poseben položaj nastane kot posledica pritožb v zvezi z **dolžino sodnega postopka** (prvi odstavek 6. člena), ki so bile vložene pred ratifikacijo a se nadaljujejo preko tega datuma. Čeprav je njegova pristojnost omejena na obdobje, ki sledi kritičnemu datumu, je Sodišče pogosto upoštevalo stanje postopka do tega datuma kot napotek (na primer, *Humen proti Poljski* [VS], 58.–59. odstavek, in *Foti in drugi proti Italiji*, 53. odstavek).

Enako velja za primere glede **pripora** (tretji odstavek 5. člena: glej *Klyakhin proti Rusiji* 58.–59. odstavek) ali **pogoji pripora** (3. člen: glej *Kalashnikov proti Rusiji*, 96. odstavek).

204. Glede **poštenosti postopka** Sodišče lahko preuči, ali se pomanjkljivosti v fazi sojenja lahko nadomestijo s procesnimi varovalkami v preiskavi, ki poteka pred kritičnim datumom (*Barberà, Messegué in Jabardo proti Španiji*, 61. in 84. odstavek). Pri tem sodniki v Strasbourgu postopek obravnavajo ko celoto (glej tudi *Kerojärvi proti Finski*, 41. odstavek).

205. Procesna pritožba v skladu s petim odstavkom 5. člena ne more spadati v časovno pristojnost Sodišča, če je do odvzema prostosti prišlo pred začetkom veljavnosti Konvencije (*Korizno proti Latviji*^{*} (sklep)).

(f) Pravica do odškodnine zaradi nezakonite obsodbe

206. Sodišče se je izreklo, da je pristojno za preučitev pritožb po 3. členu Protokola št. 7., če je bila oseba obsojena pred kritičnim datumom vendar je bila obsodba razveljavljena po tem datumu (*Matveyev proti Rusiji*, 38. odstavek).

D. Nezdružljivost *ratione materiae*

Točka (a) tretjega odstavka 35. člena – Kriteriji dopustnosti

“3. Sodišče bo razglasilo za nedopustno vsako zadevo, predloženo v skladu s 34. členom, za katero meni, da

(a) je zahteva za obravnavo nezdružljiva z določbami Konvencije ali s protokoli k tej konvenciji ...”

32. člen ~~§§ 1 in 2~~ – Pristojnost Sodišča

“1. Sodišče je pristojno za vse zadeve v zvezi z razlago in uporabo Konvencije in njenih protokolov, ki so mu predložene pod pogoji, predvidenimi v 33., 34. in 47. členu.

2. V primeru spora glede pristojnosti Sodišča odloči o tem Sodišče.”

207. Združljivost *ratione materiae* obravnavane pritožbe ali pritožb s Konvencijo izvira iz vsebinske pristojnosti Sodišča. Da bi bila pritožba *ratione materiae* združljiva s Konvencijo, **mora pravica, na katero se sklicuje pritožnik, biti zagotovljena s Konvencijo in njenimi veljavnimi protokoli.** Na primer, nedopustne so pritožbe, ki zadevajo pravico do izdaje vozniškega dovoljenja (*X proti Zvezni Republiki Nemčiji* (sklep)), pravico do samoodločbe (*X proti Nizozemski* (sklep)) in pravico tujih državljanov do vstopa in bivanja na ozemlju države pogodbenice (*Peñafiel Salgado proti Španiji** (sklep)) zaradi tega, ker te pravice kot take niso navedene med pravicami in svoboščinami, ki jih zagotavlja Konvencija.

208. Čeprav Sodišče ni pristojno za obravnavanje domnevnih kršitev pravic, ki jih varujejo drugi mednarodni instrumenti, pri opredeljevanju pomena izrazov in pojmov iz besedila Konvencije lahko in mora upoštevati **elemente mednarodnega prava, razen Konvencije** (*Demir in Baykara proti Turčiji* [VS], 85. odstavek).

209. Sodišče je dolžno v vsaki fazi postopka preveriti, ali je *ratione materiae* pristojno, ne glede na to, ali vlada lahko uveljavlja tak ugovor ali ne (*Tănase proti Moldovi* [VS], 131. odstavek).

210. **Pritožbe, ki se nanašajo na določbo Konvencije, v zvezi s katero tožena država izrazi pridržek,** se razglasijo za *ratione materiae* nezdružljive s Konvencijo (glej, na primer, *Kozlova in Smirnova proti Latviji* (sklep)) pod pogojem, da Sodišče pridržek presodi kot veljavnega za namene 57. člena Konvencije (glede neveljavnosti interpretativne deklaracije glej *Belilos proti Švici*).

211. Poleg tega Sodišče *ratione materiae* ni pristojno za preverjanje, ali država pogodbenica spoštuje obveznosti, ki ji jih nalaga ena od sodb Sodišča. Samo ne more obravnavati pritožb te vrste, ne da bi posegalo v pooblastila Odbora ministrov Sveta Evrope, ki nadzoruje izvrševanje sodb v skladu z drugim odstavkom 46. člena Konvencije. Vendar vloga Odbora ministrov na tem področju ne pomeni, da ukrepi, ki jih sprejme tožena država zaradi poprave kršitve, ki jo ugotovi Sodišče, ne bi mogli sprožiti novega, s sodbo še neodločenega vprašanja in da bi kot taki bili predmet nove pritožbe, ki bi se lahko predložila v reševanje Sodišču (*Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) proti Švici (št. 2)* [VS], 62. odstavek). Z drugimi besedami, Sodišče lahko obravnava pritožbo, po kateri je ponovna uvedba postopka na notranji ravni zaradi izvrševanja ene od njegovih sodb privedla do nove kršitve Konvencije (*ibid.*, in *Lyons proti Združenemu kraljestvu* (sklep)).

212. Vendar se velika večina odločitev, ki pritožbe razglasijo za nedopustne zaradi nezdružljivosti *ratione materiae*, navezuje na meje področij členov Konvencije ali njenih protokolov, zlasti njenega 6. člena (**pravica do poštenega sojenja**), 8. člena (**pravica do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja, doma in dopisovanja**) in 1. člena Protokola št. 1 (**varstvo premoženja**).

1. Pojem “civilnih pravic in obveznosti”

6. člen ~~§ 1~~ – Pravica do poštenega sojenja

“1. Vsakdo ima pravico, da o njegovih **civilnih pravicah in obveznostih** ... odloča ... neodvisno in nepristransko z zakonom ustanovljeno sodišče ...”

(a) Splošne zahteve glede uporabe prvega odstavka 6. člena

213. Pojma “civilnih pravic in obveznosti” ni mogoče razlagati samo ob sklicevanju na domače pravo tožene države. Gre za “avtonomen pojem”, ki izhaja iz Konvencije. Prvi odstavek 6. člena Konvencije se uporablja neodvisno od statusa strank, značaja zakonodaje, ki ureja, kako bi moralo biti v sporu odločeno, in od značaja organa, ki je pristojen za obravnavano zadevo (*Gruzijidis proti Grčiji*, 34. odstavek).

214. Vendar načelo, da je avtonomne pojme, ki jih vsebuje Konvencija, treba razlagati v skladu z današnjimi okoliščinami, Sodišču ne daje pooblastila za razlago prvega odstavka 6. člena v smislu kakor da pridevnik “civilnih” (z omejitvami, ki jih ta pridevnik po nujnosti stvari prinaša kategoriji “pravic in obveznosti”, na katere se nanaša ta člen) ne bi bil naveden v besedilu (*Ferrazzini proti Italiji* [VS], 30. odstavek).

215. Uporaba prvega odstavka 6. člena v civilnih zadevah je najprej odvisna od obstoja spora. Drugič, spor mora zadevati “pravice in obveznosti”, za katere je vsaj mogoče trditi, da jih priznava domače pravo. Končno morajo te “pravice in obveznosti” biti “civilne” v smislu Konvencije, čeprav jim 6. člen sam ne pripisuje kakšne specifične vsebine v pravnih sistemih držav pogodbenic.

(b) Izraz “spor”

216. Izrazu “spor” (francosko, “*contestation*”) je pred formalnim treba dati vsebinski pomen (*Le Compte, Van Leuven in De Meyere proti Belgiji*, 40. odstavek). Treba se je ozreti prek zunanjega izgleda in uporabljenega jezika in se osredotočiti na resničnost položaja v skladu z okoliščinami vsakega primera (ibid., in *Gorou proti Grčiji* (št. 2) [VS], 27. in 29. odstavek). 6. člen se ne uporablja v nepravdnem in enostranskem postopku, ki ne vključuje nasprotujočih si strank in ki je na voljo samo v primerih, ko ni spora v zvezi s pravicami (*Alaverdyan proti Armeniji* (sklep), 33. odstavek).

217. “Spor” mora biti resničen in mora biti resne narave (*Sporrong in Lönnroth proti Švedski*, 81. odstavek). To, na primer, izključuje civilne postopke, uvedene proti organom zapora zgolj zaradi prisotnosti zaprtih oseb, okuženih z virusim HIV (*Skorobogatykh proti Rusiji* (sklep)). Sodišče je kot resničnega obravnavalo “spor” v zadevi, ko je pritožnica javnega tožilca pozvala, da vloži revizijo, saj je ta korak po njenem mnenju bil sestavni del celotnega postopka, v katerem je pritožnica bila udeležena kot civilna stranka zaradi pridobitve odškodnine (*Gorou proti Grčiji* (št. 2) [VS], 35. odstavek).

218. Razen na dejanski obstoj pravice, se spor lahko nanaša tudi na njen obseg ali način njenega izvajanja (*Bentham proti Nizozemski*, 32. odstavek). Spor lahko se lahko nanaša tudi na dejanska vprašanja.

219. Izid postopka mora biti neposredno odločilen za zadevno pravico (na primer, *Ulyanov proti Ukrajini* (sklep)). Zaradi tega šibka povezava ali oddaljene posledice ne zadostujejo za vključitev prvega odstavka 6. člena. Sodišče je, na primer, presodilo, da postopek za izpodbijanje zakonitosti podaljšanja dovoljenja za delovanje jedrske elektrarne ne spada na področje prvega odstavka 6. člena zaradi tega, ker je povezava med odločitvijo o podaljšanju dovoljenja in pravico pritožnikov do varovanja življenja, njihove telesne nedotakljivosti in premoženja bila “prešibka in preveč oddaljena”, pri čemer pritožniki niso pokazali, da so bili osebno izpostavljeni nevarnosti, ki ni bila samo specifična temveč predvsem neposredno preteča (*Balmer-Schafroth in drugi proti Švici*, 40. odstavek, in *Athanassoglou in drugi proti Švici* [VS], 46.–55. odstavek; glej nedavno zadevo *Sdruzeni Jihoceske Matky proti Češki republiki** (sklep); glede zadeve v zvezi z zmanjšanim zvočnim onesnaževanjem v tovarni glej *Zapletal proti Češki republiki** (sklep) ali hipotetični okoljski učinek obrata za ravnanje z rudniškimi odpadki: *Ivan Atanasov proti Bolgariji*, 90.–95.

odstavka). Podobno je postopek, ki sta ga sprožila dva javna uslužbenca zaradi izpodbijanja imenovanja enega od njunih kolegov, lahko imel samo oddaljene posledice za njune civilne pravice (namreč, njuno pravico do imenovanja: glej *Revel in Mora proti Franciji** (sklep)).

220. V nasprotju s tem sta zadeva v zvezi z gradnjo jezua, ki bi lahko poplavljal pritožnikovo vas (*Gorraiz Lizarraga in drugi proti Španiji*, 46. odstavek) in zadeva v zvezi dovoljenjem za obratovanje rudnika zlata ob uporabi postopka cianidnega luženja v bližini vasi pritožnikov (*Taşkın in drugi proti Turčiji*, 133. odstavek; glej tudi *Zander proti Švedski*, 24.–25. odstavek) bili obravnavani v okviru prvega odstavka 6. člena. Nedavno je Sodišče v zvezi z zahtevkom za sodno presojo dovoljenja prostorskega načrta, ki ga je predložilo lokalno združenje za varovanje okolja ugotovilo, da je obstajala zadostna povezava med sporom in pravico, ki jo je zahteval pravni subjekt, zlasti glede na status združenja in njegovih ustanoviteljev in na dejstvo, da je zasledovani cilj bil prostorsko in vsebinsko omejen (*L'Erablière A.S.B.L. proti Belgiji**, 28.–30. odstavek).

(c) Verjeten obstoj pravice v domačem pravu

221. 6. člen za “pravico” v domačem pravu držav pogodbenic ne določa kakšne posebne vsebine in se mora Sodišče pri odločanju o morebitnem obstoju take pravice načelno sklicevati na notranje pravo. Sodišče lahko odloči, da so pravice kot pravica do življenja, pravica do zdravja, pravica do zdravega okolja in do spoštovanja premoženja priznane v domačem pravu (*Athanassoglou in drugi proti Švici* [VS], 44. odstavek).

222. Zadevna pravica mora imeti pravno podlago v domačem pravu. Sodišče prek razlage prvega odstavka 6. člena ne more ustvariti materialne civilne pravice, ki v zadevni državi ne bi imela pravne podlage (*Fayed proti Združenemu kraljestvu*, 65. odstavek).

223. Vendar to, ali ima oseba iztožljiv domači zahtevek, ni pravzaprav odvisno samo od vsebine zadevne civilne pravice kot je določena v nacionalnem pravu, temveč tudi od obstoja postopkovnih ovir, ki preprečujejo ali omejujejo možnosti predložitve morebitnih zahtevkov Sodišču. V slednji kategoriji primerov se prvi odstavek 6. člena Konvencije lahko uporablja (*Al-Adsani proti Združenemu kraljestvu* [VS], 46.–47. odstavek, in *Fogarty proti Združenemu kraljestvu* [VS], 25. odstavek). Načelno pa se 6. člen ne more uporabljati v zvezi z vsebinskimi omejitvami pravice, ki obstaja v domačem pravu (*Roche proti Združenemu kraljestvu* [VS], 119. odstavek).

224. Pri odločanju o tem, ali gre za civilno “pravico” in ali je omejitev treba opredeliti kot vsebinsko ali procesno je treba najprej upoštevati ustrezne določbe nacionalnega prava in način, kako jih razlagajo domača sodišča (*Masson in Van Zon proti Nizozemski*, 49. odstavek). Treba se je ozreti preko zunanjega videza, preučiti način kako domače pravo razvršča posamezne omejitve in se osredotočiti na resničnost (*Van Droogenbroeck proti Belgiji*, 38. odstavek). Končno, pravnomočna odločitev pritožbi pritožnika za nazaj nujno ne odvzame njene verjetnosti (*Le Calvez proti Franciji*, 56. odstavek). Na primer, omejen obseg sodnega nadzora nekega akta zunanje politike (NATOvi zračni napadi na Srbijo) zahtevkom pritožnikov proti državi za nazaj ne more odvzeti njihove verjetnosti, saj so domača sodišča k odločanju o tem vprašanju bila pozvana prvič (*Marković in drugi proti Italiji* [VS], 100.–102. odstavek).

225. Pri razlikovanju med vsebinskimi omejitvami in postopkovnimi ovirami v skladu s temi merili je Sodišče kot pritožbe, ki se obravnavajo po prvem odstavku 6. člena priznalo, na primer, civilne tožbe zaradi malomarnosti proti policiji (*Osman proti Združenemu kraljestvu*) ali proti lokalnim organom oblasti (*Z. in drugi proti Združenemu kraljestvu* [VS]) in preučilo, ali je posamezna omejitev (izvzetje pregona ali izključitev odgovornosti) bila sorazmerna z vidika prvega odstavka 6. člena. Na drugi strani je presodilo, da izvzetje Britanske Krone iz civilne odgovornosti za pripadnike oboroženih sil izhaja iz vsebinske omejitve in da domače pravo posledično ne priznava “pravice” v smislu prvega odstavka 6. člena Konvencije (*Roche*

proti Združenemu kraljestvu [VS], 124. odstavek; glej tudi *Hotter proti Avstriji* (sklep) in *Andronikashvili proti Gruziji* (sklep)).

226. Pritožniki morajo imeti na razpolago verjetne zahtevke za pravice, ki jih priznava domače pravo. Sodišče priznava, da pod zaščito prvega odstavka 6. člena spadajo tudi združenja, če skušajo doseči priznanje specifičnih pravic in interesov svojih članov (*Gorraiz Lizarraga in drugi proti Španiji*, 45. odstavek) ali celo posebnih pravic, glede katerih imajo zahtevke kot pravne osebe (pravica "javnosti" do informacij in do sodelovanja v odločitvah v zvezi z okoljem: glej *Collectif national d'information et d'opposition à l'usine Melox – Collectif Stop Melox et Mox proti Franciji** (sklep) ali kadar tožbe združenja ni mogoče šteti za *actio popularis* (*L'Erablière A.S.B.L. proti Belgiji**).

227. Če zakonodaja določa pogoje za dostop do zaposlitve ali do poklica, ima kinidat, ki te pogoje izpolnjuje, pravico dostopa do zaposlitve ali do opravljanja poklica (*De Moor proti Belgiji*, 43. odstavek). Na primer, če pritožnik na verjeten način utemeljuje, da izpolnjuje zakonske zahteve za registracijo zdravnika, se uporablja 6. člen (*Chevrol proti Franciji*, 55. odstavek; za nasprotno glej *Bouilloc proti Franciji** (sklep)). V vsakem primeru velja, da če je zakonitost postopka v zvezi s civilno pravico mogoče izpodbijati s pomočjo pravnega sredstva, ki ga je uporabil pritožnik, je treba ugotoviti, da je šlo za "spor" v zvezi s "civilno pravico", navkljub morebitni ugotovitvi, da pritožnik ni izpolnjeval zakonskih zahtev (pravica do nadaljevanja zdravniške specializacije, ki jo je pritožnik začel v tujini: glej *Kök proti Turčiji**, 37. odstavek).

(d) "Civilna" narava pravice

228. Ali naj se pravica obravnava kot civilna v skladu s Konvencijo, je treba določiti v povezavi s stvarno vsebino in učinki pravice – in ne z njeno pravno razvrstitvijo – po notranjem pravu zadevne države. Pri izvrševanju svojih funkcij nadzora mora Sodišče upoštevati tudi predmet in namen Konvencije ter nacionalne zakonodajne sisteme drugih držav pogodbenic (*König proti Nemčiji*, 89. odstavek).

229. Načelno je uporaba prvega odstavka 6. člena za spore med zasebniki, ki se po domačem pravu uvrščajo med civilne, pred Sodiščem nesporna (za primer prenehanja življenjske skupnosti brez razveze zakonske zveze glej *Airey proti Irski*, 21. odstavek).

(e) Zasebna narava pravice: premoženjska razsežnost

230. Sodišče kot postopke, ki sodijo v okvir prvega odstavka 6. člena, šteje tiste postopke, ki v domačem pravu spadajo v "javno pravo" in katerih izid je odločilen glede zasebnih pravic in obveznosti. Taki postopki se *inter alia* lahko uporabljajo v zvezi z dovoljenjem za prodajo zemljišča (*Ringeisen proti Avstriji*, 94. odstavek), vodenjem zasebne klinike (*König proti Nemčiji*, 94.–95. odstavek), gradbenim dovoljenjem (glej *inter alia Sporrang in Lönnroth proti Švedski*, 79. odstavek), lastništvom in uporabo verske zgradbe (*Sâmbata Bihor Grško-katoliška župnija proti Romuniji**, 65. odstavek), upravnim dovoljenjem v zvezi z zahtevami za nadaljnje opravljanje poklica (*Bentham proti Nizozemski*, 36. odstavek), dovoljenjem za točenje alkoholnih pijač (*Tre Traktörer Aktiebolag proti Švedski*, 43. odstavek) ali sporom v zvezi s plačilom odškodnine zaradi bolezni ali nesreče povezane z delom (*Chaudet proti Franciji**, 30. odstavek).

Na isti podlagi se 6. člen uporablja za disciplinske postopke pred stanovskimi telesi, kjer gre za pravico do opravljanja poklica (*Le Compte, Van Leuven in De Meyere proti Belgiji*), tožbo proti državi zaradi malomarnosti (*X proti Franciji*), tožbo na ničnost upravne odločbe, ki prizadeva pritožnikove pravice (*De Geouffre de la Pradelle proti Franciji*), upravne postopke v zvezi s prepovedjo ribolova v pritožnikovih vodah (*Alatulkkila in drugi proti Finski*, 49. odstavek) in postopek dodelitve javnega naročila, kjer gre za civilno pravico – kot

je pravica do nediskriminacije na podlagi verskega ali političnega prepričanja – pri dražbi za javno naročilo za gradnje (*Tinnelly & Sons Ltd in drugi in McElduff in drugi proti Združenemu kraljestvu*, 61. odstavek; za nasprotno glej *I.T.C. Ltd proti Malti* (sklep)).

231. Prvi odstavek 6. člena se uporablja za pritožbe civilnih strank v kazenskih postopkih (*Perez proti Franciji* [VS], 70.–71. odstavek), razen v primeru civilne tožbe, vložene samo z namenom zasebnega maščevanja ali kaznovanja (*Sigalas proti Grčiji**, 29. odstavek, in *Mihova proti Italiji** (sklep)). Konvencija ne daje nobene pravice kot take, do pregona ali obsodbe tretje strani zaradi kaznivega dejanja. Da bi taka pravica spadala na področje Konvencije, mora biti neločljivo povezana z izvrševanjem pravice oškodovane osebe, da sproža pravdne postopke v domačem pravu, četudi samo zaradi simboličnega zadoščenja ali zaradi zavarovanja civilne pravice do “dobrega imena” (*Perez proti Franciji* [VS], 70. odstavek; v zvezi s simboličnim povračilom glej tudi *Gorou proti Grčiji (št. 2)* [VS], 24. odstavek). Posledično se 6. člen uporablja v postopkih, ki vključujejo pritožbe civilnih strank od trenutka, ko se pritožnik pridruži kot civilna stranka, razen če se na nedvoumen način ne odreče pravici do zadoščenja.

232. Prvi odstavek 6. člena se uporablja tudi v civilnih tožbah za pridobitev odškodnine zaradi trpinčenja, ki ga domnevno zagrešijo predstavniki države (*Aksoy proti Turčiji*, 92. odstavek).

(f) Razširitev na druge vrste sporov

233. Sodišče je odločilo, da se prvi odstavek 6. člena uporablja za spore v zvezi s socialnimi zadevami, vključno s postopkom glede odpustitve uslužbenca v zasebnem podjetju (*Buchholz proti Nemčiji*), postopki glede prejemkov socialne pomoči (*Feldbrugge proti Nizozemski*), vključno s prejemki, ki ne izhajajo iz prispevkov (*Salesi proti Italiji*) in tudi v postopkih v zvezi z obveznimi prispevki za socialno zavarovanje (*Schouten in Meldrum proti Nizozemski*). V teh primerih je Sodišče mnenja, da so vidiki zasebnega prava prevladali nad vidiki javnega prava. Poleg tega je ugotovilo, da obstajajo podobnosti med upravičenostjo do dodatka socialne pomoči in upravičenostjo do odškodnine iz fundacije zasebnega prava zaradi nacističnega preganjanja (*Woś proti Poljski*, 76. odstavek).

234. Spori v zvezi z javnimi uslužbenci načelno spadajo na področje prvega odstavka 6. člena. V sodbi *Pellegrin proti Franciji* [VS], 64.–71. odstavek) je Sodišče uporabilo “funkcionalno” merilo. Sodišče se je v sodbi *Vilho Eskelinen in drugi proti Finski* [VS], 50.–62. odstavek odločilo za nov pristop. Po novem načelu velja domneva, da se 6. člen uporablja in da mora tožena država dokazati, prvič, da javni uslužbenec kot pritožnik po nacionalnem pravu nima pravice dostopa do sodišča in, drugič, da je izključitev pravic iz 6. člena za javnega uslužbenca utemeljena. Če ima pritožnik dostop do sodišča po nacionalnem pravu, se 6. člen lahko uporablja (tudi za aktivne vojaške častnike in njihove zahteve pred vojaškimi sodišči: glej *Pridatchenko in drugi proti Rusiji*, 47. odstavek). V zvezi z drugim merilom je izključitev pravic treba utemeljiti na “objektivnih razlogih državnega interesa”, kar državo obvezuje, da dokaže, da se vsebina spora nanaša na izvrševanje državne oblasti ali da spor postavlja pod vprašaj posebno zavezo, sklenjeno med javnim uslužbencem in državo. Tako načelno ni mogoče utemeljiti izključitve iz zagotovil, ki jih daje 6. člen, običajnih delovnih sporov, ki se nanašajo na plače, dodatke ali podobne upravičene zahteve na podlagi posebne narave razmerja med javnim uslužbencem in zadevno državo (glej, na primer, spor glede upravičenosti policijskega osebja do posebnega dodatka v zadevi *Vilho Eskelinen in drugi proti Finski* [VS]). Nedavno je Sodišče v skladu z merili, določenimi na podlagi sodbe *Vilho Eskelinen*, izjavilo, da se prvi odstavek 6. člena lahko uporabi v postopku zaradi nepravilne odpustitve, ki ga je sprožil uslužbenec veleposlaništva (tajnica in telefonist na poljskem veleposlaništvu: glej *Cudak proti Litvi* [VS], 44.–47. odstavek), višji policijski uradnik (*Šikić proti Hrvaški*, 18.–20. odstavek) ali vojaški častnik pred vojaškimi sodišči (*Vasilchenko proti*

Rusiji, 34.–36. odstavek), v postopku glede pravice do pridobitve mesta parlamentarnega namestnika (Savino in drugi proti Italiji*), v disciplinskem postopku proti sodniku (Olujić proti Hrvaški), v postopku glede pritožbe državnega tožilca proti predsedniškemu odloku o njegovi premestitvi (Zalli proti Albaniji (sklep) in druga navedena sklicevanja) in v postopku glede poklicne kariere carinskega uradnika (pravica do prijave za interno napredovanje: glej Fiume proti Italiji*, 33.–36. odstavek).

235. Ustavni spori lahko tudi sodijo v okvir 6. člena, če ima postopek pred ustavnim sodiščem odločilen vpliv na izid spora (o »civilni« pravici) pred rednimi sodišči (Ruiz-Mateos proti Španiji). To ne velja za spore, ki se nanašajo na predsedniški odlok o podelitvi državljanstva posamezniku kot izrednemu ukrepu ali na ugotavljanje, ali je predsednik prekršil ustavno zaobljubo zaradi tega, ker se ti postopki ne ukvarjajo s civilnimi pravicami in obveznostmi (Paksas proti Litvi [VS], 65.–66. odstavek). Glede uporabe prvega odstavka 6. člena v zvezi z začasno odredbo, ki jo sprejme Ustavno sodišče, glej sodbo Kübler proti Nemčiji, 47.–48. odstavek.

236. Končno se 6. člen uprablja tudi za druge zadeve, ki niso strogo premoženjske narave, kakor na primer okolje, kjer spori lahko nastanejo v zvezi s pravico do življenja, zdravja ali do zdravega okolja (Taşkın in drugi proti Turčiji); rejništvom otrok (McMichael proti Združenemu kraljestvu); ureditvijo šolanja otrok (Ellès in drugi proti Švici*, 21.–23. odstavek); pravico do ugotavljanja očetovstva (Alaverdyan proti Armeniji (sklep), 33. odstavek); pravico do svobode (Laidin proti Franciji (št. 2)*); režimom prestajanja zapor (na primer, spori v zvezi z omejitvami, ki se zapornikom določijo kot posledica namestitve v strogo varovano enoto (glej Enea proti Italiji [VS], 97.–107. odstavek) ali v strogo varovano celico (Stegarescu in Bahrin proti Portugalskiki*)) ali disciplinskim postopkom, ki ima za posledico omejitve družinskih obiskov v zaporu (Gülmez proti Turčiji, 30. odstavek); pravico do dobrega imena (Helmers proti Švedski, 27. odstavek); pravico dostopa do upravnih dokumentov (Loiseau proti Franciji) ali pritožbo proti vpisu v policijsko kartoteko, ki vpliva na pravico do dobrega imena, na pravico do varovanja premoženja in na možnost poiskati zaposlitev ter s tem preživljanja (Pocius proti Litvi, 38.–46. odstavek in Užukauskas proti Litvi, 32.–40. odstavek); pravico do članstva v društvu (Sakellaropoulos proti Grčiji* (sklep) – podobno postopki v zvezi z registracijo društva zadevajo civilne pravice društva, čeprav vprašanje svobode združevanja v domači zakonodaji spada v javno pravo: glej APEH Üldöötteinek Szövetsége in drugi proti Madžarski, 34.–35. odstavek); in na koncu pravico do šolanja na višji stopnji (Emine Araç proti Turčiji, 18.–25. odstavek), kar velja *a fortiori* za osnovnošolsko izobraževanje (Oršuš in drugi proti Hrvaški [VS], 104. odstavek). Ta razširitev uporabe 6. člena Sodišču omogoča, da obravnava civilni del te določbe tako, da vključuje ne samo premoženjske pravice temveč tudi nekatere pravice osebne narave.

(g) Izložene zadeve

237. Zgolj kazanje na premoženjsko naravo spora samo po sebi ni dovolj za uporabo prvega odstavka 6. člena v njegovem civilnem delu (Ferrazzini proti Italiji [VS], 25. odstavek).

238. Zadeve izven področja 6. člena vključujejo davčne postopke: davčne zadeve še vedno predstavljajo bistveni del prerogativ javne oblasti, kjer ima javna narava razmerja med davkoplačevalcem in skupnostjo prevladujočo vlogo (Ferrazzini proti Italiji [VS], 29. odstavek). Podobno izločen je hitri postopek začasne odredbe v zvezi s carinskimi dajatvami ali pristojbinami (Emesa Sugar N.PROTI proti Nizozemski (sklep)).

239. Enako velja na področju priseljevanja, za vstop, bivanje in odstranjevanje tujcev, v zvezi s postopki o dodelitvi političnega zatočišča ali izgonu (zahtevek za odredbo o razveljavitvi sklepa o izgonu: glej Maaouia proti Franciji [VS] 38. odstavek; izročitev: Peñafiel Salgado proti Španiji* (sklep) in Mamatkulov in Askarov proti Turčiji

[VS], 81.–83. odstavek; in odškodninska tožba iskalca azila zaradi zavrnitve dodelitve azila: Panjeheighalehei proti Danski (sklep)), kljub možnim resnim posledicam za zasebno ali družinsko življenje ali za izgled v zvezi z zaposlitvijo. Ta neuporaba je razširjena na vključevanje tujcev v šengenski informacijski sistem: glej Dalea proti Franciji* (sklep). Pravica do potnega lista in pravica do državljanstva nista civilni pravici v smislu uporabe 6. člena (Smirnov proti Rusiji (sklep)). Vendar, pravica tujca, da zaprosi za delovno dovoljenje lahko spada na področje uporabe 6. člena, tako z vidika delodajalca kot delojemalca, čeprav delojemalec po domačem pravu nima *locus standi*, da bi zanj zaprosil, pod pogojem, da gre za preprosto procesno oviro, ki je brez vpliva na vsebino te pravice (Jurisc in Collegium Mehreuer proti Avstriji, 54.–62. odstavek).

240. V skladu s sodbo Vilho Eskelinen in drugi proti Finski [VS] spori, ki se nanašajo na javne uslužbenke ne spadajo na področje uporabe 6. člena, če sta izpolnjeni obe merili (glej 234. točko zgoraj). Tak je primer vojaka, odpuščenega iz disciplinskih razlogov, ki te odločitve ne more izpodbijati pred sodišči zaradi tega, ker bi pri tem bila ogrožena posebna vez med pritožnikom in državo (Suküt proti Turčiji (sklep)). Enako velja za spor v zvezi z vrnitvijo na delo sodnika po njegovi odpovedi (Apay proti Turčiji* (sklep)).

241. In končno, politične pravice kot je pravica voliti in biti izvoljen in ohraniti svoj sedež (volilni spor: glej Pierre-Bloch proti Franciji, 50. odstavek), pravica do pokojnine za nekdanjega člana parlamenta (Papon proti Franciji) (sklep)) ali pravica politične stranke, da opravlja svojo politično dejavnost (za primer glede prenehanja stranke glej Refah Partisi (Stranka blaginje) in drugi proti Turčiji* (sklep)) se ne morejo obravnavati kot civilne pravice v smislu prvega odstavka 6. člena Konvencije. Podobno postopek, v katerem je nevladni organizaciji kot opazovalki parlamentarnih volitev bil zavrnjen dostop do dokumentov, ki ne vsebujejo podatkov o samem pritožniku, ne spada na področje uporabe prvega odstavka 6. člena (Geraquyn Khorhurd Patqamavorakan Akumb proti Armeniji (sklep)).

Sodišče je poleg tega nedavno ponovno potrdilo, da pravica do poročanja o zadevah na javnih sodnih obravnavah, ne sodi med civilne pravice (Mackay in BBC Scotland proti Združenemu kraljestvu, 20.–22. odstavek).

(h) Uporaba 6. člena v postopku, ki ni glavni postopek

242. Pripravljalni postopki kot so postopki v zvezi z izdajo začasnega ukrepa kot je začasna odredba, se običajno niso šteli kot postopki, kjer se “odloča” o civilnih pravic in obveznostih in zaradi tega običajno niso spadali v okvir varovanja 6. člena (glej, *inter alia*, Verlagsgruppe News GmbH proti Avstriji (sklep) in Libert proti Belgiji* (sklep)). Vendar je Sodišče nedavno spremenilo svojo prejšnjo sodno prakso in se odločilo za nov pristop. V zadevi Micallef proti Malti [VS], 83.–86. odstavek, je Sodišče ugotovilo, da je uporaba 6. člena v zvezi z začasnimi ukrepi odvisna od izpolnjenosti nekaterih pogojev. Prvič, pravica za katero gre tako v glavnem postopku kot v postopku za izdajo začasnih odredb mora biti “civilna” v smislu Konvencije. Drugič, naravo začasnega ukrepa, njegov predmet in namen ter njegove učinke na zadevno pravico je treba pazljivo preučiti. Kadarkoli je začasni ukrep mogoče oceniti, da učinkovito določa zadevne civilne pravice ali obveznosti, se ne glede na čas trajanja njegove veljavnosti uporablja 6. člen.

6. člen se lahko uporablja v postopkih začasnega pravnega varstva, ki imajo isti namen kot glavni postopek, ki je v teku, kjer je začasna odredba takoj izvršljiva in ima za posledico odločitve o isti pravici (RTBF proti Belgiji*, 64.–65. odstavek).

243. Če notranje pravo države v zvezi z zaporednimi kazenskimi in civilnimi postopki predvideva postopke, ki jih sestavljata dve fazi – prva, ko Sodišče odloča o obstoju upravičenosti do odškodnine in druga, ko določi njen znesek – je za namene prvega odstavka 6. člena Konvencije civilno pravico razumno obravnavati kot da ni bila določena vse do določitve točnega zneska; odločitev o pravici nima za posledico samo odločitve o obstoju

pravice, temveč tudi o njenem obsegu ali načinu njenega izvajanja, kar seveda vključuje ocenitev odškodnine (*Torri proti Italiji*, 19. odstavek).

644. V zvezi z izvrševanjem sodnih odločb se prvi odstavek 6. člena Konvencije uporablja v vseh fazah sodnih postopkov za “odločanje o ... civilnih pravic in obveznostih”, ne da bi pri tem bile izvzete faze, ki sledijo meritornim sodbam. Izvršitev sodbe, ki jo izda katero koli sodišče, je zaradi tega treba obravnavati kot sestavni del “sojenja” za namene 6. člena (*Hornsby proti Grčiji*, 40. odstavek, in *Romańczyk proti Franciji**, 53. odstavek, v zvezi z izvršitvijo sodbe, ki dovoljuje povrnitev dolga za preživnino). Ne glede na to, ali se 6. člen uporablja v začetnem postopku, ni nujno, da mora izvršilni naslov, ki določa civilne pravice, izhajati iz postopkov, za katere se uporablja 6. člen (*Buj proti Hrvaški*, 19. odstavek). *Exequatur* odredbe o zasegu, ki jo izda tuje sodišče, spada na področje 6. člena, in sicer samo v njegov civilni del (*Saccoccia proti Avstriji* (sklep)).

245. Pri zahtevkih za obnovo postopka se 6. člen ne uporablja za postopke v zvezi z zahtevki za obnovo civilnih postopkov, ki so se končali s pravnomočno odločitvijo (*Sablon proti Belgiji**, 86. odstavek). Taka utemeljitev velja tudi za zahteve za obnovo postopka potem, ko Sodišče ugotovi kršitev Konvencije (*Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) proti Švici* (št. 2) [VS], 24. odstavek). Vendar obstajajo tudi zelo izjemni primeri, ko je postopek, ki je v domačem pravnem sistemu bil označen kot zahtevek za obnovo postopka predstavljal tudi edino domače pravno sredstvo za doseg zadoščenja v zvezi s civilnimi zahtevki, in je njegov izid bil ocenjen kot odločilen za pritožnikove “civilne pravice in obveznosti” (*Melis proti Grčiji**, 19.–20. odstavek).

2. Pojem “kazenske obtožbe”

6. člen ~~§1~~ –Pravica do poštenega sojenja

“1.Vsakdo ima pravico, da ... o **kakršnikoli kazenskih obtožbah** zoper njega pravično in javno ter v razumnem roku odloča neodvisno in nepristransko z zakonom ustanovljeno sodišče. ...

2 Kdor je obdolžen kaznivega dejanja, velja za nedolžnega, dokler ni v skladu z zakonom dokazana njegova krivda”.

(a) Splošna načela

246. Pojem “kazenske obtožbe” ima “**avtonomni**” pomen, neodvisen od kategorizacij, ki jih uporabljajo nacionalni pravni sistemi držav članic (*Adolf proti Avstriji*, 30. odstavek).

247. Pojem “**obtožbe**” je treba razumeti v smislu Konvencije. Zaradi tega se ga lahko opredeli kot “uradno obvestilo, ki ga posamezniku sporoči pristojni organ o obtožbi, da je zagrešil kaznivo dejanje”, kar je definicija, ki ustreza preizkusu o tem, ali je “položaj [osumljene osebe] utrpel bistvene posledice” (glej, na primer, *Deweer proti Belgiji*, 42. in 46. odstavek, in *Eckle proti Nemčiji*, 73. odstavek). Tako, na primer, so izjave, ki jih je oseba dala med preverjanjem na cesti, ne da bi bila poprej obveščena o razlogih izpraševanja ali o naravi ali razlogu kakršnegakoli suma proti njej ali o tem, da se njene izjave lahko uporabijo proti njej, “bistveno vplivale na” njen položaj, čeprav ta oseba formalno ni bila obtožena nobenega kaznivega dejanja (*Aleksinr Zaichenko proti Rusiji*, 43. odstavek). Sodišče je tudi presodilo, da je oseba v policijskem pridržanju, od katere se je zahtevala prisega pred zaslišanjem, kot priča že bila predmet “kazenske obtožbe” in je imela pravico molčati (*Brusco proti Franciji**, 46.–50. odstavek).

248. V zvezi z avtonomnim pojmom “**kazenski**” Konvencija ne nasprotuje prehodu v smeri “**dekriminalizacije**” znotraj držav pogodbenic. Vendar se kazniva ravnanja, razvrščena med prekrške po dekriminalizaciji lahko obravnavajo v okviru avtonomnega pojma “kaznivega” dejanja. Prepustitev presoje državam, da izločijo ta dejanja, bi lahko privedla do

posledic, ki so nezdržljive s ciljem in namenom Konvencije (*Öztürk proti Nemčiji*, 49. odstavek).

249. Izhodišče za presojo uporabljivosti kazenskega vidika 6. člena Konvencije temelji na **merilih, navedenih v *Engel in drugi proti Nizozemski*** (82.–83. odstavek): (1) razvrstitev v domačem pravu; (2) narava dejanja; in (3) strogost kazni, ki je zagrožena zadevni osebi.

250. **Prvo merilo** ima relativni pomen in se uporablja zgolj kot izhodišče. Če domače pravo neko dejanje razvrsti kot kaznivo, ima to odločilni pomen. Sicer bo Sodišče preverilo ozadje nacionalne razvrstitve in preučilo vsebinsko resničnost zadevnega postopka.

251. Pri ocenjevanju **drugega merila**, ki je pomembnejše, (*Jussila proti Finski* [VS], 38. odstavek), se lahko upoštevajo naslednji dejavniki:

- ali je pravno pravilo namenjeno samo posamezni skupini ali je splošno zavezujočega značaja (*Bendenoun proti Franciji*, 47. odstavek);
- ali je postopek sprožil javni organ z zakonskimi pooblastili za pregon (*Benham proti Združenemu kraljestvu* [VS], 56. odstavek);
- ali ima pravno pravilo kaznovalni ali odvračilni namen (*Öztürk proti Nemčiji*, 53. odstavek, in *Bendenoun proti Franciji*, 47. odstavek);
- ali je naložitev morebitne kazni odvisna od ugotovitve krivde (*Benham proti Združenemu kraljestvu* [VS], 56. odstavek);
- kako so primerljivi postopki razvrščeni v drugih državah Sveta Evrope (*Öztürk proti Nemčiji*, 53. odstavek);
- dejstvo, da kaznivo ravnanje še ne pomeni vzpostavitve kazenske evidence je lahko pomembno, vendar ni odločilno zaradi tega, ker je običajno odsev domače razvrstitve (*Ravnsborg proti Švedski*, 38. odstavek).

252. **Tretje merilo** se določi v povezavi z najvišjo možno kaznijo, ki jo predvideva zadevni zakon (*Campbell in Fell proti Združenemu kraljestvu*, 72. odstavek, in *Demicoli proti Malti*, 34. odstavek).

253. **Drugo in tretje merilo**, ki sta določeni v *Engel in drugi proti Nizozemski* sta **alternativni in ne nujno kumulativni**; da bi uporaba 6. člena bila sprejeta kot veljavna zadostuje, da se zadevno dejanje po svoji naravi obravnava kot “kaznivo” s stališča Konvencije ali da je zadevni osebi zaradi takega dejanja zagrožena kazen, ki po svoji naravi in stopnji strogosti na splošno spada v “kazensko” področje (*Öztürk proti Nemčiji*, 54. odstavek, in *Lutz proti Nemčiji*, 55. odstavek). **Kumulativni pristop** se lahko uporabi v primeru, ko ločena analiza vsakega od meril ne omogoča priti do jasnega sklepa v zvezi z obstojem kazenske obtožbe (*Bendenoun proti Franciji*, 47. odstavek).

254. Pri uporabi izrazov “kazenska obtožba” in “obtožen/a zaradi kaznivega dejanja” se **trije odstavki 6. člena** nanašajo na identične položaje. Zaradi tega je preizkus uporabnosti 6. člena v njegovem kazenskem delu enak za vse tri odstavke.

(b) Uporaba splošnih pravil

Disciplinski postopki

255. **Kršitve vojaške discipline**, ki imajo za posledico prestajanje kazni v disciplinski enoti za dobo več mesecev spadajo na področje kazenskega dela 6. člena Konvencije (*Engel in drugi proti Nizozemski*, 85. odstavek). Nasprotno se trajanje strogega zapora v času dveh dni ocenjuje kot prekratko, da bi lahko spadalo na področje “kazenskega prava” (ibid.).

256. 6. člen Konvencije se nedvoumno uporablja v zvezi s **postopki vojaških sodišč** (*Findlay proti Združenemu kraljestvu*, 69. odstavek).

257. Pri **disciplinskih postopkih na področju poklicev** vprašanje ostaja odprto zaradi tega, ker je Sodišče odločanje o tem ocenilo za nepotrebno v skladu z ugotovitvijo, da ti postopki spadajo na civilno področje (*Albert in Le Compte proti Belgiji*, 30. odstavek). V primeru **disciplinskega postopka**, ki se je končal s prisilno upokojitvijo **javnega uslužbenca**, je Sodišče ugotovilo, da ti postopki niso “kazenski” v smislu 6. člena, kolikor je domačim oblastem svojo odločitev uspelo zadržati znotraj čisto upravnega področja (*Mouillet proti Franciji* (sklep)).

258. Ob “dolžnem upoštevanju” kazenskega okvira in posebnega zaporskega disciplinskega režima se 6. člen lahko uporablja za **kazniva ravnanja zoper disciplino v zaporu** na podlagi narave obtožb in narave in strogosti kazni (obtožbe zaradi groženj o uboju nadzornika za pogojni odpust in napada na pravosodnega policista, ki so imele za posledico dodatnih štirideset dni in sedem dni pridržanja v zaporu v zadevi *Ezeh in Connors proti Združenemu kraljestvu* [VS], 82. odstavek; nasprotno temu glej *Štitić proti Hrvaški*, 51.–63. odstavek, kjer 6. člen ni štel za uporabnega v disciplinskih postopkih, ki so imeli za posledico kazen sedmih dni osamitve in trimesečno omejitev pritožnikovega gibanja v zaporu brez podaljšanja kazni zopora).

259. Vendar postopki v zvezi s sistemom zopora kot takim ne spadajo v kazenski del 6. člena. Tako, na primer, namestitev zapornika v strogo varovano enoto ne zadeva kazenske obtožbe; dostop do sodišča zaradi izpodbijanja takega ukrepa in zavezujoče omejitve, ki ga spremljajo, je treba preučiti v okviru civilnega dela prvega odstavka 6. člena (*Enea proti Italiji* [VS], 98. odstavek).

260. Ukrepi, ki jih odredi sodišče v skladu s pravili o neprimernem vedenju v postopku (**razžalitev sodišča**) ne spadajo na področje 6. člena zaradi tega, ker so sorodni izvajanju disciplinskih pooblastil (*Ravnsborg proti Švedski*, 34. odstavek, in *Putz proti Avstriji*, 33.–37. odstavek). Vendar narava in strogost kazni 6. člen lahko naredijo za uporabnega v primeru obtožbe zaradi razžalitve sodišča, ki se v domačem pravu uvršča med kazniva dejanja (*Kyprianou proti Cipru* [VS], 61.–64. odstavek, kjer je šlo za kazen petih dni zopora) ali za prekršek (*Zaicevs proti Latviji*, 31.–36. odstavek, kazen treh dni upravnega pridržanja).

261. V zvezi s **kršitvijo zaupnosti sodne preiskave** je treba razlikovati med, na eni strani, osebami, ki jih zaupnost preiskave zavezuje bolj kot vse druge kot, na primer, sodniki, odvetniki in vsi tisti, ki so v tesnem stiku z delovanjem sodišč in, na drugi strani, strankami, ki ne spadajo na disciplinsko področje pravosodnega sistema (*Weber proti Švici*, 33.–34. odstavek).

262. V zvezi z **razžalitvijo parlamenta** Sodišče na eni strani razlikuje med pooblastili zakonodajnega telesa, da ureja svoje lastne postopke zaradi kršenja privilegijev njegovih članov in, na drugi strani, med razširjeno pristojnostjo glede kaznovanja tretjih oseb za dejanja, ki se zgodijo drugje. Prva bi se zaradi svoje narave lahko obravnavala kot disciplinska, medtem ko Sodišče slednja obravnava kot kazenska, pri čemer upošteva splošno uporabo in strogost morebitne kazni, ki bi se lahko naložila (kazen zopora do šestdeset dni in denarna kazen v zadevi *Demicoli proti Malti*, 32. odstavek).

Upravni, davčni, carinski postopki in postopki s področja prava konkurence

263. V kazenski del 6. člena lahko spadajo naslednje **upravne kršitve**:

- cestnoprometni prekrški, ki se kaznujejo z globami ali omejitvami vožnje kot so kazenske točke ali odvzem dovoljenja (*Lutz proti Nemčiji*, 182. odstavek; *Schmautzer proti Avstriji*; in *Malige proti Franciji*);
- prekrški zaradi motenja miru (*Lauko proti Slovaški*);
- prekrški proti socialnovarstveni zakonodaji (neprijava zaposlitve navkljub nizki višini naložene globe: glej *Hüseyin Turan proti Turčiji*^{*}, 18.–21. odstavek).

264. Sodišče nasprotno 6. člena ne šteje za uporabnega v zvezi z varnostnim ukrepom kot je takojšnji odvzem vozniškega dovoljenja (*Escoubet proti Belgiji* [VS]).

265. Za 6. člen je določilo, da se uporablja v zvezi s **postopki za povečanje davkov** na podlagi naslednjih elementov: (1) da je zakon, ki določa kazni, veljal za vse državljane v vlogi davkoplačevalcev; (2) da povečanje ni bilo namenjeno denarni odškodnini za povzročeno škodo, temveč predvsem kaznovanju z namenom preprečitve ponovne kršitve; (3) da je povečanje bilo naloženo v skladu s splošnim pravilom z odvračilnim in kaznovalnim namenom; in (4) da je bilo povečanje znatno (*Bendenoun proti Franciji*). Kazenska narava kršitve lahko zadostuje za uporabo 6. člena ne glede na nizek znesek povečanja davka (10% ponovno ocenjene davčne obveznosti v zadevi *Jussila proti Finski* [VS], 38. odstavek).

266. Vendar, 6. člen se ne razširi na **postopke "čiste" odmere davka** ali na postopke v zvezi z **zamudnimi obrestmi**, kolikor so ti namenjeni predvsem povrnitvi denarne škode, povzročene davčnim organom, kot pa preprečitvi ponovne kršitve (*Mieg de Boofzheim proti Franciji* (sklep)).

267. Ugotovljeno je, da se kazenski del 6. člena uporablja za **carinsko pravo** (*Salabiaku proti Franciji*), **konkurenčno pravo** (*Société Stenuit proti Franciji*) in kazni, ki jih naloži sodišče, pristojno za **finančne zadeve** (*Guisset proti Franciji*).

Politična vprašanja

78. **Volilne sankcije**, kot je prepoved kandidirati na volitvah in obveznost plačila zneska v proračun, ki je enak znesku preseženih izdatkov za volitve, ne spadajo v kazenski del 6. člena (*Pierre-Bloch proti Franciji*, 53.–60. odstavek).

269. **Postopki, ki se nanašajo na prenehanje političnih strank**, zadevajo politične pravice in v skladu s tem ne spadajo na področje prvega odstavka 6. člena (*Refah Partisi (Stranka blaginje) in drugi proti Turčiji** (sklep)).

270. Za 6. člen velja, da se ne uporablja za **preiskovalne komisije, ki jih ustanovi parlament**, ker ta telesa preiskujejo zadeve splošnega in javnega interesa (*Montera proti Italiji** (sklep)).

271. Glede **lustracijskih postopkov** je Sodišče nedavno ugotovilo, da bi prevlada vidikov s kazenskimi konotacijami (narava kršitve – lažna lustracijska izjava – in narava in strogost kazni – prepoved opravljanja nekaterih poklicev za daljše obdobje) te postopke lahko pripeljala na področje kazenskega dela 6. člena Konvencije (*Matvijek proti Poljski* (sklep); nasprotno glej *Sidabras in Džiautas proti Litvi* (sklep)).

272. Za 6. člen velja, da se v svojem kazenskem vidiku ne uporablja za postopke obtožb proti predsedniku države zaradi grobih kršitev ustave (*Paksas proti Litvi* [VS], 66.–67. odstavek).

Izgon in izročitev

273. Postopki za **izgon tujcev** ne spadajo v kazenski del 6. člena ne glede na dejstvo, da so lahko uvedeni v kontekstu kazenskih postopkov (*Maaouia proti Franciji* [VS], 39. odstavek). Isti izključni pristop se uporablja tudi za **postopke izгона** (*Peñafiel Salgado proti Španiji** (sklep)) ali postopke v zvezi z evropskim zapornim nalogom (*Monedero Angora proti Španiji** (sklep)).

274. Nasprotno je zamenjavo kazni zapor z izgonom in izločitvijo z nacionalnega ozemlja za obdobje desetih let, če zadevni osebi ni bila dana možnost, da navede svoja stališča in ni bila upoštevana nobena druga okoliščina razen skoraj samodejne uporabe nove določbe kazenskega prava, treba obravnavati kot kazen na enaki osnovi kot je kazen, naložena v času prvotne obsodbe (*Gurguchiani proti španiji**, 40. in 47.–48. odstavek).

Različne faze kazenskih postopkov, pomožnih postopkov in naknadnih pravnih sredstev

275. Ukrepi, ki se sprejmejo za **preprečevanje nereda ali kriminala**, ne spadajo v okvir zagotovil iz 6. člena (posebni policijski nadzor: glej *Raimondo proti Italiji*, 43. odstavek; ali opozorilo policije mladoletniku, ki je nespodobno napadal na dekleta iz njegove šole: *R. proti Združenemu kraljestvu* (sklep)).

276. 6. člen se lahko uporablja v primerih, ko je bila uporabljena prisila zaradi pridobitve dokazov celo v odsotnosti drugih postopkov ali ko je pritožnik oproščen v osnovnem postopku (na primer, ko je oseba, vpisana kot lastnik vozila, kaznovana zaradi zavrnitve posredovanja podatkov o identiteti voznika, ki naj bi domnevno zagrešil cestnoprometno kršitev, čeprav osnovni postopek ni bil nikoli izpeljan: glej *O'Halloran in Francis proti Združenemu kraljestvu* [VS], 35. odstavek).

277. Kazenski del 6. člena načelno ne pride v poštev pri postopkih v zvezi z vlogami za **pravno pomoč** (*Gutfreund proti Franciji*, 36.–37. odstavek).

278. Načelno **ukrepi zaplembe**, ki prizadenejo lastninske pravice tretjih oseb, v odsotnosti grožnje glede uvedbe kazenskega postopka proti njim, ne pomenijo “odločanja o kazenski obtožbi” (zaseg letala v zadevi *Air Canada proti Združenemu kraljestvu*, 54. odstavek; in zaplemba zlatnikov v zadevi *AGOSI proti Združenemu kraljestvu*, 65.–66. odstavek). Vendar, upravno opozorilo in zaplemba publikacije (spodbujanje etničnega sovraštva) zaradi njunega odvračilnega in kaznovalnega namena in strogosti kazni spadata na kazensko področje (*Balsytė-Lideikienė proti Litvi*, 61. odstavek).

279. Glede **predsodne faze (poizvedbe, preiskava)** Sodišče kazenski postopek obravnava kot celoto. Zaradi tega so nekatere zahteve 6. člena kot je zahteva po razumnem roku sojenja ali pravica do obrambe prav tako pomembne v tej fazi postopka, kolikor bi poštenost sojenja lahko bila resno prizadeta zaradi začetnega nespoštovanja teh zahtev (*Imbrioscia proti Švici*, 36. odstavek). Vendar je način uveljavitve teh zagotovil v predhodni preiskavi odvisen od nekaterih posebnih značilnosti postopka in od okoliščin zadeve (*John Murray proti Združenemu kraljestvu*, 62. odstavek).

280. Čeprav preiskovalni sodniki ne odločajo o “kazenski obtožbi”, ima njihovo ravnanje neposreden vpliv na vodenje in poštenost nadaljnjega postopka, vključno z dejanskim sojenjem. Zaradi tega se prvi odstavek 6. člena lahko uporablja za preiskovalni postopek, ki ga vodi preiskovalni sodnik, čeprav se nekatera procesna jamstva, ki jih določa prvi odstavek 6. člena lahko tudi ne uporabljajo (*Vera Fernández-Huidobro proti Španiji**, 108.–14. odstavek).

281. Glede prekinitve kazenskega postopka zaradi poslanske imunitete je treba ugotoviti, da medtem ko 6. člen Konvencije ne daje pravice do določenega izida ob koncu kazenskega postopka ali, posledično, do izreka formalne obsodbe ali oprostitev po vložitvi kazenskih obtožb, neizpodbitno obstaja pravica vsakega obtoženca, da Sodišče po začetku sodnega procesa o njegovi zadevi presodi v razumnem roku. Zaradi tega nezmožnost nekega poslanca, da bi dosegel odpravo svoje poslanske imunitete zaradi tega, da bi se branil v kazenskem postopku, ki je bil prekinjen do izteka njegovega mandata, spada na področje prvega odstavka 6. člena (*Kart proti Turčiji* [VS], 67.–70. odstavek).

282. Prvi odstavek 6. člena se uporablja v celotnem postopku odločanja o kakršni koli “kazenski obtožbi”, vključno s fazo **določanja sankcije** (na primer, **postopki zaplembe**, ki nacionalnim sodiščem omogočajo oceniti znesek, na katerega se mora glasiti odredba o zaplembi: glej *Phillips proti Združenemu kraljestvu*, 39. odstavek). 6. člen se v okviru svojega kazenskega dela lahko uporablja pri postopkih, ki imajo za posledico rušitev hiše, zgrajene brez lokacijskega dovoljenja, saj se rušitev lahko obravnava kot “kazen” (*Hamer proti Belgiji*, 60. odstavek; v povezavi s 7. členom glej zaseg zemljišča zaradi nezakonite gradnje na obalnem področju v *Sud Fondi Srl in drugi proti Italiji** (sklep)). Vendar, prvi odstavek 6.

člena se ne uporablja pri postopkih za uskladitev prvotne obsodbe z bolj ugodnimi določbami novega kazenskega zakonika (*Nurmagomedov proti Rusiji*, 50. odstavek).

283. Postopki v zvezi z **izvrševanjem sankcij** kot so postopki za pomilostitev (*Montcornet de Caumont proti Franciji* (sklep)), postopki o pogojnem odpustu (*Aldrian proti Avstriji* (sklep)), transferni postopki po Konvenciji o transferju obsojenih oseb (*Szabó proti Švedski* (sklep)), vendar glej za nasprotno ugotovitev *Buijen proti Nemčiji*, 40.–45. odstavke, zaradi posebnih okoliščin zadeve), ali *exequatur* postopek v zvezi z izvršitvijo odredbe o zaplembi, ki ga je izdalo tuje sodišče (*Saccoccia proti Avstriji* (sklep)), ne spadajo na področje kazenskega dela 6. člena.

284. Jamstva iz 6. člena se načelno uporabljajo pri izrednih pravnih sredstvih vloženih zaradi kršitve prava (*Meftah in drugi proti Franciji* [VS], 40. odstavek) in v **postopkih pred ustavnim sodiščem** (*Gast in Popp proti Nemčiji*, 65.–66. odstavek); glej tudi *Caldas Ramírez de Arrellano proti Španiji* (sklep), kjer so ti postopki naslednja faza zadevnega kazenskega postopka in so njihovi izidi lahko odločilnega pomena za obsojene osebe.

285. Končno se 6. člen ne uporablja pri **postopkih za obnovo postopka**, saj oseba, katere kazen je postala pravnomočna in ki zahteva obnovo postopka, ni “obtožena kaznivega dejanja” v smislu tega člena (*Fischer proti Avstriji* (sklep)). Samo novi postopki se potem, ko je bila odobrena zahteva za obnovo postopka, lahko upoštevajo kot tisti, ki zadevajo odločanje o kazenski obtožbi (*Löffler proti Avstriji*, 18.–19. odstavek). Podobno se 6. člen ne uporablja pri zahtevi za obnovo kazenskega postopka potem, ko je Sodišče ugotovilo kršitev (*Öcalan proti Turčiji** (sklep)). Vendar, nadzorni postopki ponovne presoje, ki imajo za posledico spremembo končne sodbe, spadajo na področje kazenskega dela 6. člena Konvencije (*Vanyan proti Rusiji*, 58. odstavek).

(c) Povezava z drugimi členi Konvencije ali njenimi Protokoli

286. Točka (c) prvega odstavka 5. člena dovoljuje odvzem prostosti samo v povezavi s kazenskim postopkom. To je razvidno iz njegovega besedila, ki ga je treba brati skupaj s točko (a) in tretjim odstavkom, ki z njim tvori celoto (*Ciulla proti Italiji*, 38. odstavek). Zaradi tega je pojem “kazenske obtožbe” tudi pomemben glede uporabe jamstev iz točk (a) in (c) prvega odstavka 5. člena in tretjega odstavka (glej, na primer, *Steel in drugi proti Združenemu kraljestvu*, 49. odstavek). Iz tega sledi, da postopki, ki se nanašajo samo na enega od razlogov, naštetih v drugih točkah prvega odstavka 5. člena, kot je pridržanje duševno bolne osebe (točka (e)), ne spadajo na področje 6. člena v njegovem kazenskem delu (*Aerts proti Belgiji*, 59. odstavek).

287. Čeprav obstaja tesna povezava med četrtim odstavkom 5. člena in prvim odstavkom 6. člena na področju kazenskih postopkov, je treba vedeti, da imata oba člena različne cilje in da se kazenski del 6. člena posledično ne uporablja za postopke v zvezi z nadzorom zakonitosti odvzema prostosti, ki spadajo na področje četrtega odstavka 5. člena, kateri v razmerju do 6. člena predstavlja *lex specialis* (*Reinprecht proti Avstriji*, 36., 39., 48. in 55. odstavek).

288. Pojem “kazni” v skladu s 7. členom Konvencije ima tudi avtonomen pomen (*Welch proti Združenemu kraljestvu*, 27. odstavek). Sodišče pri vsaki presoji obstoja “kazni” za izhodišče vzame vprašanje, ali je bil zadevni ukrep naložen po obsodbi za “kaznivo dejanje”. V tem pogledu je treba uporabiti trojni preizkus, določen v zadevi *Engel in drugi* (*Brown proti Združenemu kraljestvu* (sklep)).

289. Končno imata pojma “kaznivega dejanja” in “kazni” lahko pomembno vlogo glede uporabe 2. in 4. člena Protokola št. 7 (*Greco proti Romuniji**, 81. odstavek, in *Sergey Zolotukhin proti Rusiji* [VS], 52.–57. odstavek).

3. Pojma “zasebnega življenja” in “družinskega življenja”

8. člen – Pravica do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja

“1. Vsakdo ima pravico do spoštovanja svojega zasebnega in družinskega življenja, svojega doma in dopisovanja.

2. Javna oblast se ne sme vmešavati v izvrševanje te pravice, razen če je to določeno z zakonom in nujno v demokratični družbi zaradi državne varnosti, javne varnosti ali ekonomske blaginje države, zato, da se prepreči nered ali kaznivo dejanje, da se zavaruje zdravje ali morala ali da se zavarujejo pravice in svoboščine drugih ljudi.”

(a) Področje uporabe 8. člena

290. Čeprav 8. člen skuša zagotoviti varovanje štirih področij osebne svobode – zasebnega življenja, družinskega življenja, doma in dopisovanja – se omenjena področja medsebojno ne izključujejo in morebiten ukrep lahko istočasno posega tako v zasebno kot v družinsko življenje (*Mentes in drugi proti Turčiji*, 73. odstavek; *Stjerna proti Finski*, 37. odstavek; *López Ostra proti Španiji*, 51. odstavek; *Burghartz proti Švici*, 24. odstavek; in *Płoski proti Poljski*, 32. odstavek).

(b) Področje “zasebnega življenja”

291. Na voljo ni izčrpne definicije zasebnega življenja (*Niemietz proti Nemčiji*, 29. odstavek), saj gre za **širok izraz** (*Peck proti Združenemu kraljestvu*, 57. odstavek, in *Pretty proti Združenemu kraljestvu*, 61. odstavek), ki obsega naslednja področja:

- **telesno, psihološko ali moralno nedotakljivost** osebe (*X in Y proti Nizozemski*, 22. odstavek), vključno z **zdravljenjem in psihiatričnimi pregledi** (*Glass proti Združenemu kraljestvu*, 70.–72. odstavek; *Y.F. proti Turčiji*, 33. odstavek, v zvezi s prisilnim ginekološkim pregledom; *Matter proti Slovaški*, 64. odstavek; in *Worwa proti Poljski*, 80. odstavek) in **duševno zdravje** (*Bensaid proti Združenemu kraljestvu*, 47. odstavek); **telesna nedotakljivost nosečih žensk v zvezi s splavom** (*Tysiác proti Poljski*, 107. in 110. odstavek, in *A, B in C proti Irski* [VS], 244.–246. odstavek); in **telesna in psihična nedotakljivost žrtev nasilja v družini** (*Hajduová proti Slovaški*, 46. odstavek);
- vidike **telesne in družbene identitete** posameznika (na primer, pravica do pridobivanja podatkov zaradi razkritja izvora neke osebe in identitete njenih staršev: glej *Mikulić proti Hrvaški*, 53. odstavek, in *Odièvre proti Franciji* [VS], 29. odstavek); ~~including the seizure of documents needed to prove one's identity~~ v zvezi z odvzemom dokumentov, potrebnih zaradi ugotavljanja identitete zadevne osebe, glej *Smirnova proti Rusiji*, 95.–97. odstavek;
- **ime in priimek osebe** (*Mentzen proti Latviji* (sklep); *Burghartz proti Švici*, 24. odstavek; *Guillot proti Franciji*, 21. in 22. odstavek; *Güzel Erdagöz proti Turčiji**, 43. odstavek; in *Losonci Rose in Rose proti Švici**, 26. odstavek);
- zakonski stan kot sestavni del njegove ali njene osebne in družbene identitete (*Dadouch proti Malti*, 48. odstavek);
- določitev pravnih določb, ki urejajo odnose očeta z njegovim domnevnim otrokom (na primer, v zadevah izpodbijanja očetovstva, *Rasmussen proti Danski*, 33. odstavek, in *Yildirim proti Avstriji* (sklep));
- **pravico do podobe ali do fotografij osebe** (*Von Hannover proti Nemčiji*, 50.–53. odstavek; *Sciacca proti Italiji*, 29. odstavek; in *Reklos in Davourlis proti Grčiji*, 40. odstavek);

- osebni **ugled** (*Chauvy in drugi proti Franciji*, 70. odstavek; *Pfeifer proti Avstriji*, 35. odstavek; *Petrina proti Romuniji**, 28. odstavek; in *Polanco Torres in Movilla Polanco proti Španiji**, 40. odstavek) in **čast** (*A. proti Norveški*, 64. odstavek);
- **spolno identiteto** (*B. proti Franciji*, 43.–63. odstavek), vključno s pravico do pravnega priznanja transseksualnih oseb po operaciji (*Christine Goodwin proti Združenemu kraljestvu* [VS], 77. odstavek);
- **spolna usmerjenost** (*Dudgeon proti Združenemu kraljestvu*, 41. odstavek);
- **spolno življenje** (ibid.; *Laskey, Jaggard in Brown proti Združenemu kraljestvu*, 36. odstavek; in *A.D.T. proti Združenemu kraljestvu*, 21.–26. odstavek);
- pravica do vzpostavljanja in razvijanja **odnosov z drugimi ljudmi** in zunanjim svetom (*Niemietz proti Nemčiji*, 29. odstavek);
- **družbene vezi med ustaljenimi priseljenci in skupnostjo**, v kateri živijo, ne glede na obstoj ali neobstoj “družinskega življenja” (*Üner proti Nizozemski* [VS], 59. odstavek);
- **čustveni odnosi med dvema osebama istega spola** (*Mata Estevez proti Španiji* (sklep));
- **pravica do osebnega razvoja in osebne svobode** (*Pretty proti Združenemu kraljestvu*, 61. in 67. odstavek, v zvezi z izbiro osebe izogniti se temu, kar po njenem mnenju v življenju predstavlja nedostojen in mučen konec njenega življenja), čeprav to ne velja za vsako javno dejavnost, v kateri bi zadevna oseba morebiti hotela sodelovati z drugimi osebami (na primer, lov na divje sesalce z lovskimi psi v zadevi *Friend in drugi proti Združenemu kraljestvu* (sklep), 40.–43. odstavek);
- pravica posameznika, da sam odloči o tem kako in kdaj naj se njegovo življenje konča pod pogojem, da je v stanju, ko glede tega lahko svobodno oblikuje svojo voljo in da ravna v skladu s tem (*Haas proti Švici**, 51. odstavek);
- **pravica do spoštovanja odločitve o tem, ali oseba želi postati roditelj** v genetskem smislu (*Evans proti Združenemu kraljestvu* [VS], 71. odstavek), vključno s **pravico do izbire okoliščin, v katerih želi postati roditelj** (*Ternovszky proti Madžarski*, 22. odstavek, glede poroda na domu). Vendarle, Sodišče je pustilo odprto vprašanje o tem, ali pravica do posvojitve spada ali ne na področje 8. člena, obravnavanega ločeno, obenem pa priznava, da pravica samskih oseb, da zaprosijo za dovoljenje za posvojitev v skladu z nacionalno zakonodajo spada “na področje” 8. člena (*E.B. proti Franciji* [VS], 46. in 49. odstavek; glej tudi postopek glede zagotavljanja dostopa do posvojitve *Schwizgebel proti Švici**, 73. odstavek). Konvencija ne jamči pravice osebi, ki je posvojila otroka, do prenehanja te posvojitve (*Gotia proti Romuniji** (sklep));
- dejavnosti **strokovne ali poslovne** narave (*Niemietz proti Nemčiji*, 29. odstavek; *Halford proti Združenemu kraljestvu*, 44. odstavek; in *Özpınar proti Turčiji**, 46. odstavek) in omejitve dostopa do nekaterih poklicev ali do zaposlovanja (*Sidabras in Džiautas proti Litvi*, 47.–50. odstavek; *Bigaeva proti Grčiji**, 22.–25. odstavek);
- **kartoteke ali podatki osebnega ali javnega značaja** (na primer, podatki o političnih dejavnostih osebe), ki jih zberejo in hranijo varnostne službe ali druge državne oblasti (*Rotaru proti Romuniji* [VS], 43. in 44. odstavek; *Amann proti Švici* [VS], 65.–67. odstavek; in *Leiner proti Švedski*, 48. odstavek; v zvezi s profili DNK, celičnimi vzorci in prstnimi odtisi, glej *S. in Marper proti Združenemu kraljestvu* [VS], 68.–86. odstavek; v zvezi z vpisi v nacionalni seznam spolnih prestopnikov, glej *Gardel proti Franciji**, 58. odstavek);
- **podatki o zdravju osebe** (na primer, podatki o okuženosti s HIV: glej *Z. proti Finski*, 71. odstavek, in *C.C. proti Španiji**, 33. odstavek; ali reproduktivni sposobnosti: glej *K.H. in drugi proti Slovaški*, 44. odstavek), in **podatki o tveganjih za zdravje osebe** (*McGinley in*

Egan proti Združenemu kraljestvu, 97. odstavek, in Guerra in drugi proti Italiji, 60. odstavek);

- **etnična identiteta** (S. in Marper proti Združenemu kraljestvu [VS], 66. odstavek, in Ciubotaru proti Moldovi, 53. odstavek) in **pravica članov nacionalne manjšine do ohranitve njihove identitete** in do uživanja zasebnega in družinskega življenja v skladu z njihovo tradicijo (Chapman proti Združenemu kraljestvu [VS], 73. odstavek);
- **podatki o osebnih verskih in filozofskih prepričanjih** (Folgerø in drugi proti Norveški [VS], 98. odstavek);
- nekatere **pravice invalidnih oseb**: za 8. člen velja, da se uporablja v zvezi z obveznostjo osebe glede plačevanja davka iz naslova neslužbenja vojaškega roka, kljub priznani nesposobnosti za služenje vojaškega roka (Glor proti Švici*, 54. odstavek), ne pa tudi v zvezi s pravico invalidne osebe do dostopa do obale in morja med njenimi počitnicami (Botta proti Italiji, 35. odstavek).

292. Možne oblike poseganja v pravico do spoštovanja zasebnega življenja vključujejo naslednje:

- **preiskave in zasegi** (McLeod proti Združenemu kraljestvu, 36. odstavek, in Funke proti Franciji, 48. odstavek);
- **zaustavljanje in pretipanje** osebe na javnem mestu (Gillan in Quinton proti Združenemu kraljestvu, 61.–65. odstavek);
- **nadzor nad sporazumevanjem** in telefonskimi pogovori (Halford proti Združenemu kraljestvu, 44. odstavek, in Weber in Saravia proti Nemčiji (sklep), 76.–79. odstavek), ne nujno s pomočjo **tajnih agentov** (Lüdi proti Švici, 40. odstavek);
- **video nadzor javnih mest**, ko se vizualni podatki snemajo, shranjujejo in posredujejo javnosti (Peck proti Združenemu kraljestvu, 57.–63. odstavek);
- **GPS nadzor** osebe ter obdelava in uporaba tako pridobljenih podatkov (Uzun proti Nemčiji*, 52. odstavek);
- **video nadzor delodajalca nad delavcem** (Köpke proti Nemčiji (sklep), v zvezi z blagajničarko v supermarketu, osumljeno kraje);
- **hudo onesnaženje okolja**, ki potencialno vpliva na dobro počutje posameznikov in jim preprečuje uživanje v domu ter tako škoduje njihovem zasebnemu in družinskemu življenju (López Ostra proti Španiji, 51. odstavek, in Tătar proti Romuniji*, 97. odstavek), vključno s hudim smradom, prihajajočim iz odlagališča odpadkov v bližini zapora in segajočim v zapornikovo celico kot njegov edini "življenjski prostor", v katerem je prebil več let (Brândușe proti Romuniji*, 64.–67. odstavek), in **zvočno onesnaženje** (Deés proti Madžarski, 21.–24. odstavek, v zvezi s hrupom, ki ga povzroča promet s ceste, in Mileva in drugi proti Bolgariji, 97. odstavek, v zvezi z neprijetnostmi, ki jih povzroča računalniški klub v stanovanjskem bloku);
- **zadeve v zvezi s pogrebom družinskih članov**, kjer se tudi uporablja 8. člen, včasih brez pojasnila Sodišča, ali gre za poseganje, ki se nanaša na pojem zasebnega ali družinskega življenja: velika zamuda organov oblasti v zvezi z vrnitvijo otrokovega trupla po opravljeni obdukciji (Pannullo in Forte proti Franciji, 36. odstavek); zavrnitev dovoljenja za prenos žare s pepelom moža pritožnice (Ellī Poluhas Dödsbo proti Švrdski, 24. odstavek); upravičenost matere do prisotnosti na pogrebu njenega mrtvorojenega otroka, ob morebitni pogrebni slovesnosti, in do prevoza otrokovega trupla v primernem vozilu (Hadri-Vionnet proti Švici*, 52. odstavek);

- **prepoved splava** iz zdravstvenih razlogov in/ali zaradi dobrega počutja, čeprav 8. člena ni mogoče razlagati tako, da daje pravico do splava (*A, B in C proti Irski* [VS], 214. in 216. odstavek);
- **samovoljna zavrnitev državljanstva** v določenih okoliščinah, čeprav pravice do pridobitve državljanstva kot take Konvencija ne zagotavlja (*Karashev in družina proti Finski* (sklep)).

293. Čeprav 8. člen posamezniku zagotavlja prostor, kjer lahko svobodno uresničuje razvoj in izponitev svoje osebnosti (*Brüggemann in Scheuten proti Nemčiji*, 55. odstavek), ta člen ni omejen na ukrepe, ki zadevajo osebe na njihovem domu ali v zasebnih prostorih: med posameznikom in drugimi ljudmi je območje interakcije celo v javnem kontekstu, ki lahko spada na področje zasebnega življenja (*P.G. in J.H. proti Združenemu kraljestvu*, 56. in 57. odstavek).

294. Ni nujno, da vsako dejanje, ki škoduje fizični ali moralni integriteti neke osebe, predstavlja poseg v pravico do spoštovanja zasebnega življenja. Vendar, obravnavanje, ki ne dosega stopnje resnosti, ki jo zahteva 3. člen, lahko pomeni kršitev 8. člena z vidika zasebnega življenja, če obstaja dovolj škodljivih učinkov na fizično in moralno integriteto posameznika (*Costello-Roberts proti Združenemu kraljestvu*, 36. odstavek). Mogoč je obstoj okoliščin, ko 8. člen lahko daje varstvo v zvezi s pogoji med priporom, ki ne dosegajo stopnje resnosti, ki jo zahteva 3. člen (*Raninen proti Finski*, 63. odstavek).

(c) Področje “družinskega življenja”

295. Pojem družinskega življenja je samostojen pojem (*Marckx proti Belgiji*, sodba Sodišča, 31. odstavek, in *Marckx proti Belgiji**, poročilo Komisije, 69. odstavek). Posledično je vprašanje o obstoju ali neobstoju “družinskega življenja” predvsem vprašanje o dejstvih, odvisno od resničnega praktičnega obstoja tesnih osebnih vezi (*K. proti Združenemu kraljestvu* (sklep)). Sodišče bo v skladu s tem gledalo na obstoj *de facto* družinskih vezi, kot na primer ali pritožnika živita skupaj brez vsakršnega pravnega priznanja družinskega življenja (*Johnston in drugi proti Irski*, 56. odstavek). Drugi dejavniki vključujejo dolžino razmerja in v primeru parov, ali sta posameznika svojo zavezo eden drugemu izkazala z otroci, ki jih imata skupaj (*X, Y in Z proti Združenemu kraljestvu* [VS], 36. odstavek). Končno, čeprav v sodni praksi Sodišča ni najti izčrpane definicije obsega družinskega življenja, to vključuje naslednje:

Pravica postati starš

296. Podobno kot pojem “zasebnega življenja”, pojem “družinskega življenja” vključuje pravico do spoštovanja odločitve postati genetični starši (*Dickson proti Združenemu kraljestvu* [VS], 66. odstavek). V skladu s tem pravica para do oploditve z medicinsko pomočjo spada na področje 8. člena kot izraz zasebnega in družinskega življenja (*S.H. in drugi proti Avstriji*, 60. odstavek). Vendar, določbe 8. člena, obravnavane ločeno, ne zagotavljajo pravice do osnovanja družine ali pravice do posvojitve (*E.B. proti Franciji* [VS]).

Otroci

297. V zvezi z naravno povezanostjo med **materjo** in njenim **otrokom**, glej *Marckx proti Belgiji*, 31. odstavek, in *Kearns proti Franciji*, 72. odstavek.

298. Otrok, rojen v **zakonski zvezi** je *ipso jure* del tega razmerja; torej od trenutka otrokovega rojstva in prav zaradi tega dejstva med otrokom in starši nastane tista vez, ki pomeni družinsko življenje, ki ga nadaljnji dogodki z izjemo izrednih okoliščin ne morejo več

razdreti (*Ahmut proti Nizozemski*, 60. odstavek; *Gül proti Švici*, 32. odstavek; *Berrehab proti Nizozemski*, 21. odstavek; in *Hokkanen proti Finski*, 54. odstavek).

299. V zvezi z naravnim **očetom** in njegovim otrokom, rojenim zunaj zakona, pomembni dejavniki lahko vključujejo sobivanje, naravo razmerja med staršema in njegovo zanimanje za otroka (*Keegan proti Irski*, 42.–45. odstavek; *M.B. proti Združenemu kraljestvu* (sklep); *Nylund proti Finski* (sklep); *L. proti Nizozemski*, 37.–40. odstavek; in *Shavdarov proti Bolgariji*^{*}, 40. odstavek).

300. **Sobivanje** na splošno ni *sine qua non* družinskega življenja med starši in otroci (*Berrehab proti Nizozemski*, 21. odstavek).

301. Glede **posvojenih otrok** in njihovih posvojiteljev glej *X proti Franciji* (sklep); *X proti Belgiji in Nizozemski* (sklep); in *Pini in drugi proti Romuniji*, 139.–140. odstavek in 143.–148. odstavek. Zakonita in pristna posvojitev lahko predstavlja “družinsko življenje” tudi v odsotnosti skupnega bivanja ali resničnih vezi med posvojenim otrokom in posvojitelji (ibid., 143.–148. odstavek).

302. Sodišče lahko prizna obstoj *de facto* “družinskega življenja” med **rejniškimi starši in dodeljenim otrokom** ob upoštevanju skupaj preživetega časa, kakovosti razmerja in vloge, ki jo imajo odrasli *vis-à-vis* otroka (*Moretti in Benedetti proti Italiji*^{*}, 48.–52. odstavek).

303. Glede vezi med otrokom in **bližnjimi sorodniki** kot so stari starši in vnuki (taki sorodniki imajo lahko pomembno vlogo v družinskem življenju) glej *Price proti Združenemu kraljestvu* (sklep) in *Bronda proti Italiji*, 51. odstavek.

304. Družinskega življenja ni konec, če se otrok odda v skrbništvo (*Johansen proti Norveški*, 52. odstavek) ali če se starši ločijo (*Mustafa in Armağan Akin proti Turčiji*, 19. odstavek).

305. V primerih **priseljencev** velja, da med starši in odraslimi otroci ni družinskega življenja, razen če poleg običajnih čustvenih vezi lahko dokažejo dodatne elemente odvisnosti (*Slivenko proti Latviji* [VS], 97. odstavek, in *Kwakyé-Nti in Dufie proti Nizozemski*^{*} (sklep)). Take vezi se lahko upoštevajo v okviru “zasebnega življenja” (*Slivenko proti Latviji* [VS], 97. odstavek). Sodišče je v številnih primerih v zvezi z mladimi odraslimi, ki si še niso ustvarili lastne družine, sprejelo, da njihovo razmerje s starši in drugimi bližnjimi člani družine tudi predstavlja “družinsko življenje” (*Maslov proti Avstriji* [VS], 62. odstavek).

Pari

306. Pojem “družine” iz 8. člena se ne omejuje samo na razmerja, utemeljena na poroki in lahko obsega druge *de facto* “družinske vezi”, kjer stranke živijo skupaj brez poroke (*Johnston in drugi proti Irski*, 56. odstavek).

307. Tudi v odsotnosti skupnega življenja obstajajo vezi, ki zadoščajo za priznanje družinskega življenja (*Kroon in drugi proti Nizozemski*, 30. odstavek).

308. Sklenjeni zakoni, ki niso v skladu z nacionalnim pravom niso ovira za obstoj družinskega življenja (*Abdulaziz, Cabales in Balkinali proti Združenemu kraljestvu*, 63. odstavek). Par, ki je sklenil povsem versko poroko, ki je domače pravo ne priznava, se lahko obravnava v okviru “družinskega življenja” v smislu 8. člena Konvencije. Vendar, 8. člena ni mogoče razlagati tako, da državi nalaga obveznost priznanja verske poroke, na primer, v odnosu do pravic iz dedovanja in pokojnine preživelih oseb (*Şerife Yiğit proti Turčiji* [VS], 97.–98. odstavek in 102. odstavek).

309. Zaroka sama po sebi ne vzpostavlja družinskega življenja (*Wakefield proti Združenemu kraljestvu* (sklep)).

310. Istospolni pari, ki živijo v stabilnem razmerju, spadajo pod pojem “družinskega življenja” podobno kot je to pri razmerju med pari različnih spolov (*Schalk in Kopf proti Avstriji*, 92.–94. odstavek in *P.B. in J.S. proti Avstriji*, 30. odstavek).

Druga razmerja

311. Družinsko življenje lahko obstaja tudi med **brati in sestrami** (*Moustaquim proti Belgiji*, 36. odstavek, in *Mustafa in Armağan Akin proti Turčiji*, 19. odstavek) in tetami/strici in **nečakinjami/nečaki** (*Boyle proti Združenemu kraljestvu*, 41.–47. odstavek). Vendar, tradicionalno gledano tesne povezave izven “družinskega življenja” običajno spadajo v okvir “zasebnega življenja” (*Znamenskaya proti Rusiji*, 27. odstavek in v sodbi navedena sklicevanja).

Materialni interesi

312. “Družinsko življenje” ne vključuje samo družbenih, moralnih ali kulturnih razmerij; obsega tudi interese materialne narave, kar med drugim dokazujejo preživninske obveznosti in položaj, ki ga ima institut nujnega deleža v notranjih pravnih sistemih večine držav pogodbenic (francoski izraz “*réserve héréditaire*”). Sodišče potemtakem priznava, da je pravica do dedovanja med otroci in starši in med vnuki(njami) in starimi starši tako tesno povezana s pojmom družinskega življenja, da spada v okvir 8. člena (*Marckx proti Belgiji*, 52. odstavek, in *Pla in Puncernau proti Inorri*, 26. odstavek). Vendar, 8. člen ne zahteva, da bi otrok zaradi dedovanja moral imeti priznano pravico dediča po zadevni umrli osebi (*Haas proti Nizozemski*, 43. odstavek).

313. Sodišče je odločilo, da dodelitev družinskega dodatka državam omogoča, da “izkažejo spoštovanje do družinskega življenja” v smislu 8. člena Konvencije; ta dodatek zaradi tega tudi spada v okvir omenjene določbe (*Fawsie proti Grčiji**, 28. odstavek).

314. ~~Notis~~–Pojem “družinskega življenja” se ne uporablja pri odškodninskih zahtevkih proti tretji osebi po smrti pritožnikove(ga) zaročenke(ca) (*Hofmann proti Nemčiji* (sklep)).

4. Pojma “dom” in “dopisovanje”

8. člen – Pravica do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja

“1. Vsakdo ima pravico do spoštovanja svojega zasebnega in družinskega življenja, doma in dopisovanja.

2. Javna oblast se ne sme vmešavati v izvrševanje te pravice, razen če je to določeno z zakonom in nujno v demokratični družbi zaradi državne varnosti, javne varnosti ali ekonomske blaginje države, zato, da se prepreči nered ali kaznivo dejanje, da se zavaruje zdravje ali morala ali da se zavarujejo pravice in svoboščine drugih ljudi.”

(a) Področje uporabe 8. člena

315. Čeprav 8. člen skuša zagotavljati varovanje štirih področij osebne svobode – zasebnega življenja, družinskega življenja, doma in dopisovanja – se omenjena področja medsebojno ne izključujejo in morebitni ukrep lahko istočasno poseže v pravico do spoštovanja tako zasebnega in družinskega življenja kot doma ali dopisovanja (*Mentes in drugi proti Turčiji*, 73. odstavek; *Klass in drugi proti Nemčiji*, 41. odstavek; *López Ostra proti Španiji*, 51. odstavek; in *Margareta in Roger Ineresson proti Švedski*, 72. odstavek).

(b) Obseg pojma “dom”

316. Dom je avtonomni pojem in je zaradi tega vprašanje, ali neko prebivališče predstavlja “dom”, ki ga pokriva prvi odstavek 8. člena, odvisno od dejanskih okoliščin, zlasti od obstoja zadostnih in stalnih povezav s specifičnim krajem (*Prokopovich proti Rusiji*, 36. odstavek; *Gillow proti Združenemu kraljestvu*, 46. odstavek; in *McKay-Kopecka proti Poljski* (sklep)). Poleg tega izraza “home” iz angleške različice 8. člena ne smemo razlagati v ožjem pomenu glede na to, da ima francoska ustreznica “*domicile*” širšo konotacijo (*Niemietz proti Nemčiji*, 30. odstavek). Ta pojem:

- se nanaša na zasedenost hiše, ki **pripada drugi osebi**, če to velja za daljša obdobja na letni osnovi (*Mentes in drugi proti Turčiji*, 73. odstavek). To pomeni, da pritožniku za namene 8. člena ni treba biti lastnik “doma”;
- ni omejen na prebivališča, postavljena zakonito (*Buckley proti Združenemu kraljestvu*, 54. odstavek, in *Prokopovich proti Rusiji*, 36. odstavek);
- se posledično lahko uporablja v zvezi s socialnim stanovanjem, ki ga zaseda pritožnik v vlogi najemnika, čeprav je pravica do njegove uporabe po domačem pravu prenehala (*McCann proti Združenemu kraljestvu*, 46. odstavek);
- ni omejen na tradicionalna prebivališča in obsega tudi, na primer, **bivalne prikolice in druga premična prebivališča** (*Buckley proti Združenemu kraljestvu* (poročilo Komisije), 64. odstavek, in *Chapman proti Združenemu kraljestvu* [VS], 71.–74. odstavek);
- lahko velja tudi za **sekundarna prebivališča** ali **počitniške hišice** (*Demades proti Turčiji*, 32.–34. odstavek);
- se lahko uporablja za **poslovne prostore** v odsotnosti jasnega razlikovanja med pisarno in zasebnim prebivališčem ali med zasebnimi in poslovnimi dejavnostmi zadevne osebe (*Niemietz proti Nemčiji*, 29.–31. odstavek);
- velja tudi za uradni sedež družbe, poslovalnice ali druge poslovne prostore (*Société Colas Est in drugi proti Franciji*, 41. odstavek);
- ni razširjen na namero po gradnji doma na nekem zemljišču ali na dejstvo, da ima oseba svoje korenine na nekem območju (*Loizidou proti Turčiji*, 66. odstavek);
- ne velja za pralnico v skupni lasti lastnikov stanovanjskega bloka, namenjeno priložnostni uporabi (*Chelu proti Romuniji**, 45. odstavek), prostor za preoblačenje umetnika (*Hartung proti Franciji**) (sklep) ali zemljišče, kjer se lastniki ukvarjajo s športom ali kjer to dovoljujejo (na primer, lov: glej *Friend in drugi proti Združenemu kraljestvu* (sklep), 45. odstavek).

Vendar kadar pritožnik kot svoj “dom” zahteva nepremičnino, katere sam ni nikoli ali komaj kdaj zasedal ali ki je že precej dolgo časa ni uporabljal, je mogoče, da se povezava s tem krajem tako zrahlja, da se več ne postavlja vprašanje ali vsaj ločeno vprašanje z vidika 8. člena. (glej, na primer, *Andreou Papi proti Turčiji*, 54. odstavek). Možnost dedovanja takega premoženja ne predstavlja zadosti konkretne povezave, da bi se ta lahko obravnavala kot “dom” (*Demopoulos in drugi proti Turčiji* (sklep) [VS], 136.–137. odstavek).

(c) Primeri poseganja v pravico do doma

317. Možni posegi v pravico do spoštovanja doma obsegajo:

- namerno **uničenje** doma (*Selçuk in Asker proti Turčiji*, 86. odstavek);
- zavrnitev dovoljenja **razseljenim osebam, da se vrnejo** na svoje domove (*Ciper proti Turčiji* [VS], 165.–177. odstavek);
- **hišne preiskave** (*Murray proti Združenemu kraljestvu*, 88. odstavek; *Chappell proti Združenemu kraljestvu*, 50. in 51. odstavek; in *Funke proti Franciji*, 48. odstavek) in **drugi vstopi policije na dom** (*Evcen proti Nizozemski* (sklep) in *Kanthak proti Nemčiji* (sklep));
- **lokacijsko dovoljenje** (*Buckley proti Združenemu kraljestvu*, 60. odstavek) in **odredbe o prisilnem odkupu** (*Howard proti Združenemu kraljestvu* (sklep));
- **okoljski problemi** (*López Ostra proti Španiji*, 51. odstavek; *Powell in Rayner proti Združenemu kraljestvu*, 40. odstavek; in *Deés proti Madžarski*, 21.–24. odstavek);
- **telefonsko prisluškovanje** (*Klass in drugi proti Nemčiji*, 41. odstavek);

- opustitev varstva **osebnega premoženja**, ki predstavlja del doma (*Novoseletskiy proti Ukrajini*).

318. Nekatere ukrepe v zvezi z uživanjem doma je treba obravnavati v povezavi s 1. členom Protokola št. 1. Ti lahko vključujejo:

- klasični primeri **razlastitve** (*Mehmet Salih in Abdülsamet Çakmak proti Turčiji*^{*}, 22. odstavek; *Mutlu proti Turčiji*, 23. odstavek);
- nekateri vidiki **zakupov** kot so višine zakupnin (*Langborger proti Švedski*, 39. odstavek).

319. Na enak način nekateri ukrepi, ki predstavljajo kršitev 8. člena, nujno ne pripeljejo do ugotovitve o kršitvi 1. člena Protokola št. 1 (*Surugiu proti Romuniji*^{*}).

320. V zvezi s **pozitivnimi obveznostmi** ima spoštovanje pravice do doma lahko za posledico, da javne oblasti sprejmejo ukrepe za zavarovanje te pravice celo na področju odnosov med posamezniki zlasti v zvezi s preprečevanjem njihovega vstopa in poseganja v pritožnikov dom (ibid., 59. odstavek in tam navedena sklicevanja, *Novoseletskiy proti Ukrajini*, 68. odstavek).

(d) Obseg pojma “dopisovanje”

321. Pravica do spoštovanja dopisovanja je namenjena varovanju zaupnosti v zasebnem sporazumevanju (*B.C. proti Švici* (sklep)) in kot taka v skladu z dano razlago pokriva naslednja področja:

- **pisma** med posamezniki tudi v primeru, ko je pošiljatelj ali prejemnik zapornik (*Silver in drugi proti Združenemu kraljestvu*, 84. odstavek, in *Mehmet Nuri Özen in drugi proti Turčiji*^{*}, 41. odstavek), vključno s paketi, ki jih zasežejo **carinski uradniki** (*X proti Združenemu kraljestvu* (sklep));
- **telefonski razgovori** (*Klass in drugi proti Nemčiji*, 21. in 41. odstavek; *Malone proti Združenemu kraljestvu*, 64. odstavek; in *Margareta in Roger Inersson proti Švedski*, 72. odstavek), vključno s podatki, ki se nanašajo nanje, kot so njihov datum in trajanje ter uporabljene številke (*P.G. in J.H. proti Združenemu kraljestvu*, 42. odstavek);
- **sporočila po odzivnikih** (*Taylor-Sabori proti Združenemu kraljestvu*);
- starejše oblike elektronskega komuniciranja kot so **teleksi** (*Christie proti Združenemu kraljestvu* (sklep));
- **elektronska sporočila (e-pošta)** in podatki, pridobljeni iz spremljanja osebne uporabe Interneta (*Coplin proti Združenemu kraljestvu*, 41.–42. odstavek);
- **zasebni radio** (*X in Y proti Belgiji* (sklep)), vendar ne kadar uporablja javno valovno dolžino in je tako dosegljiv ostalim (*B.C. proti Švici* (sklep));
- koreponenca prestrežena v času **poslovnih dejavnosti** ali iz smeri poslovnih prostorov (*Kopp proti Švici*, 50. odstavek, in *Halford proti Združenemu kraljestvu*, 44.–46. odstavek);
- **elektronski podatki**, zaseženi med hišno preiskavo odvetniške pisarne (*Wieser in Bicos Beteiligungen GmbH proti Avstriji*, 45. odstavek).

322. **Vsebina** korespondence je **brez pomena** za vprašanje poseganja v dopisovanje (*A. proti Franciji*, 35.–37. odstavek, in *Frérot proti Franciji*, 54. odstavek).

323. Za obstoj poseganja ni potrebno načelo **de minimis**: odprtje enega pisma zadostuje (*Narinen proti Finski*, 32. odstavek).

324. Do sedaj je Sodišče bilo pripravljeno določiti naslednje **pozitivne obveznosti** v zvezi z dopisovanjem:

- obveznost preprečevanja razkritja zasebnih pogovorov v javnosti (*Craxi proti Italiji* (št. 2), 68.–76. odstavek);
- obveznost pomoči zapornikom pri pisanju z zagotavljanjem ustreznih potrebščin (*Cotlet proti Romuniji**, 60.–65. odstavek).

5. Pojem “premoženja”

1. člen Protokola št. 1 – Varstvo lastnine

“Vsaka fizična ali pravna oseba ima pravico do spoštovanja svojega premoženja. ...”

(a) Varovano premoženje

325. Pritožnik se na kršitev 1. člena Protokola št. 1 lahko sklicuje samo kolikor se izpodbijane odločitve nanašajo na njegovo “premoženje” v smislu navedene določbe. “Premoženje” lahko obsega “obstoječe premoženje” ali dobrine, vključno s terjatvami v zvezi s katerimi lahko pritožnik trdi, da ima vsaj “legitimno pričakovanje”, da bo enkrat dejansko užival premoženjsko pravico na njih (*J.A. Pye (Oxford) Ltd in J.A. Pye (Oxford) Lin Ltd proti Združenemu kraljestvu* [VS], 61. odstavek; *Maltzan in drugi proti Nemčiji* (sklep) [VS], 74. odstavek (c); in *Kopecký proti Slovaški* [VS], 35. odstavek (c)).

“Pričakovanje” je “legitimno”, če ima podlago bodisi na zakonodajni določbi ali na pravnem aktu, ki se nanaša na zadevni premoženjski interes (*Saghinadze in drugi proti Gruziji*, 103. odstavek).

(b) Avtonomnost pomena

326. Pojem “premoženja” v prvem delu 1. člena Protokola št. 1 ima avtonomi pomen, ki ni omejen na lastništvo nad stvarnimi dobrinami in je neodvisen od njegove formalne razvrstitve v domačem pravu: nekatere druge pravice in interesi, ki predstavljajo dobrine, se tudi lahko obravnavajo kot “premoženjske pravice” in potemtakem kot “premoženje” v smislu te določbe. Vprašanje, ki ga je treba preučiti v vsakem primeru je, ali je pritožnik na podlagi okoliščin zadeve, obravnavane kot celote, upravičen do bistvenega vsebinskega interesa, ki ga varuje 1. člen Protokola št. 1 (*Depalle proti Franciji* [VS], 62. odstavek; *Anheuser-Busch Inc. proti Portugalskiki* [VS], 63. odstavek; *Öneryıldız proti Turčiji* [VS], 124. odstavek; *Broniowski proti Poljski* [VS], 129. odstavek; *Beyeler proti Italiji* [VS], 100. odstavek; in *Iatridis proti Grčiji* [VS], 54. odstavek).

V primeru nestvarnih dobrin je Sodišče zlasti upoštevalo, ali je zadevni pravni položaj omogočil obstoj finančnih pravic in interesov in je zaradi tega imel ekonomsko vrednost (*Paeffgen GmbH proti Nemčiji* (sklep)).

(c) Obstoječe premoženje

327. Prvi člen Protokola št. 1 se uporablja samo za obstoječe premoženje zadevne osebe (*Marckx proti Belgiji*, 50. odstavek, in *Anheuser-Busch Inc. proti Portugalskiki* [VS], 64. odstavek). Ne zagotavlja pravice do pridobitve premoženja (*Slivenko in drugi proti Latviji* (sklep) [VS], 121. odstavek, in *Kopecký proti Slovaški* [VS], 35. odstavek (b)).

328. Oseba, ki se pritoži zaradi kršitve pravice do premoženja, mora najprej dokazati, da je taka pravica obstajala (*Pištorová proti Češki republiki*, 38. odstavek; *Des Fours Walderode proti Češki republiki* (sklep); in *Zhigalev proti Rusiji*, 131. odstavek).

329. Če obstaja spor zaradi tega, ali ima pritožnik premoženjski interes, ki je upravičen do varovanja v skladu s 1. členom Protokola št. 1, mora Sodišče določiti pravni položaj pritožnika (*J.A. Pye (Oxford) Ltd in J.A. Pye (Oxford) Lin Ltd proti Združenemu kraljestvu* [VS], 61. odstavek).

(d) Terjatve in dolgovi

330. Če ima premoženjski interes naravo terjatve, se lahko obravnava kot “premoženje” samo kadar ima zadostno podlago v domači zakonodaji, na primer, ko obstaja ustaljena sodna praksa domačih sodišč, ki to potrjujejo (*Plechanow proti Poljski*, 83. odstavek; *Vilho Eskelinen in drugi proti Finski* [VS], 94. odstavek; *Anheuser-Busch Inc. proti Portugalski* [VS], 65. odstavek; *Kopecký proti Slovaški* [VS], 52. odstavek; in *Draon proti Franciji* [VS], 68. odstavek).

331. S sodbo priznani dolg, ki je dovolj določen, da je izterljiv, predstavlja “premoženje” (*Stran Greek Refineries in Stratis Inreadis proti Grčiji*, 59. odstavek, in *Burdov proti Rusiji*, 40. odstavek).

332. Sodna praksa Sodišča ne predvideva obstoja “resničnega spora” ali “verjetnega zahtevka” kot merila za odločitev o tem, ali obstaja “legitimno pričakovanje”, ki ga varuje 1. člen Protokola št.1 (*Kopecký proti Slovaški* [VS], 52. odstavek, in *Vilho Eskelinen in drugi proti Finski* [VS], 94. odstavek).

333. O obstoju legitimnega pričakovanja ni mogoče govoriti v primeru, če gre za spor o pravilnosti razlage in uporabi domačega prava in če nacionalna sodišča pritožnikove predloge v tem pogledu v nadaljevanju zavrnejo (*Anheuser-Busch Inc. proti Portugalski* [VS], 65. odstavek, in *Kopecký proti Slovaški* [VS], 50. odstavek).

(e) Vračanje premoženja

334. Prvega člena Protokola št. 1 ni mogoče razlagati tako, da državam pogodbenicam nalaga kakršno koli splošno obveznost vrniti premoženja, ki je bilo nanje preneseno pred njihovo ratifikacijo Konvencije. Prvi člen Protokola št. 1 tudi ne nalaga nobenih omejitev svobodi držav pogodbenic, da določijo obseg vračanja premoženja in da izberejo pogoje, pod katerimi bodo soglašale s ponovno vzpostavitvijo premoženjskih pravic nekdanjih lastnikov.

335. Države pogodbenice imajo zlasti na voljo široko polje presoje v zvezi z izključitvijo nekaterih kategorij nekdanjih lastnikov iz kroga upravičencev do vračila. V takih primerih izključitve nekaterih kategorij lastnikov njihovi zahtevki za vračanje ne morejo imeti podlage za “legitimno pričakovanje”, ki kliče po varovanju v okviru 1. člena Protokola št. 1.

336. Po drugi strani se potem, ko država pogodbenica enkrat ratificira Konvencijo, vključno s Protokolom št. 1, in sprejme zakonodajo, ki zagotavlja popolno ali delno vračilo premoženja, zaseženega v prejšnjem režimu, taka zakonodaja lahko upošteva kot zakonodaja, ki ustvarja novo premoženjsko pravico, varovano v okviru 1. člena Protokola št. 1 za osebe, ki izpolnjujejo pogoje v zvezi z upravičenostjo. Enako načelo se lahko uporabi tudi v zvezi z načini vračanja ali odškodninami, določenimi v skladu s predratifikacijsko zakonodajo, če je taka zakonodaja ostala veljavna tudi po ratifikaciji Protokola št. 1 s strani države pogodbenice (*Maltzan in drugi proti Nemčiji* (sklep) [VS], 74. odstavek (d), in *Kopecký proti Slovaški* [VS], 35. odstavek (d)).

337. Upanja v zvezi s priznanjem premoženjske pravice, ki je ni mogoče učinkovito izvajati, ni mogoče šteti za “premoženje” v smislu 1. člena Protokola št. 1, kar velja tudi za pogojno terjatev, ki preneha kot posledica neizpolnjevanja pogoja (*Malhous proti Češki republiki* (sklep) [VS], in *Kopecký proti Slovaški* [VS], 35. odstavek (c)).

338. Prepričanja, da se bo predhodno veljavni zakon spremenil v prid pritožnika ni mogoče obravnavati kot obliko legitimnega pričakovanja za namene 1. člena Protokola št. 1.

Obstaja razlika med golim upanjem v zvezi z vračanjem – vsej razumljivosti tega upanja navkljub – in legitimnim pričakovanjem, ki mora biti bolj stvarne narave od golega upanja in imeti podlago na zakoniti določbi ali aktu, kot je sodna odločba (Gratzinger in Gratzingerova proti Češki republiki (sklep) [VS], 73. odstavek, in Maltzan in drugi proti Nemčiji (sklep) [VS], 112. odstavek).

(f) Bodoči prihodki

339. Bodoči prihodki predstavljajo “premoženje” samo če so bili zasluženi ali če v zvezi z njimi obstaja izvršljiva terjatev (Ian Edgar (Liverpool) Ltd proti Združenemu kraljestvu (sklep); Wendenburg proti Nemčiji (sklep); Levänen in drugi proti Finski (sklep); in Anheuser-Busch Inc. proti Portugalskiski [VS], 64. odstavek).

(g) Profesionalna klientela

340. Uporaba 1. člena Protokola št. 1 sega na področje opravljanja strokovnih dejavnosti in njihove klientele; gre za subjekte določene vrednosti, z v mnogih pogledih značilno naravo zasebnega prava, ki tako predstavljajo dobrine in potemtakem premoženje v smislu prvega stavka 1. člena (Lederer proti Namčiji (sklep); Buzescu proti Romuniji, 81. odstavek; Wendenburg in drugi proti Nemčiji (sklep); Olbertz proti Nemčiji (sklep); Döring proti Nemčiji (sklep); in Van Marle in drugi proti Nizozemski, 41. odstavek).

(h) Dovoljenja za opravljanje dejavnosti

341. Dovoljenje za opravljanje dejavnosti predstavlja premoženje; njegov preklic pomeni poseg v pravico, ki jo zagotavlja 1. člen Protokola št. 1 (Megadat.com SRL proti Moldovi, 62.–63. odstavek; Bimer S.A. proti Moldovi, 49. odstavek; Rosenzweig in Bonded Warehouses Ltd proti Poljski, 49. odstavek; Capital Bank AD proti Bolgariji, 130. odstavek; in Tre Traktörer Aktiebolag proti Švedski, 53. odstavek).

(i) Inflacija

342. Prvi člen Protokola št. 1 državam pogodbenicam ne nalaga kakršne koli splošne obveznosti v zvezi z ohranjanjem kupne moči zneskov, deponiranih pri finančnih institucijah, prek sistematične indeksacije prihrankov (Rudzińska proti Poljski (sklep); Gayduk in drugi proti Ukrajini (sklep); in Ryabykh proti Rusiji, 63. odstavek).

Od držav pogodbenic tudi ne zahteva ohranjanja vrednosti terjatev ali uporabe z inflacijo združljivih zamudnih obresti za zasebne terjatve (Todorov proti Bolgariji (sklep)).

(j) Intelektualna lastnina

343. Prvi člen Protokola št. 1 se uporablja v zvezi z intelektualno lastnino kot tako (Anheuser-Busch Inc. proti Portugalskiski [VS], 72. odstavek).

344. Uporablja se tudi v zvezi z vlogami za registracijo blagovnih znamk (ibid., 78. odstavek).

(k) Delnice podjetij

345. Delnice podjetij z ekonomsko vrednostjo se lahko obravnavajo kot premoženje (Olczak proti Poljski (sklep), 60. odstavek, in Sovtransavto Holding proti Ukrajini, 91. odstavek).

(l) Prejemki socialne varnosti

346. Za uporabo prvega člena Protokola št. 1 ni potrebno razlikovati med prejemki, ki izhajajo iz plačevanja in/ali neplačevanja prispevkov socialnega varstva.

347. Čeprav 1. člen Protokola št. 1 ne vsebuje pravice do prejemkov socialne varnosti katerekoli vrste, je v primeru ko v državi pogodbenici velja zakonodaja, ki zagotavlja pravico do izplačila socialnih prejemkov – odvisnih ali ne od predhodnega plačila prispevkov – to zakonodajo treba šteti za zakonodajo, ki ustvarja premoženjski interes, ki spada na področje 1. člena Protokola št. 1, za osebe, ki izpolnjujejo njene pogoje (*Stec in drugi proti Združenemu kraljestvu* (sklep) [VS], 53.–55. odstavek; *Andrejeva proti Latviji* [VS], 77. odstavek; in *Moskal proti Poljski*, 38. odstavek).

III. NEDOPUSTNOST NA PODLAGI VSEBINE

A. Očitna neutemeljenost

Točka (a) tretjega odstavka 35. člena – Kriteriji dopustnosti

“3. Sodišče bo razglasilo za nedopustno vsako zadevo, predloženo v skladu s 34. členom, za katero meni, (a) da ni v skladu z določbami konvencije ali njenih protokolov, da je **očitno neutemeljena** ali da pomeni zlorabo pravice do posamezne zahteve za obravnavo, ali ...”

1. Splošna predstavitev

348. Tudi če je pritožba združljiva s Konvencijo in so izpolnjeni vsi formalni pogoji glede njene dopustnosti, jo Sodišče kljub temu lahko razglasi za nedopustno iz razlogov, ki se tičejo vsebinske presoje. Zdaleč najbolj običajen razlog za to je ugotovitev o njeni očitni neutemeljenosti Res je, da uporaba izraza “očitno” v točki (a) tretjega odstavka 35. člena lahko povzroči zmedo: v dobesednem pomenu ga je mogoče razumeti tako, da bo pritožba na tej podlagi razglašena za nedopustno, če povprečnemu bralcu takoj postane jasno, da je pritožba nestvarna in brez utemeljitve. Vendar je iz ustaljene in obširne sodne prakse ustanov na podlagi Konvencije (namreč Sodišča in pred 1. novembrom 1998 Evropske komisije za človekove pravice) jasno razvidno, da je omenjeni izraz treba razlagati širše, v skladu s končnim izidom zadeve. Dejansko se bo vsaka vloga obravnavala kot “očitno neutemeljena”, če **predhodna preučitev njene vsebine ne razkrije obstoja kakršne koli kršitve pravic, ki jih zagotavlja Konvencija, kar ima za posledico takojšnjo razglasitev njene nedopustnosti, ne da bi zaradi tega bil potreben postopek formalne preučitve njene vsebinske utemeljenosti** (čemur običajno sledi sodba).

349. Dejstvo, da mora Sodišče zaradi ugotavljanja očitne neutemeljenosti pritožbe včasih pozvati stranke k predložitvi njihovih stališč in pripraviti dolgo in podrobno obrazložitev svoje odločitve, v ničemer ne spreminja “očitno” neutemeljene narave pritožbe (*Mentzen proti Latviji* (sklep)).

350. Večino očitno neutemeljenih vlog za nedopustne razglasi *de plano* sodnik posameznik ali odbor treh sodnikov (27. in 28. člen Konvencije). Vendar, nekatere tovrstne zadeve preuči senat ali – v izjemnih primerih – celo Veliki senat (*Gratzinger in Gratzingerova proti češki republiki* (sklep) [VS], in *Demopoulos in drugi proti Turčiji* (sklep) [VS]).

351. Izraz “očitno neutemeljen” lahko velja za pritožbo kot celoto ali se nanaša na posamezen pritožbeni očitek v širšem okviru zadeve. Tako se v nekaterih primerih del pritožbe lahko zavrne z utemeljitvijo, da ima naravo četrte stopnje, medtem ko se preostanek

razglasi za dopustnega in ima lahko za izid celo ugotovitev o kršitvi Konvencije. Zaradi tega je točneje govoriti o “očitno neutemeljenih pritožbenih očitkih”.

352. Da bi razumeli pomen in obseg pojma “očitne neutemeljenosti”, je pomembno spomniti, da je eno od temeljnih načel, na katerem je osnovan celotni sistem Konvencije, načelo **subsidiarnosti**. V posebnem kontekstu Evropskega sodišča za človekove pravice to pomeni, da naloga glede zagotavljanja spoštovanja implementacije in izvrševanja pravic, ki jih vsebuje Konvencija, najprej pripada organom držav pogodbenic in ne Sodišču. Samo v primerih, ko domače oblasti ne izpolnijo svoje obveznosti, v postopek lahko poseže Sodišče (*Scordino proti Italiji (št. 1)* [VS], 140. odstavek). Zaradi tega je najboljša, da se dejstva zadeve in vprašanja kolikor je mogoče raziščejo in preučijo na nacionalni ravni tako, da domače oblasti, ki so zaradi neposrednega in stalnega stika s temeljnimi silami v njihovi državi za to tudi najbolj poklicani, lahko ustrezno ukrepajo za popravilo vseh domnevnih kršitev Konvencije (*Varnava in drugi proti Turčiji* [VS], 164. odstavek).

353. Očitno neutemeljene pritožbe se lahko razdelijo v štiri kategorije: “četrstopenjske” pritožbe; pritožbe, kjer jasno ali očitno ni prišlo do kršitev; neosnovane pritožbe in, končno, zmedene ali nestvarne pritožbe.

2. “Četrstopenjske” pritožbe

354. Ena od posebnih kategorij pritožb, predloženih Sodišču, obsega pritožbe, ki se jim na splošno reče “četrstopenjske” pritožbe. Ta izraz – ki ga besedilo Konvencije ne omenja in ki se je uveljavil s pomočjo sodne prakse ustanov na podlagi Konvencije (*Kemmache proti Franciji (št. 3)*, 44. odstavek) – je nekoliko paradoksalen, saj daje poudarek temu, kar Sodišče ni: ni pritožbeno sodišče ali sodišče, ki lahko razveljavi sodbe sodišč držav pogodbenic Konvencije ali ki ponovno sodi zadeve, ki so jih ta obravnavala, in ni sodišče, ki lahko ponovno preuči zadeve na način kot to dela vrhovno sodišče. Četrstopenjske pritožbe torej izhajajo iz **napačnega dojemanja pritožnikov** vloge Sodišča in narave sodnega mehanizma, ki ga vzpostavlja Konvencija.

355. Konvencija navkljub svojim bistvenim značilnostim ostaja mednarodna pogodba, ki upošteva enaka pravila kot druge meddržavne pogodbe, zlasti tiste, ki so določene z Dunajsko konvencijo o pravu mednarodnih pogodb (*Demir in Baykara proti Turčiji* [VS], 65. odstavek). Sodišče tako ne more seči prek meja splošnih pooblastil, ki so jih države pogodbenice po svoji suvereni volji prenesle na njega. Te omejitve so določene v 19. členu Konvencije, ki se glasi:

“Za zagotovitev **spoštovanja obveznosti, ki so jih sprejele** Visoke pogodbenice **s to Konvencijo in njenimi protokoli**, se ustanovi Evropsko sodišče za človekove pravice, v nadaljevanju imenovano “Sodišče ...”

356. Skladno temu so pooblastila Sodišča omejena na preverjanje spoštovanja zavez glede človekovih pravic, ki so se jim države pogodbenice zavezale s pristopom h Konvenciji (in njenim protokolom). Poleg tega mora Sodišče v odsotnosti pooblastil glede neposrednega poseganja v pravne sisteme držav pogodbenic spoštovati samostojnost teh pravnih sistemov. To pomeni, da med njegove naloge ne spada ukvarjanje z dejanskimi in pravnimi napakami, ki jih domnevno zagrešijo nacionalna sodišča, razen in kolikor take napake kršijo pravice in svoboščine, ki jih zagotavlja Konvencija. Sodišče samo ne sme presojeti dejstev, ki so nacionalno sodišče vodile k sprejetju te in ne druge odločitve. V nasprotnem primeru bi Sodišče ravnalo kot sodišče tretje ali četrte stopnje, kar bi pomenilo neupoštevanje omejitev njegovega ravnanja (*García Ruiz proti Španiji* [VS], 28. odstavek, in *Perlala proti Grčiji*^{*}, 25. odstavek).

357. V luči zgoraj navedenih razmislekov Sodišče v skladu s splošnim pravilom ne sme izpodbijati ugotovitev in zaključkov nacionalnih sodišč v zvezi z naslednjim:

- (a) opredelitev dejstev zadeve;
- (b) razlaga in uporaba notranjega prava;
- (c) dopustnost in presoja dokazov v postopku;
- (d) vsebinska pravičnost izida civilnega spora;
- (e) krivda ali nedolžnost obtoženega v kazenskem postopku.

358. Edina okoliščina, ko Sodišče kot izjemo od tega pravila lahko postavi pod vprašaj omenjene ugotovitve in zaključke je, če so ti flagrantno in očitno samovoljni in v popolnem nasprotju s pojmovanjem pravice in zdrave pameti ter lahko sami po sebi povzročijo kršitev Konvencije (*Sisojeva in drugi proti Latviji* (izbris) [VS], 89. odstavek).

359. Četrstopenjske pritožbe se lahko vložijo v skladu s katero koli vsebinsko določbo Konvencije, neodvisno od tega na katero pravno področje spada spor na domači ravni. Doktrina četrte stopnje se uporablja, na primer, v naslednjih primerih:

- (a) civilne zadeve (*García Ruiz proti Španiji* [VS], 28. odstavek, in *Pla in Puncernau proti Andorri*, 26. odstavek);
- (b) kazenske zadeve (*Perlala proti Grčiji**, 25. odstavek, in *Khan proti Združenemu kraljestvu*, 34. odstavek);
- (c) davčne zadeve (*Dukmedjian proti Franciji**, 71. odstavek);
- (d) zadeve v zvezi s socialnimi vprašanji (*Marion proti Franciji**, 22. odstavek);
- (e) upravne zadeve (*Agathos in drugi proti Grčiji**, 26. odstavek);
- (d) zadeve v zvezi z volilno pravico (*Adamsons proti Latviji**, 118. odstavek);
- (g) zadeve v zvezi z vstopom, bivanjem in odstranitvijo tujih državljanov (*Sisojeva in drugi proti Latviji* (izbris) [VS]).

360. Večina četrstopenjskih pritožb je v skladu s prvim odstavkom 6. člena Konvencije vloženih v zvezi s pravico do "poštenega sojenja" v civilnih in kazenskih postopkih. Treba je vedeti – ker gre za zelo splošen vir nerazumevanja s strani pritožnikov – da "poštenost", ki jo zahteva prvi odstavek 6. člena ni "vsebinska" poštenost (pojem, ki je delno pravne in delno etične narave in ga lahko uporablja le obravnavni sodnik), temveč "postopkovna" poštenost. Na praktični ravni to pomeni kontradiktorni postopek, v katerem stranke podajo svoje navedbe in kjer so te pred sodiščem obravnavane na enakopravni podlagi (*Star Cate Epilekta Gevmata in drugi proti Grčiji** (sklep)).

361. Glede na navedeno bo Sodišče četrstopenjsko pritožbo, vloženo na podlagi prvega odstavka 6. člena, zavrnilo iz razloga, ker je pritožnik imel na voljo ugodnost kontradiktornega postopka; namreč, da je v različnih fazah postopka lahko predstavljal argumente in dokaze, ki jih je ocenjeval kot pomembne za njegovo zadevo; da je lahko učinkovito izpodbijal argumente in dokaze nasprotne strani; da so sodišča vse njegove argumente, ki so bili objektivno gledano pomembni za rešitev zadeve, pravilno in dolžno pridobila in preučila; da so dejanski in pravni razlogi za izpodbijano odločitev bili obširno obrazloženi; in posledično, da je postopek kot celota bil pošten (*García Ruiz proti Španiji* [VS], in *Khan proti Združenemu kraljestvu*).

3. Jasna in očitna odsotnost kršitve

362. Pritožnikova pritožba bo razglašena za očitno neutemeljeno, če navkljub izpolnjevanju formalnih pogojev glede dopustnosti, združljivosti s Konvencijo in dejstvu, da ne predstavlja četrstopenjske pritožbe, ne razkriva obstoja kršitve pravic, ki jih zagotavlja

Konvencija. V teh primerih je pristop Sodišča tak, da slednje preuči vsebino pritožbe, ugotovi, da obstoja kršitve ni in pritožbo razglasi za nedopustno, ne da bi bilo dolžno nadaljevati postopek. V zvezi z uporabo tega pristopa razlikujemo med tremi vrstami pritožb.

(a) Neobstoj očitne samovoljnosti ali nepoštenosti

363. V skladu z načelom subsidiarnosti morajo domače oblasti najprej zagotoviti spoštovanje temeljnih pravic, ki jih vsebuje Konvencija. Zaradi tega velja splošno pravilo, da so za ugotovitev dejstev zadeve in za razlago domačega prava pristojna samo domača sodišča in drugi organi, katerih ugotovitve in zaključki so v tem pogledu zavezujoči za Sodišče. Vendar, načelo učinkovitosti pravic, ki je sestavni del celotnega sistema Konvencije, pomeni, da se Sodišče lahko in mora prepričati o tem, da je bil postopek odločanja, ki ima za posledico akt proti kateremu se pritoži pritožnik, pošten in da ni bil samovoljen (zadevni postopek odločanja je lahko upraven ali soden ali oboje, odvisno od primera).

364. Posledično, Sodišče za očitno neutemeljeno lahko razglasi pritožbo, katero so po vsebini preučila pristojna nacionalna sodišča v postopku, ki je *a priori* izpolnjeval naslednje pogoje (v odsotnosti dokazov, ki bi potrjevali nasprotno):

- (a) postopek je potekal pred organi, ki so v ta namen bili pooblaščen v skladu z določbami domačega prava;
- (b) postopek je potekal v skladu s procesnimi zahtevami domačega prava;
- (c) zainteresirana stranka je imela možnost predstaviti svoje argumente in dokaze, ki jih je zadevni organ ustrezno obravnaval;
- (d) pristojni organi so preučili in obravnavali vse dejanske in pravne dejavnike, ki so pravno gledano bili pomembni za pošteno rešitev zadeve;
- (e) izid postopka je bila odločitev z zadovoljivo obrazložitvijo.

(b) Neobstoj očitne nesorazmernosti med cilji in sredstvi

365. Če pravica iz Konvencije, na katero je podan sklic, ni absolutna in zanjo veljajo omejitve, ki so lahko izrecne (izrecno vsebovane v Konvenciji) ali implicitne (določene s sodno prakso Sodišča), je Sodišče pogosto pozvano k presoji sorazmernosti zadevnega poseganja kot predmeta pritožbe.

366. Med določbami, ki izrecno določajo dovoljene omejitve, je mogoče opredeliti posebno podskupino štirih členov: 8. člen (pravica do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja), 9. člen (svoboda mišljenja, vesti in vere), 10. člen (svoboda izražanja) in 11. člen (svoboda zbiranja in združevanja). Vsi navedeni členi imajo enako strukturo: prvi odstavek predstavi temeljno pravico, medtem ko drugi odstavek določa okoliščine, v katerih država lahko omeji izvrševanje te pravice. Besedilo drugega odstavka za posamezne primere ni v celoti identično, je pa enaka struktura. Na primer, drugi odstavek 8. člena v zvezi s pravico do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja določa:

“Javna oblast se ne sme vmešavati v izvrševanje te pravice, razen če je to **določeno z zakonom in nujno v demokratični družbi** zaradi državne varnosti, javne varnosti ali ekonomske blaginje države, zato, da se prepreči nered ali zločin, da se zavaruje zdravje ali morala ali da se zavarujejo pravice in svoboščine drugih ljudi.”

2. člen Protokola št. 4 (svoboda gibanja) tudi spada v to kategorijo, pri čemer njegov tretji odstavek sledi istemu vzorcu.

367. Kadar mora Sodišče preučiti poseganje javnih oblasti v izvajanje ene od treh zgoraj omenjenih pravic, zadevno vprašanje vedno preuči v treh korakih. Če gre resnično za “poseg”

države (to je ločeno vprašanje, ki se ga je treba lotiti najprej, saj odgovor nanj ni vedno jasno razviden), Sodišče skuša odgovoriti na tri vprašanja:

- (a) Ali je bil poseg v skladu z “zakonom”, ki je bil dovolj dostopen in predvidljiv?
- (b) Če je temu tako, ali je poseg sledil vsaj enemu od “legitimnih ciljev”, ki so izčrpno naštet (njihov seznam se rahlo spreminja v odvisnosti od zadevnega člena)?
- (c) Če je temu tako, ali je bil poseg “nujen v demokratični družbi” zaradi doseganja tega cilja? Z drugimi besedami, ali obstaja odnos sorazmernosti med ciljem in zadevnimi omejitvami?

368. Poseg se šteje za združljiv s Konvencijo samo če so odgovori na vsakega od teh vprašanj pritrdilni. Če temu ni tako, se ugotovi kršitev Konvencije. Pri preučitvi tretjega vprašanja mora Sodišče upoštevati polje presoje, ki ga ima država in katerega obseg se lahko občutno spreminja glede na okoliščine, naravo zagotovljene pravice in naravo posega (*Stoll proti Švici* [VS], 105. odstavek; *Demir in Baykara proti Turčiji* [VS], 119. odstavek; *S. in Marper proti Združenemu kraljestvu* [VS], 102. odstavek; in *Mentzen proti Latviji* (sklep)).

369. Enak pristop se ne uporablja samo v zvezi z zgoraj navedenimi členi, temveč tudi v zvezi s skoraj večino drugih določb iz Konvencije – in z implicitnimi omejitvami, ki jih zadevni člen ne navede. Na primer, pravica dostopa do sodišča, ki jo zagotavlja prvi odstavek 6. člena, ni absolutna in zanjo lahko veljajo omejitve; te so implicitno dovoljene, saj pravica dostopa do sodišča že po svoji naravi zahteva pravno ureditev s strani države. V tem pogledu imajo države pogodbenice na voljo določeno polje presoje, čeprav končna odločitev o spoštovanju zahtev Konvencije pripada Sodišču. Zadoščeno mora biti zahtevi, da uporabljene omejitve posamezniku ne omejijo ali zmanjšajo njegovega dostopa na način ali v obsegu, da je pri tem prizadeto samo bistvo pravice. Poleg tega omejitev pravice dostopa do sodišča ni združljiva s prvim odstavkom 6. člena, kolikor nima legitimnega cilja in kolikor ne obstaja razumen odnos sorazmernosti med uporabljenimi sredstvi in ciljem, ki se ga skuša doseči (*Cudak proti Lithuanii* [VS], 55. odstavek).

370. Če je Sodišče po predhodni preučitvi pritožbe prepričano, da so zgoraj omenjeni pogoji bili izpolnjeni in da glede na vse pomembne okoliščine zadeve ni bilo ugotovljenega očitnega nesorazmerja med cilji, ki jih s svojim posegom zasleduje država, in pri tem uporabljenimi sredstvi, potem Sodišče zadevno pritožbo razglasi za nedopustno zaradi njene očitne neutemeljenosti. Obrazložitev odločitve o nedopustnosti je v takem primeru enaka ali podobna odločitvi, s katero Sodišče sprejme meritorno sodbo z ugotovitvijo, da do kršitve ni prišlo (*Mentzen proti Latviji* (sklep)).

(c) Druga relativno preprosta vsebinska vprašanja

371. Poleg primerov, opisanih zgoraj, Sodišče pritožbo razglasi za očitno neutemeljeno, če se prepriča, da iz razlogov, ki se nanašajo na vsebino, ni bil ugotovljen obstoj kršitve zadevne določbe Konvencije. Do tega pride zlasti v dveh vrstah okoliščin:

- (a) če je na voljo ustaljena in obširna sodna praksa Sodišča v identičnih ali podobnih zadevah, na podlagi katerih lahko ugotovi, da v obravnavani zadevi ni prišlo do kršitve Konvencije (*Galev in drugi proti Bolgariji* (sklep));
- (b) kjer, čeprav ni na voljo prejšnjih sodnih odločitev, ki bi neposredno in specifično obravnavale zadevno vprašanje, Sodišče na podlagi obstoječe sodne prakse lahko ugotovi neobstoj kršitve Konvencije (*Hartung proti Franciji** (sklep)).

372. V obeh zgoraj navedenih primerih je Sodišče lahko poklicano, da opravi dolgo in natančno preučitev dejstev zadeve in vseh drugih pomembnih dejanskih elementov (*Collins in Akaziebie proti Švedski* (sklep)).

4. Neosnovane pritožbe: pomanjkanje dokazov

373. Postopek pred Sodiščem je po naravi kontradiktoren. Zaradi tega so stranke – namreč pritožnik in tožena država – dolžne vsebinsko podpreti svoje argumente o dejstvih (Sodišču priskrbijo potrebne dejanske dokazne elemente) in tudi pravne argumente (pojasnijo, zakaj po njihovem mnenju je/ni prišlo do kršitve zadevne določbe Konvencije).

374. Ustrezni deli 47. člena Poslovnika Sodišča, ki ureja vsebino pritožb posameznikov, določajo:

“1. Pritožba po 34. členu Konvencije se predloži na obrazcu sodne pisarne, razen če predsednik oddelka, ki ga to zadeva, ne odloči drugače. Pritožba posameznikov vsebuje:

...

(d) kratko in jedrnato navedbo dejstev;

(e) kratko in jedrnato navedbo domnevnih kršitev Konvencije in ustrezne utemeljitve;

...

(g) predmet pritožbe;

Priložene pa so ji

(h) kopije vseh pomembnih dokumentov in zlasti sodnih ali drugih odločb, ki se nanašajo na predmet pritožbe.

...

4. Če pogoji iz [prvega odstavka] tega člena niso izpolnjeni, ima to lahko za posledico, da Sodišče pritožbe ne obravnava.”

375. Poleg tega prvi odstavek 44.C člena Poslovnika Sodišča določa:

“Če pogodbenica ne navede dokazov ali ne predloži podatkov, ki jih zahteva Sodišče, ali na svojo pobudo ne razkrije ustreznih podatkov ali drugače učinkovito ne sodeluje v postopku, Sodišče iz tega lahko izpelje zaključke, ki jih ocenjuje za primerne.”

376. Če zgoraj navedeni pogoji niso izpolnjeni, Sodišče pritožbo razglasi za nedopustno zaradi očitne neutemeljenosti. To se dogaja zlasti v dveh vrstah okoliščin:

- (a) ko pritožnik preprosto navede eno ali več določb Konvencije, ne da bi pojasnil na kakšen način so bile kršene, razen če je to očitno iz dejstev zadeve (*Trofimchuk proti Ukrajini** (sklep), in *Baillard proti Franciji** (sklep));
- (b) ko pritožnik opusti ali zavrne predložitev dokumentarnih dokazov v podporo svojim trditvam (zlasti odločbe sodišč ali drugih domačih oblasti), razen v primeru izrednih okoliščin zunaj njegovega nadzora, ki mu onemogočajo, da bi tako storil (na primer, ko zaporne oblasti zavrnejo posredovanje dokumentov iz zapornikovega dosjeja na Sodišče).

5. Zmedene ali nestvarne pritožbe

377. Sodišče kot očitno neutemeljene pritožbe zavrne tiste pritožbe, ki so tako zmedene, da je iz dejstev zaradi katerih se je pritožnik pritožil in iz pritoževanj, ki jih želi posredovati Sodišču, objektivno nemogoče razbrati smisel. Enako velja za nestvarne pritožbe, namreč pritožbe v zvezi z dejstvi, ki so objektivno nemogoča, nedvomno izmišljena ali očitno v nasprotju z zdravo pametjo. V takih primerih je dejstvo neobstoja kršitve Konvencije povsem jasno povprečnemu opazovalcu, celo takemu brez vsake pravne izobrazbe.

B. Odsotnost znatno neugodnejšega položaja

Točka (b) tretjega odstavka 35. člena – Kriteriji dopustnosti

“3. Sodišče bo razglasilo za nedopustno vsako zadevo, predloženo v skladu s 34. členom, za katero meni,

...

(b) da za vlagatelja ni nastal znatno neugodnejši položaj, razen če spoštovanje človekovih pravic, opredeljenih v Konvenciji in njenih protokolih, ne zahteva obravnave vsebine pritožbe in če na tej podlagi ni mogoče zavrniti nobene zadeve, ki je ni že prej ustrezno obravnavalo domače sodišče”.

1. Ozadje novega merila

378. Novo merilo dopustnosti je h kriterijem, določenim v 35. členu, bilo dodano ob začetku veljavnosti Protokola št. 14 na dan 1. junija 2010. V skladu z 20. členom tega protokola se nova določba uporablja za vse zadeve, ki jih Sodišče obravnava, z izjemo teh, ki so bile razglašene za dopustne. Do sedaj je Sodišče novo merilo v zvezi z dopustnostjo uporabilo v devetih odločbah, namreč: *Ionescu proti Romuniji* (sklep), 28.–41. odstavek; *Korolev proti Rusiji* (sklep); *Vasilchenko proti Rusiji*, 49.–51. odstavek; *Rinck proti Franciji** (sklep); *Holub proti Češki republiki** (sklep); *Bratři Zátkové, A.S. proti Češki republiki** (sklep); *Gaftoniuc proti Romuniji* (sklep); *Matoušek proti Češki republiki** (sklep); in *Čavajda proti Češki republiki* (sklep).

Poleg tega je Sodišče v dveh sodbah zavrnilo ugovor nedopustnosti v skladu z novim merilom, na katerega se je sklicevala država (*Gagliione in drugi proti Italiji**, 14.–19. odstavek, in *Sancho Cruz in 14 drugih zadev “Kmetijske reforme” proti Portugalskiski**, 22.–36. odstavek).

Uvedba tega merila je bila ocenjena za potrebno glede na naraščajoči pripad zadev na Sodišče. Sodišču zagotavlja dodatni instrument, ki naj bi mu bil v pomoč pri osredotočanju na zadeve, pri katerih je upravičena njihova vsebinska preučitev. Z drugimi besedami, to Sodišču omogoča, da zavrne zadeve, ki štejejo za “manj pomembne” v skladu z načelom, po katerem naj sodniki teh zadev ne bi obravnavali (“*de minimis non curat praetor*”).

379. Čeprav pojem “*de minimis*” do 1. junija 2010 formalno ni bil vključen v Evropsko konvencijo o človekovih pravicah, je kljub temu bil omenjen v nekaterih odklonilnih sodbah Komisije (glej *Eyoum-Priso proti Franciji** (sklep); *H.F. K.-F. proti Nemčiji* (sklep); in *Lechesne proti Franciji** (sklep)) in Sodišča (glej, na primer, *Dudgeon proti Združenemu kraljestvu*; *O’Halloran in Francis proti Združenemu kraljestvu* [VS]; in *Micallef proti Malti* [VS]) in tudi vlad v njihovih stališčih, predloženim Sodišču (glej, na primer *Koumoutsea in drugi proti Grčiji** (sklep)).

2. Obseg

380. Točko (b) tretjega odstavka 35. člena sestavljajo trije ločeni elementi. Prvi je merilo dopustnosti: Sodišče lahko razglasi za nedopustno vsako pritožbo, kjer pritožnik ni utrpel nobene znatne neugodnosti. Temu sledita dve zaščitni določbi. Prvič, Sodišče take pritožbe ne sme razglasi za nedopustno, če spoštovanje človekovih pravic zahteva preučitev zadeve po vsebini. Drugič, v skladu z novim merilom se ne sme zavrniti nobena zadeva, ki je ni ustrezno obravnaval domači organ.

381. Sodišče je pristojno za razlago novega merila dopustnosti in za odločitve o njegovi uporabi. Prvi dve leti po začetku veljavnosti je uporaba tega merila pridržana senatom in

velikemu senatu Sodišča (drugi odstavek 20. člena Protokola št. 14), ki bodo določili jasna načela sodne prakse za njegovo uveljavljanje v konkretnih okvirih.

3. Ali je pritožnik utrpel znatno neugodnost

382. "Znatna neugodnost" je izraz, ki je lahko in mora biti predmet razlage, ki bo določila objektivna merila v skladu s postopnim razvojem sodne prakse Sodišča. Ta pojem Sodišču daje določeno fleksibilnost, poleg te, ki mu jo zagotavljajo že obstoječi kriteriji dopustnosti (glej Poročilo s pojasnili k Protokolu št. 14, CETS št. 194, 78. in 80. odstavek). Novo merilo se navezuje na zamisel, da bi morala kršitev pravice, ne glede na njeno resničnost s pravnega vidika, dosegati minimalno stopnjo resnosti, da bi bila upravičena do obravnave s strani mednarodnega sodišča (*Korolev proti Rusiji* (sklep)).

383. Besedilo merila upošteva neugodnost, ki jo je pritožnik že utrpel na nacionalni ravni. Med dejavniki, ki bi se pri tem lahko upoštevali, je finančni vpliv na pritožnika, čeprav ne izključno (glej *Bock proti Nemčiji* (sklep) v zvezi z nedavnim primerom zadeve, ki je bila razglašena za nedopustno zaradi majhnosti zadevnega zneska). V zadevi *Ionescu proti Romuniji* (sklep) je Sodišče menilo, da finančna neugodnost za pritožnika ni bila velika, saj je šlo za znesek 90 evrov in ni bilo nobenega podatka o tem, da bi izguba te vsote pomembno vplivala na osebno življenje pritožnika. V zadevi *Korolev proti Rusiji* (sklep) so pritožbe pritožnika bile omejene izključno na neplačilo organa tožene stranke zainteresirani osebi v znesku manj od enega evra, ki ji ga je prisodilo domače sodišče. V zadevi *Vasilchenko proti Rusiji* se je pritožnik pritoževal zaradi neizvršitve odločbe s strani organa oblasti glede plačila 12 evrov. V zadevi *Rinck proti Franciji** (sklep) je šlo za znesek 150 evrov, poleg 22 evrov za stroške, kjer ni bilo nobenega dokaza o tem, da bi omenjeni znesek imel znatne posledice za osebno življenje pritožnika. V zadevi *Gaftoniuc proti Romuniji* (sklep) bi pritožnica morala prejeti znesek 25 evrov. Navzlic takim primerom se Sodišče zaveda, da se učinek premoženjske izgube ne sme ocenjevati z abstraktnimi merili; celo najbolj skromna premoženjska škoda je lahko pomembna glede na posebno stanje osebe in ekonomski položaj države ali regije, kjer ta oseba živi.

384. Sodišče se hkrati zaveda, da prisotni premoženjski interes ni edini dejavnik v zvezi z odločitvijo, ali je pritožnik utrpel znatno neugodnost. Seveda kršitev Konvencije lahko zadeva pomembna načelna vprašanja in posledično povzroči znatno prikrajšanost, ne da bi ob tem bil prizadet premoženjski interes (*Korolev proti Rusiji* (sklep)). Pritožnikovo subjektivno občutenje vpliva domnevne kršitve mora biti upravičljivo na podlagi objektivnih razlogov. Tak je primer iz zadeve *Rinck proti Franciji** (sklep), ko je Sodišče ugotovilo, da izguba ene točke iz pritožnikovega vozniškega dovoljenja ni upravičevala ugotovitve, da je to znatno vplivalo na pritožnikov osebni položaj, četudi je sam na to gledal kot na načelno vprašanje.

V zadevah *Holub proti Češki republiki** (sklep), *Matoušek proti Češki republiki** (sklep), in *Čavajda proti Češki republiki* je Sodišče svoje odločitve utemeljilo na tem, da nevročena stališča drugih strank niso vsebovala ničesar novega ali pomembnega v zvezi z zadevo in da odločitev ustavnega sodišča v nobenem od primerov ni temeljila na njih; pritožniki potemtakem niso utrpeli znatne neugodnosti v smislu točke (b) tretjega odstavka 35. člena.

Nasprotno se Sodišče ni strinjalo s trditvijo tožene države, da pritožniki niso utrpeli znatne neugodnosti v zadevi *Gaglione in drugi proti Italiji**, saj je v tem primeru šlo za zamudo najmanj devetnajstih mesecev pri plačilu odškodnine v 65% pritožb. Podobno je Sodišče v zadevi *Sancho Cruz in 14 drugih primerov "Kmetijske reforme" proti Portugalskiki** ugotovilo, da so pritožniki v dveh zadevah, v katerih se je tožena država sklicevala na ugovor na podlagi novega merila, glede na upoštevanje visokih zneskov za odškodnino, utrpeli znatno neugodnost položaja.

4. Varnostni določbi

(a) Ali spoštovanje človekovih pravic zahteva preučitev zadeve po vsebini

385. Drugi element je varnostna določba (glej Poročilo s pojasnili k Protokolu št. 14, 81. odstavek), po kateri se pritožba ne razglasi za nedopustno, če spoštovanje človekovih pravic, kakor je opredeljeno v Konvenciji in njenih protokolih, zahteva vsebinsko preučitev zadeve. Besedilo tega elementa je izpeljano iz drugega stavka prvega odstavka 37. člena Konvencije, kjer ima podobno vlogo v okviru odločitev glede izbrisa pritožb s seznama zadev Sodišča. Enako besedilo je uporabljeno v prvem odstavku 39. člena kot podlaga za sklenitev prijateljske poravnave med strankami.

386. Organi Konvencije so omenjeni določbi vedno razlagali v smislu, da jih zavezujejo k nadaljnji preučitvi zadeve, ne glede na poravnavo s strani strank ali na obstoj kakšne druge podlage za izbris zadeve s seznama. Tako se je nadaljnja preučitev zadeve izkazala za potrebno, ko je šlo za vprašanja splošnega značaja v zvezi s spoštovanjem Konvencije (*Tyrer proti Združenemu kraljestvu*, 2. odstavek).

387. Omenjena vprašanja splošnega značaja se pojavijo takrat, ko je, na primer, treba razjasniti obveznosti držav pogodbenic v skladu s Konvencijo ali spodbuditi obtoženo državo k rešitvi strukturne pomanjkljivosti, ki prizadeva druge osebe, ki so v enakem položaju kot pritožnik. Tako je Sodišče v skladu s 37. in 38.⁶ členom pogosto moralo preveriti, če je splošno vprašanje zadeve že bilo rešeno ali je v postopku reševanja in ali je Sodišče podobna pravna vprašanja že reševalo v drugih zadevah (med mnogimi drugimi zadevami glej *Can proti Avstriji*, 15.–18. odstavek, in *Léger proti Franciji* (izbris) [VS], 51. odstavek). Na primer, če je Sodišče že imelo priložnost odločati o uporabi procesnih pravil s strani domačih oblasti in ima vložena pritožba samo zgodovinski interes, institut spoštovanja človekovih pravic ne zahteva nadaljevanja preiskave iste pritožbe (*Ionescu proti Romuniji* (sklep)). V zadevi *Holub proti Češki republiki** (sklep) je zadevno vprašanje – dejstvo, da pritožniku niso bila vročena stališča drugih strank v postopku pred ustavnim sodiščem – že bilo obravnavano v predhodni sodni praksi (glej, na primer, *Milatová in drugi proti češki republiki*; *Mareš proti Češki republiki**; in *Vokoun proti Češki republiki**). V zadevi *Korolev proti Rusiji* (sklep) Sodišče ni našlo nobenega nujnega razloga javnega reda, ki bi utemeljeval vsebinsko preučitev, najprej zaradi tega, ker se je samo ob številnih priložnostih izreklo o vprašanjih, ki so analogna vprašanju v obravnavani zadevi in, drugič, ker sta se Sodišče in Odbor ministrov oba odzvala na sistemsko vprašanje neizvrševanja domačih sodb v Ruski federaciji.

(b) Ali je domače sodišče ustrezno preučilo zadevo

388. Sodišče neke pritožbe ne bo moglo zavreči iz razloga nepomembnosti, če zadeve pred tem ni ustrezno obravnavalo domače sodišče. V tej določbi se zrcali načelo subsidiarnosti, vsebovano predvsem v 13. členu Konvencije, ki zahteva, da mora proti domnevni kršitvi pravic biti na voljo učinkovito pravno sredstvo na nacionalni ravni (*Korolev proti Rusiji* (sklep)). V zadevi *Holub proti Češki republiki** (sklep) je Sodišče pojasnilo, da gre za “zadevo (ang. case)” (v francoščini, “*l’affaire*”) v bolj splošnem pomenu in ne za “pritožbo (ang. application)” (v francoščini, “*la requête*”) pred Sodiščem v Strasbourgu, ki jo morajo ustrezno preučiti domača sodišča. ~~This clause, which reflects the principle of subsidiarity, ensures that, for the purposes of the application of the new admissibility criterion, every case will receive a judicial examination whether at the national level or at the European level, in other words, to avoid a denial of justice.~~

⁶. Veljavno besedilo Konvencije pred začetkom veljavnosti Protokola št. 14.

389. Glede izraza “ustrezno ” novo merilo ne zahteva tako dosledne razlage kakor v zvezi z zahtevami glede poštenega sojenja v skladu s 6. členom Konvencije (*Ionescu proti Romuniji* (sklep)).

KAZALO SODB IN SKLEPOV

(številke označujejo strani)

Sodišče svoje sodb in sodne odločbe izdaja v angleščini in/ali francoščini, ki sta njegova uradna jezika. Hiperpovezave na zadeve, navedene v tem Priročniku, se navezujejo na izvirno besedilo sodb ali odločbe. Sodb in odločbe Sodišča se nahajajo v bazi podatkov HUDOC na spletni strani Sodišča (www.ESČP.coe.int). HUDOC vsebuje tudi prevode številnih pomembnih zadev v okoli dvajset neuradnih jezikov in povezave na približno sto spletnih zbirk sodne prakse, ki so jih pripravile tretje osebe.

—A—

<i>A, B in C proti Irski</i> [VS], št. 25579/05, ESČP 2010.....	8, 12, 47, 49
<i>A. proti Franciji</i> , 23. november 1993, Serija A št. 277-B	54
<i>A. proti Norveški</i> , št. 28070/06, 9. april 2009	47
<i>A.D.T. proti Združenemu kraljevstvu</i> , št. 35765/97, ESČP 2000-IX	47
<i>Abdulaziz, Cabales in Balkinali proti Združenemu kraljevstvu</i> , 28. maj 1985, Serija A št. 94.....	51
<i>Adam in drugi proti Nemčiji</i> (sklep), št. 290/03, 1. september 2005	16
<i>Ādamsons proti Latviji</i> , št. 3669/03, 24. junij 2008.....	59
<i>Adesina proti Franciji</i> (sklep), št. 31398/96, 13. september 1996.....	19
<i>Adolf proti Avstriji</i> , 26. marec 1982, Serija A št. 49.....	41
<i>Aerts proti Belgiji</i> , 30. julij 1998, <i>Poročila</i> 1998-V	46
<i>Agathos in drugi proti Grčiji</i> , št. 19841/02, 23. september 2004	59
<i>Agbovi proti Nemčiji</i> (sklep), št. 71759/01, 25. september 2006	9
<i>AGOSI proti Združenemu kraljevstvu</i> , 24. oktober 1986, Serija A št. 108	44
<i>Ahmet Sadik proti Grčiji</i> , 15. november 1996, <i>Poročila</i> 1996-V.....	9
<i>Ahmut proti Nizozemski</i> , 28. november 1996, <i>Poročila</i> 1996-VI.....	50
<i>Ahtinen proti Finski</i> (sklep), št. 48907/99, 31. maj 2005.....	14
<i>Air Canada proti Združenemu kraljevstvu</i> , 5. maj 1995, Serija A št. 316-A	44
<i>Akdivar in drugi proti Turčiji</i> [VS], 16. september 1996, <i>Poročila</i> 1996-IV	3, 10, 12
<i>Aksoy proti Turčiji</i> , 18. december 1996, <i>Poročila</i> 1996-VI	11
<i>Alaverdyan proti Armeniji</i> (sklep), št. 4523/04, 24. avgust 2010	38
<i>Albert in Le Compte proti Belgiji</i> , 10. februar 1983, Serija A št. 58	42
<i>Aldrian proti Avstriji</i> (sklep), št. 16266/90, Sklep komisije z dne 7. maja 1990, Sklepi in poročila 65	45
<i>Aleksinr Zaichenko proti Rusiji</i> , št. 39660/02, 18. februar 2010	41
<i>Aleksanyan proti Rusiji</i> , št. 46468/06, 22. december 2008.....	22
<i>Allan proti Združenemu kraljevstvu</i> (sklep), št. 48539/99, 28. avgust 2001	16
<i>Almeida Garrett, Mascarenhas Falcão in drugi proti Portugalski</i> , št. 29813/96 in 30229/96, ESČP 2000-I.....	29, 31
<i>Al-Moayad proti Nemčiji</i> (sklep), št. 35865/03, 20. februar 2007	4
<i>Al-Nashif proti Bulgaria</i> , št. 50963/99, 20. junij 2002	22
<i>Al-Saadoon in Mufdhi proti Združenemu kraljevstvu</i> , št. 61498/08, ESČP 2010	4
<i>Amann proti Švici</i> [VS], št. 27798/95, ESČP 2000-II.....	48
<i>Amuur proti Franciji</i> , 25. junij 1996, <i>Poročila</i> 1996-III.....	5
<i>An in drugi proti Cipru</i> , št. 18270/91, Sklep komisije z dne 8. oktobra 1991	25
<i>Andrášik in drugi proti Slovakiji</i> (sklep), št. 57984/00 in drugi, ESČP 2002-IX.....	8, 11, 12
<i>Andrejeva proti Latviji</i> [VS], št. 55707/00, ESČP 2009	57
<i>Andreou Papi proti Turčiji</i> , št. 16094/90, 22. september 2009.....	53
<i>Andronikashvili proti Gruziji</i> (sklep), št. 9297/08, 22. junij 2010	36
<i>Anheuser-Busch Inc. proti Portugalski</i> [VS], št. 73049/01, ESČP 2007-I	55, 56, 57
<i>Annunziata proti Italiji</i> , št. 24423/03, 7. julij 2009	20
<i>Apay proti Turčiji</i> (sklep), št. 3964/05, 11. december 2007	39
<i>APEH Üldözötteinek Szövetsége in drugi proti Madžarski</i> , št. 32367/96, ESČP 2000-X.....	38
<i>Aquilina proti Malti</i> [VS], št. 25642/94, ESČP 1999-III.....	9
<i>Arslan proti Turčiji</i> (sklep), št. 36747/02, ESČP 2002-X.....	16
<i>Assanidzé proti Gruziji</i> [VS], št. 71503/01, ESČP 2004-II	25
<i>Association Les témoins de Jéhovah proti Franciji</i> (sklep), št. 8916/05, 21. september 2010	9
<i>Azinas proti Cipru</i> [VS], št. 56679/00, ESČP 2004-III	9

—B—

<i>B. proti Franciji</i> , 25. marec 1992, Serija A št. 232-C.....	47
<i>B.C. proti Švici</i> (sklep), št. 21353/93, Sklep komisije z dne 27. februarja 1995.....	53, 54
<i>Bagheri in Maliki proti Nizozemski</i> (sklep), št. 30164/06, 15. maj 2007.....	22
<i>Baillard proti Franciji</i> (sklep), št. 6032/04, 25. september 2008.....	63
<i>Balsytė-Lideikienė proti Litvi</i> , št. 72596/01, 4. november 2008.....	44
<i>Banković in drugi proti Belgiji in 16 drugim pogodbenicam</i> (sklep) [VS], št. 52207/99, ESČP 2001-XII.....	24, 25, 27, 28
<i>Baumann proti Franciji</i> , št. 33592/96, ESČP 2001-V.....	12
<i>Bazorkina proti Rusiji</i> , št. 69481/01, 27. julij 2006s.....	4
<i>Beer in Regan proti Nemčiji</i> [VS], št. 28934/95, 18. februar 1999.....	26
<i>Beganović proti Hrvaški</i> , št. 46423/06, 25. junij 2009.....	25
<i>Behrami in Behrami proti Franciji in Saramati proti Franciji, Nemčiji in Norveški</i> (sklep) [VS], št. 71412/01 in 78166/01, 2. maj 2007.....	26
<i>Belaousof in drugi proti Grčiji</i> , št. 66296/01, 27. maj 2004.....	14
<i>Ben Salah Adraqui in Dhaime proti Španiji</i> (sklep), št. 45023/98, ESČP 2000-IV.....	9
<i>Ben Salah Adraqui in Dhaime proti Španiji</i> (sklep), št. 45023/98, ESČP 2000-IV.....	9
<i>Bendenoun proti Franciji</i> , 24. februar 1994, Serija A št. 284.....	41, 42, 43
<i>Benet Praha, spol. s r.o., proti Češki republiki</i> (sklep), št. 38354/06, 28. september 2010.....	15
<i>Benham proti Združenemu kraljevstvu</i> [VS], 10. junij 1996, Poročila 1996-III.....	41
<i>Bensaid proti Združenemu kraljevstvu</i> , št. 44599/98, ESČP 2001-I.....	47
<i>Berdzenishvili proti Rusiji</i> (sklep), št. 31697/03, ESČP 2004-II.....	14
<i>Berić in drugi proti Bosni in Hercegovini</i> (sklep), št. 36357/04 in drugi, 16. oktober 2007.....	25, 26
<i>Bernardet proti Franciji</i> (sklep), št. 31406/96, 27. november 1996.....	19
<i>Berrehab proti Nizozemski</i> , 21. junij 1988, Serija A št. 138.....	50
<i>Beyeler proti Italiji</i> [VS], št. 33202/96, ESČP 2000-I.....	55
<i>Bygo proti 46 državam članicam Sveta Evrope</i> (sklep), št. 36099/06, 16. junij 2009.....	26
<i>Bigaeva proti Grčiji</i> , št. 26713/05, 28. maj 2009.....	48
<i>Bijelić proti Črni gori in Srbiji</i> , št. 11890/05, 28. april 2009.....	24
<i>Bimer S.A. proti Moldaviji</i> , št. 15084/03, 10. julij 2007.....	57
Blagojević proti Nizozemski (sklep) , št. 49032/07, 9. junij 2009.....	25, 26
<i>Blečić proti Hrvaški</i> [VS], št. 59532/00, ESČP 2006-III.....	28, 29, 30, 31
<i>Blondje proti Nizozemski</i> (sklep), št. 7245/09, ESČP 2009.....	17
<i>Bock proti Nemčiji</i> (sklep), št. 22051/07, 19. januar 2010.....	23, 64
<i>Boicenco proti Moldaviji</i> , št. 41088/05, 11. julij 2006.....	3, 4
<i>Boivin proti 34 državam članicam Sveta Evrope</i> (sklep), št. 73250/01, ESČP 2008.....	26
<i>Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi proti Irski</i> [VS], št. 45036/98, ESČP 2005-VI.....	26, 27
<i>Botta proti Italiji</i> , 24. februar 1998, Poročila 1998-I.....	48
<i>Bottaro proti Italiji</i> (sklep), št. 56298/00, 23. maj 2002.....	12
<i>Bouillocc proti Franciji</i> (sklep), št. 34489/03, 28. november 2006.....	36, 39
<i>Bowman proti Združenemu kraljevstvu</i> , 19. februar 1998, Poročila 1998-I.....	6
<i>Boyle proti Združenemu kraljevstvu</i> , 28. februar 1994, opinion of the Commission, Serija A št. 282-B.....	51
<i>Božinovski proti Nekdanji jugoslovanski republiki Makedoniji</i> (sklep), št. 68368/01, 1. februar 2005.....	16, 17
<i>Brândușe proti Romuniji</i> , št. 6586/03, 7. april 2009.....	49
<i>Bratři Zátkové, A.S. proti Češki republiki</i> (sklep), št. 20862/06, 8. februar 2011.....	63
<i>Bronda proti Italiji</i> , 9. junij 1998, Poročila 1998-IV.....	50
<i>Broniowski proti Poljski</i> [VS], št. 31443/96, ESČP 2004-V.....	55
<i>Brown proti Združenemu kraljevstvu</i> (sklep), št. 38644/97, 24. november 1998.....	46
<i>Brüggemann in Scheuten proti Nemčiji</i> , št. 6959/75, Poročilo komisije 12. julij 1977, DR 10.....	49
<i>Brusco proti Franciji</i> , št. 1466/07, 14. oktober 2010.....	41
<i>Brusco proti Italiji</i> (sklep), št. 69789/01, ESČP 2001-IX.....	11, 12
<i>Buckley proti Združenemu kraljevstvu</i> , 25. september 1996, opinion of the Commission, Poročila 1996-IV.....	52
<i>Buckley proti Združenemu kraljevstvu</i> , 25. september 1996, Poročila 1996-IV.....	52, 53
<i>Bui Van Thanh in drugi proti Združenemu kraljevstvu</i> (sklep), št. 16137/90, 12. marec 1990.....	28
<i>Buijen proti Nemčiji</i> , št. 27804/05, 1. april 2010.....	45
<i>Buj proti Hrvaški</i> , št. 24661/02, 1. junij 2006.....	40
<i>Bulinwar OOD in Hrusanov proti Bolgariji</i> , št. 66455/01, 12. april 2007.....	16
<i>Burden proti Združenemu kraljevstvu</i> [VS], št. 13378/05, ESČP 2008.....	6, 8
<i>Burdov proti Rusiji</i> (št. 2), št. 33509/04, ESČP 2009.....	13
<i>Burdov proti Rusiji</i> , št. 59498/00, ESČP 2002-III.....	7, 55
<i>Burghartz proti Švici</i> , 22. februar 1994, Serija A št. 280-B.....	46, 47
<i>Büyükdere in drugi proti Turčiji</i> , št. 6162/04 in drugi, 8. junij 2010.....	15
<i>Buzescu proti Romuniji</i> , št. 61302/00, 24. maj 2005.....	56

—C—

<i>C.C. proti Španiji</i> , št. 1425/06, 6. oktober 2009.....	48

<i>C.W. proti Finski</i> , št. 17230/90, Sklep komisije z dne 9. oktobra 1991	21
<i>Çakıcı proti Turčiji</i> [VS], št. 23657/94, ESČP 1999-IV	5
<i>Calcerrada Fornieles in Cabeza Mato proti Španiji</i> (sklep), št. 17512/90, 6. julij 1992	21
<i>Caldas Ramirez de Arrellano proti Španiji</i> (sklep), št. 68874/01, ESČP 2003-I	45
<i>Campbell in Fell proti Združenemu kraljevstvu</i> , 28. junij 1984, Serija A št. 80	41
<i>Can proti Avstriji</i> , 30. september 1985, Serija A št. 96	65, 66
<i>Cankoçak proti Turčiji</i> , št. 25182/94 in 26956/95, 20. februar 2001	29
<i>Cantoni proti Franciji</i> [VS], 15. november 1996, <i>Poročila</i> 1996-V	26
<i>Capital Bank AD proti Bolgariji</i> , št. 49429/99, ESČP 2005-XII	57
<i>Carson in drugi proti Združenemu kraljevstvu</i> [VS], št. 42184/05, ESČP 2010	12
<i>Castells proti Španiji</i> , 23. april 1992, Serija A št. 236	9
<i>Čavajda proti Češki republiki</i> (sklep), št. 17696/07, 29. marec 2011	63, 65
<i>Çelik proti Turčiji</i> (sklep), št. 52991/99, ESČP 2004-X	15
<i>Celniku proti Grčiji</i> , št. 21449/04, 5. julij 2007	18, 20
<i>Cereceda Martín in drugi proti Španiji</i> , št. 16358/90, Sklep komisije z dne 12. oktobra 1992	21
<i>Chapman proti Združenemu kraljevstvu</i> [VS], št. 27238/95, ESČP 2001-I	48, 52
<i>Chappell proti Združenemu kraljevstvu</i> , 30. marec 1989, Serija A št. 152-A	53
<i>Chappex proti Švici</i> (sklep), št. 20338/92, 12. oktober 1994	19
<i>Charzyński proti Poljski</i> (sklep), št. 15212/03, ESČP 2005-V	12
<i>Chauvy in drugi proti Franciji</i> , št. 64915/01, ESČP 2004-VI	47
<i>Chelu proti Romuniji</i> , št. 40274/04, 12. januar 2010	52
<i>Chernitsyn proti Rusiji</i> , št. 5964/02, 6. april 2006	22
<i>Christie proti Združenemu kraljevstvu</i> , št. 21482/93, Sklep komisije z dne 27. junija 1994, DR 78-B	54
<i>Christine Goodwin proti Združenemu kraljevstvu</i> [VS], št. 28957/95, ESČP 2002-VI	47
<i>Church of X proti Združenemu kraljevstvu</i> , št. 3798/68, Sklep komisije z dne 17. decembra 1968, Collection 29	28
<i>Çinar proti Turčiji</i> (sklep), št. 28602/95, 13. november 2003	10
<i>Çinar proti Turčiji</i> (sklep), št. 28602/95, 13. november 2003	10
<i>Ciubotaru proti Moldaviji</i> , št. 27138/04, 27. april 2010	48
<i>Ciulla proti Italiji</i> , 22. februar 1989, Serija A št. 148	46
<i>Ciupercescu proti Romuniji</i> , št. 35555/03, 15. junij 2010	12
<i>Clinique Mozart Sarl proti Franciji</i> (sklep), št. 46098/99, 1. julij 2003	18
<i>Cocchiarella proti Italiji</i> [VS], št. 64886/01, ESČP 2006-V	13
<i>Colibaba proti Moldaviji</i> , št. 29089/06, 23. oktober 2007	3
<i>Collectif national d'information et d'opposition à l'usine Melox – Collectif Stop Melox et Mox proti Franciji</i> (sklep), št. 75218/01, 28. marec 2006	36
<i>Collins in Akaziebie proti Švedski</i> (sklep), št. 23944/05, 8. marec 2007	62
<i>Confédération française démocratique du travail proti Evropskim skupnostim</i> (sklep), št. 8030/77, Sklep komisije z dne 10. julija 1978, DR 13	27
<i>Connolly proti 15 državam članicam Evropske unije</i> (sklep), št. 73274/01, 9. december 2008	26
<i>Coöperatieve Producentenorganisatie van de Nederlinse Kokkelvisserij U.A. proti Nizozemski</i> (sklep), št. 13645/05, ESČP 2009	27
<i>Cooperativa Agricola Slobozia-Hanesei proti Moldaviji</i> , št. 39745/02, 3. april 2007	24
<i>Coplin proti Združenemu kraljevstvu</i> , št. 62617/00, ESČP 2007-I	54
<i>Coscodar proti Romuniji</i> (sklep), št. 36020/06, 9. marec 2010	18
<i>Costello-Roberts proti Združenemu kraljevstvu</i> , 25. marec 1993, Serija A št. 247-C	49
<i>Cotlet proti Romuniji</i> , št. 38565/97, 3. junij 2003	3, 54
<i>Craxi proti Italiji</i> (št. 2), št. 25337/94, 17. julij 2003	54
<i>Cudak proti Litvi</i> [VS], št. 15869/02, ESČP 2010	61, 62
<i>Cvetković proti Srbiji</i> , št. 17271/04, 10. junij 2008	13
<i>Cipru proti Turčiji</i> [VS], št. 25781/94, ESČP 2001-IV	25, 27, 53

—D—

<i>D.B. proti Turčiji</i> , št. 33526/08, 13. julij 2010	4
<i>D.H. in drugi proti Češki republiki</i> [VS], št. 57325/00, ESČP 2007-IV	9, 10
<i>Dadouch proti Malti</i> , št. 38816/07, 20. julij 2010	47
<i>Dalea proti Franciji</i> (sklep), št. 964/07, 2. februar 2010	39
<i>Dalia proti Franciji</i> , 19. februar 1998, <i>Poročila</i> 1998-I	11
<i>De Becker proti Belgiji</i> (sklep), št. 214/56, 9. junij 1958	30
<i>De Pace proti Italiji</i> , št. 22728/03, 17. julij 2008	20, 21
<i>De Saedeleer proti Belgiji</i> , št. 27535/04, 24. julij 2007	24
<i>De Wilde, Ooms in Versyp proti Belgiji</i> , 18. junij 1971, Serija A št. 12	8
<i>Deés proti Madžarski</i> , št. 2345/06, 9. november 2010	49, 53
<i>Demades proti Turčiji</i> , št. 16219/90, 31. julij 2003	52
<i>Demicoli proti Malti</i> , 27. avgust 1991, Serija A št. 210	41, 43
<i>Demir in Baykara proti Turčiji</i> [VS], št. 34503/97, ESČP 2008	59, 61
<i>Demirbaş in drugi proti Turčiji</i> (sklep), št. 1093/08 in drugi, 9. november 2010	2

<i>Demopoulos in drugi proti Turčiji</i> (sklep) [VS], št. 46113/99 in drugi, ESČP 2010	8, 10, 12, 13, 53, 58
<i>Dennis in drugi proti Združenemu kraljevstvu</i> (sklep), št. 76573/01, 2. julij 2002.....	15
<i>Depalle proti Franciji</i> [VS], št. 34044/02, ESČP 2010	55
<i>Depauw proti Belgiji</i> (sklep), št. 2115/04, 15. maj 2007.....	13
<i>Des Fours Walderode proti Češki republiki</i> (sklep), št. 40057/98, ESČP 2004-V	55
<i>Deweert proti Belgiji</i> , 27. februar 1980, Serija A št. 35	41
<i>Di Giorgio in drugi proti Italiji</i> (sklep), št. 35808/03, 29. september 2009.....	14
<i>Di Salvo proti Italiji</i> (sklep), št. 16098/05, 11. januar 2007	22
<i>Di Sante proti Italiji</i> (sklep), št. 56079/00, 24. junij 2004	11
<i>Dickson proti Združenemu kraljevstvu</i> [VS], št. 44362/04, ESČP 2007-V	50
<i>Dinç proti Turčiji</i> (sklep), št. 42437/98, 22. november 2001	18
<i>Dink proti Turčiji</i> , št. 2668/07 in drugi, 14. september 2010.....	12
<i>Doran proti Irski</i> , št. 50389/99, ESČP 2003-X	11
<i>Döring proti Nemčiji</i> (sklep), št. 37595/97, ESČP 1999-VIII.....	56
<i>Döşemealtı Belediyesi proti Turčiji</i> (sklep), št. 50108/06, 23. marec 2010	24
<i>W.M. proti Danski</i> , št. 17392/90, Sklep komisije z dne 14. oktobra 1992.....	28
<i>Draon proti Franciji</i> [VS], št. 1513/03, 6. oktober 2005.....	55
<i>Drijfthout proti Nizozemski</i> (sklep), št. 51721/09, 22. februar 2011	22
<i>Drozdz in Janousek proti Franciji in Španiji</i> , 26. junij 1992, Serija A št. 240.....	24, 25, 27, 28
<i>Duclos proti Franciji</i> (sklep), št. 23661/94, 6. april 1995	18
<i>Dudgeon proti Združenemu kraljevstvu</i> , 22. oktober 1981, Serija A št. 45	47, 64
<i>Dukmedjian proti Franciji</i> , št. 60495/00, 31. januar 2006	59
<i>Düringer in Grunge proti Franciji</i> (sklep), št. 61164/00 in 18589/02, ESČP 2003-II	22
<i>Durini proti Italiji</i> , št. 19217/91, Sklep komisije z dne 12. januarja 1994, DR 76-B	24

—E—

<i>E.B. proti Franciji</i> [VS], št. 43546/02, 22. januar 2008	48, 50
<i>E.S. proti Zvezni republiki Nemčiji</i> , št. 262/57, Sklep komisije z dne 28. avgusta 1957, Leto 1	24
<i>Eberhard in M. proti Sloveniji</i> , št. 8673/05 in 9733/05, 1. december 2009.....	8
<i>Eckle proti Nemčiji</i> , 15. julij 1982, Serija A št. 51	41
<i>Egmez proti Cipru</i> , št. 30873/96, ESČP 2000-XII.....	10
<i>Ellès in drugi proti Švici</i> , št. 12573/06, 16. december 2010	38
<i>Ellī Poluhas Dödsbo proti Švedski</i> , št. 61564/00, ESČP 2006-I.....	49
<i>Emine Araç proti Turčiji</i> , št. 9907/02, 23. september 2008.....	38
<i>Enea proti Italiji</i> [VS], št. 74912/01, ESČP 2009	38, 42
<i>Engel in drugi proti Nizozemski</i> , 8. junij 1976, Serija A št. 22.....	41, 42
<i>Enukidze in Girgvliani proti Gruziji</i> , št. 25091/07, 26. april 2011	5
<i>Epözdemir proti Turčiji</i> (sklep), št. 57039/00, 31. januar 2002.....	12
<i>Escoubet proti Belgiji</i> [VS], št. 26780/95, ESČP 1999-VII.....	43
<i>Evans proti Združenemu kraljevstvu</i> [VS], št. 6339/05, ESČP 2007-I.....	47
<i>Evcen proti Nizozemski</i> (sklep), št. 32603/96, Sklep komisije z dne 3. decembra 1997.....	53
<i>Eyoum-Priso proti Franciji</i> (sklep), št. 24352/94, 4. september 1996.....	64
<i>Ezeh in Connors proti Združenemu kraljevstvu</i> [VS], št. 39665/98 in 40086/98, ESČP 2003-X	42

—F—

<i>Fairfield proti Združenemu kraljevstvu</i> (sklep), št. 24790/04, ESČP 2005-VI.....	6
<i>Fakhretdinov in drugi proti Rusiji</i> (sklep), št. 26716/09, 67576/09 in 7698/10, 23. september 2010	13
<i>Fakhretdinov in drugi proti Rusiji</i> (sklep), št. 26716/09, 67576/09 in 7698/10, 23. september 2010	13
<i>Farcas proti Romuniji</i> (sklep), št. 32596/04, 14. september 2010.....	4
<i>Fawsie proti Grčiji</i> , št. 40080/07, 28. oktober 2010.....	51
<i>Federation of French Medical Trade Unions and the National Federation of Nurses proti Franciji</i> (sklep), št. 10983/84, Sklep komisije z dne 12. maja 1986, DR 47	17
<i>Fedotova proti Rusiji</i> , št. 73225/01, 13. april 2006	3
<i>Fener Rum Patrikliği (Ecumenical Patriarchy) proti Turčiji</i> (sklep), št. 14340/05, 12. junij 2007	30
<i>Fernie proti Združenemu kraljevstvu</i> (sklep), št. 14881/04, 5. januar 2006	14
<i>Ferrazzini proti Italiji</i> [VS], št. 44759/98, ESČP 2001-VII	39
<i>Ferreira Alves proti Portugalski</i> (št. 6), št. 46436/06 in 55676/08, 13. april 2010.....	10
<i>Filipović proti Srbiji</i> , št. 27935/05, 20. november 2007.....	30
<i>Financial Times Ltd in drugi proti Združenemu kraljevstvu</i> , št. 821/03, 15. december 2009.....	9
<i>Findlay proti Združenemu kraljevstvu</i> , 25. februar 1997, Poročila 1997-I	42
<i>Fischer proti Avstriji</i> (sklep), št. 27569/02, ESČP 2003-VI.....	45
<i>Fiume proti Italiji</i> , št. 20774/05, 30. junij 2009	38
<i>Folgerø in drugi proti Norveški</i> (sklep), št. 15472/02, 14. februar 2006.....	18
<i>Folgerø in drugi proti Norveški</i> [VS], št. 15472/02, ESČP 2007-III.....	48
<i>Freimanis in Lidums proti Latviji</i> , št. 73443/01 in 74860/01, 9. februar 2006	7

<i>Frérot proti Franciji</i> , št. 70204/01, 12. junij 2007	54
<i>Fressoz in Roire proti Franciji</i> [VS], št. 29183/95, ESČP 1999-I	9
<i>Friend in drugi proti Združenemu kraljevstvu</i> (sklep), št. 16072/06 in 27809/08, 24. november 2009	47, 53
<i>Funke proti Franciji</i> , 25. februar 1993, Serija A št. 256-A	48, 53

—G—

<i>Gäfgen proti Nemčiji</i> [VS], št. 22978/05, ESČP 2010	9
<i>Gaftoniuc proti Romuniji</i> (sklep), št. 30934/05, 22. februar 2011	63, 64
<i>Gagiu proti Romuniji</i> , št. 63258/00, 24. februar 2009	3
<i>Gaglione in drugi proti Italiji</i> , št. 45867/07 in drugi, 21. december 2010	11, 63, 65
<i>Gakiyev in Gakiyeva proti Rusiji</i> , št. 3179/05, 23. april 2009	6
<i>Galev in drugi proti Bolgariji</i> (sklep), št. 18324/04, 29. september 2009	62
<i>Galić proti Nizozemski</i> (sklep), št. 22617/07, 9. junij 2009	25, 26
<i>Gallo proti Italiji</i> (sklep), št. 24406/03, 7. julij 2009	20
<i>García Ruiz proti Španiji</i> [VS], št. 30544/96, ESČP 1999-I	59, 60
<i>Gardel proti Franciji</i> , št. 16428/05, 17. december 2009	48
<i>Gas in Dubois proti Franciji</i> (sklep), št. 25951/07, 31. avgust 2010	11
<i>Gasparini proti Italiji in Belgiji</i> (sklep), št. 10750/03, 12. maj 2009	26
<i>Gast in Popp proti Nemčiji</i> , št. 29357/95, ESČP 2000-II	45
<i>Gayduk in drugi proti Ukrajini</i> (sklep), št. 45526/99 in drugi, ESČP 2002-VI	57
<i>Gennari proti Italiji</i> (sklep), št. 46956/99, 5. oktober 2000	19
<i>Genovese proti Italiji</i> (sklep), št. 24407/03, 10. november 2009	20
<i>Gentilhomme, Schaff-Benhadi in Zerouki proti Franciji</i> , št. 48205/99, 48207/99 in 48209/99, 14. maj 2002	25
<i>Gruzijin Labour Party proti Gruziji</i> , št. 9103/04, ESČP 2008	23
<i>Gillan in Quinton proti Združenemu kraljevstvu</i> , št. 4158/05, ESČP 2010	48
<i>Gillow proti Združenemu kraljevstvu</i> , 24. november 1986, Serija A št. 109	28, 52
<i>Giummarra in drugi proti Franciji</i> (sklep), št. 61166/00, 12. junij 2001	11
<i>Glass proti Združenemu kraljevstvu</i> , št. 61827/00, ESČP 2004-II	46, 47
<i>Glor proti Švici</i> , št. 13444/04, ESČP 2009	48
<i>Goția proti Romuniji</i> (sklep), št. 24315/06, 5. oktober 2010	48
<i>Grässer proti Nemčiji</i> (sklep), št. 66491/01, 16. september 2004	11
<i>Gratzinger in Gratzingerova proti Češki republiki</i> (sklep) [VS], št. 39794/98, ESČP 2002-VII	56, 58
<i>Greco proti Romuniji</i> , št. 75101/01, 30. november 2006	46
<i>Groni proti Albaniji</i> , št. 25336/04, 7. julij 2009	4
<i>Grzinčič proti Sloveniji</i> , št. 26867/02, 3. maj 2007	13
<i>Guerra in drugi proti Italiji</i> , 19. februar 1998, <i>Poročila</i> 1998-I	18, 48
<i>Guillot proti Franciji</i> , 24. oktober 1996, <i>Poročila</i> 1996-V	47
<i>Guisset proti Franciji</i> , št. 33933/96, ESČP 2000-IX	43
<i>Gül proti Švici</i> , 19. februar 1996, <i>Poročila</i> 1996-I	50
<i>Gülmez proti Turčiji</i> , št. 16330/02, 20. maj 2008	38
<i>Gurguchiani proti Španiji</i> , št. 16012/06, 15. december 2009	44
<i>Gutfreund proti Franciji</i> , št. 45681/99, ESČP 2003-VII	44
<i>Güzel Erdağöz proti Turčiji</i> , št. 37483/02, 21. oktober 2008	47

—H—

<i>H.F. K.-F. proti Nemčiji</i> , št. 25629/94, Sklep komisije z dne 16. januarja 1996	64
<i>Haas proti Švici</i> (sklep), št. 31322/07, 20. maj 2010	27
<i>Haas proti Švici</i> , št. 31322/07, 20. januar 2011	47
<i>Haas proti Nizozemski</i> , št. 36983/97, ESČP 2004-I	51
<i>Hadrabová in drugi proti Češki republiki</i> (sklep), št. 42165/02 in 466/03, 25. september 2007	22, 23
<i>Hadri-Vionnet proti Švici</i> , št. 55525/00, 14. februar 2008	49
<i>Hajduová proti Slovaški</i> , št. 2660/03, 30. november 2010	47
<i>Halford proti Združenemu kraljevstvu</i> , 25. junij 1997, <i>Poročila</i> 1997-III	48, 54
<i>Hamer proti Belgiji</i> , št. 21861/03, ESČP 2007-V	45
<i>Hartman proti Češki republiki</i> , št. 53341/99, ESČP 2003-VIII	10
<i>Hartung proti Franciji</i> (sklep), št. 10231/07, 3. november 2009	52, 53, 62
<i>Harutyunyan proti Armeniji</i> , št. 36549/03, ESČP 2007-III	30
<i>Helmerts proti Švedski</i> , 29. oktober 1991, Serija A št. 212-A	38
<i>Hingitaq 53 in drugi proti Danski</i> (sklep), št. 18584/04, ESČP 2006-I	28
<i>Hofmann proti Nemčiji</i> (sklep), št. 1289/09, 23. februar 2010	51
<i>Hokkanen proti Finski</i> (sklep), št. 25159/94, 15. maj 1996	19
<i>Hokkanen proti Finski</i> , 23. september 1994, Serija A št. 299-A	50
<i>Hollin proti Švedski</i> (sklep), št. 27700/08, 9. februar 2010	4
<i>Holub proti Češki republiki</i> (sklep), št. 24880/05, 14. december 2010	63, 65, 66
<i>Hornsby proti Grčiji</i> , 19. marec 1997, <i>Poročila</i> 1997-II	40

<i>Horsham proti Združenemu kraljevstvu</i> , št. 23390/94, Sklep komisije z dne 4. septembra 1995	24
<i>Horvat proti Hrvaški</i> , št. 51585/99, ESČP 2001-VIII	10
<i>Hotter proti Avstriji</i> (sklep), št. 18206/06, 7. oktober 2010	36
<i>Howard proti Združenemu kraljevstvu</i> , št. 10825/84, Sklep komisije z dne 18. oktobra 1985, DR 52	53
<i>Hüseyin Turan proti Turčiji</i> , št. 11529/02, 4. marec 2008	43
<i>Hussein proti Albaniji in 20 drugim pogodbenicam</i> (sklep), št. 23276/04, 14. marec 2006	25
<i>Hutten-Czapska proti Poljski</i> [VS], št. 35014/97, ESČP 2006-VIII	29, 31

— I —

<i>Iambor proti Romuniji</i> (št. 1), št. 64536/01, 24. junij 2008	3
<i>Ian Edgar (Liverpool) Ltd proti Združenemu kraljevstvu</i> (sklep), št. 37683/97, ESČP 2000-I	56
<i>Iatridis proti Grčiji</i> [VS], št. 31107/96, ESČP 1999-II	55
<i>İçyer proti Turčiji</i> (sklep), št. 18888/02, ESČP 2006-I	12, 13
<i>Ilaşcu in drugi proti Moldaviji in Rusiji</i> [VS], št. 48787/99, ESČP 2004-VII	25, 26, 28, 31
<i>Illiu in drugi proti Belgiji</i> (sklep), št. 14301/08, 19. maj 2009	18, 21
<i>Imakayeva proti Rusiji</i> , št. 7615/02, ESČP 2006-XIII	4
<i>Imbrioscia proti Švici</i> , 24. november 1993, Serija A št. 275	44
<i>Ionescu proti Romuniji</i> (sklep), št. 36659/04, 1. junij 2010	63, 64, 66
<i>Iordache proti Romuniji</i> , št. 6817/02, 14. oktober 2008	15
<i>Ipek proti Turčiji</i> (sklep), št. 39706/98, 7. november 2000	14, 15
<i>Irski proti Združenemu kraljevstvu</i> , 18. januar 1978, Serija A št. 25	4
<i>Isaak in drugi proti Turčiji</i> (sklep), št. 44587/98, 28. september 2006	25
<i>Issa in drugi proti Turčiji</i> , št. 31821/96, 16. november 2004	25

— J —

<i>J.A. Pye (Oxford) Ltd in J.A. Pye (Oxford) Lin Ltd proti Združenemu kraljevstvu</i> [VS], št. 44302/02, ESČP 2007-III	54, 55
<i>Jasinskis proti Latviji</i> , št. 45744/08, 21. december 2010	9
<i>Jeličić proti Bosni in Hercegovini</i> (sklep), št. 41183/02, ESČP 2005-XII	8, 9, 20
<i>Jensen proti Danski</i> (sklep), št. 48470/99, ESČP 2001-X	7
<i>Jian proti Romuniji</i> (sklep), št. 46640/99, 30. marec 2004	22
<i>Johansen proti Norveški</i> , 7. avgust 1996, Poročila 1996-III	50
<i>John Murray proti Združenemu kraljevstvu</i> , 8. februar 1996, Poročila 1996-I	44, 45
<i>Johnston in drugi proti Irski</i> , 18. december 1986, Serija A št. 112	6, 49, 50, 51
<i>Johtti Sapmelacat Ry in drugi proti Finski</i> (sklep), št. 42969/98, 18. januar 2005	11
<i>Jovanović proti Hrvaški</i> (sklep), št. 59109/00, ESČP 2002-III	30
<i>Jurisić in Collegium Mehrerau proti Avstriji</i> , št. 62539/00, 27. julij 2006	39
<i>Jussila proti Finski</i> [VS], št. 73053/01, ESČP 2006-XIII	41, 43

— K —

<i>K. proti Združenemu kraljevstvu</i> , št. 11468/85, Sklep komisije z dne 15. oktobra 1986, DR 50	49
<i>K.H. in drugi proti Slovaški</i> , št. 32881/04, ESČP 2009	48
<i>K.S. in K.S. AG proti Švici</i> , št. 19117/91, Sklep komisije z dne 12. januarja 1994, DR 76-B	10
<i>Kadiķis proti Latviji</i> (sklep), št. 47634/99, 29. junij 2000	30
<i>Kamaliyevy proti Rusiji</i> , št. 52812/07, 3. junij 2010	4
<i>Kanthak proti Nemčiji</i> , št. 12474/86, Sklep komisije z dne 11. oktobra 1988, DR 58	53
<i>Karakó proti Madžarski</i> , št. 39311/05, 28. april 2009	9
<i>Karapanagiotou in drugi proti Grčiji</i> , št. 1571/08, 28. oktober 2010	9
<i>Karashev in družina proti Finski</i> (sklep), št. 31414/96, 1999 ESČP 1999-II	49
<i>Karner proti Avstriji</i> , št. 40016/98, ESČP 2003-IX	5
<i>Karoussiotis proti Portugalski</i> , št. 23205/08, 1. februar 2011	12, 20
<i>Kart proti Turčiji</i> [VS], št. 8917/05, 3. december 2009	45
<i>Kaya in Polat proti Turčiji</i> (sklep), št. 2794/05 in 40345/05, 21. oktober 2008	6
<i>Kearns proti Franciji</i> , št. 35991/04, 10. januar 2008	50
<i>Keegan proti Irski</i> , 26. maj 1994, Serija A št. 290	50
<i>Kefalas in drugi proti Grčiji</i> , 8. junij 1995, Serija A št. 318-A	30
<i>Kemevuko proti Nizozemski</i> (sklep), št. 65938/09, 1. junij 2010	16
<i>Kemmache proti Franciji</i> (št. 3), 24. november 1994, Serija A št. 296-C	58
<i>Kerechashvili proti Gruziji</i> (sklep), št. 5667/02, ESČP 2006-V	22
<i>Kerimov proti Azerbajdžanu</i> (sklep), št. 151/03, 28. september 2006	30
<i>Khadzhialiyev in drugi proti Rusiji</i> , št. 3013/04, 6. november 2008	23
<i>Khan proti Združenemu kraljevstvu</i> , št. 35394/97, ESČP 2000-V	59, 60
<i>Khasshiyev in Akayeva proti Rusiji</i> , št. 57942/00 in 57945/00, 24. februar 2005	10
<i>Kiiskinen proti Finski</i> (sklep), št. 26323/95, ESČP 1999-V	10

<i>Kikots in Kikota proti Latviji</i> (sklep), št. 54715/00, 6. junij 2002	30
<i>Kipritci proti Turčiji</i> , št. 14294/04, 3. junij 2008	16
<i>Klass in drugi proti Nemčiji</i> , 6. september 1978, Serija A št. 28.....	5, 52, 53, 54
<i>Koç in Tosun proti Turčiji</i> (sklep), št. 23852/04, 13. november 2008	14
<i>Kök proti Turčiji</i> , št. 1855/02, 19. oktober 2006	36
<i>Kopecký proti Slovaški</i> [VS], št. 44912/98, ESČP 2004-IX	28, 29, 54, 55, 56
<i>Köpke proti Nemčiji</i> (sklep), št. 420/07, 5. oktober 2010	49
<i>Kopp proti Švici</i> , 25. marec 1998, <i>Poročila</i> 1998-II.....	54
<i>Korenjak proti Sloveniji</i> (sklep), št. 463/03, 15. maj 2007	12
<i>Kornakovs proti Latviji</i> , št. 61005/00, 15. junij 2006.....	3
<i>Korolev proti Rusiji</i> (sklep), št. 25551/05, 1. julij 2010	63, 64, 65, 66
<i>Koumoutsea in drugi proti Grčiji</i> (sklep), št. 56625/00, 13. december 2001	64
<i>Kozacıoğlu proti Turčiji</i> [VS], št. 2334/03, 19. februar 2009.....	9
<i>Kroon in drugi proti Nizozemski</i> , 27. oktober 1994, Serija A št. 297-C	51
<i>Kudla proti Poljski</i> [VS], št. 30210/96, ESČP 2000-XI	8
<i>Kurt proti Turčiji</i> , 25. maj 1998, <i>Poročila</i> 1998-III	3
<i>Kuznetsova proti Rusiji</i> (sklep), št. 67579/01, 19. januar 2006	17
<i>Kwakyie-Nti in Dufie proti Nizozemski</i> (sklep), št. 31519/96, 7. november 2000.....	50
<i>Kyprianou proti Cipru</i> [VS], št. 73797/01, ESČP 2005-XIII	42

—L—

<i>L. proti Nizozemski</i> , št. 45582/99, ESČP 2004-IV.....	50
<i>L'Erablière A.S.B.L. proti Belgiji</i> , št. 49230/07, ESČP 2009	36
<i>Laidin proti Franciji</i> (št. 2), št. 39282/98, 7. januar 2003	38
<i>Langborger proti Švedski</i> , 22. junij 1989, Serija A št. 155.....	53
<i>Laska in Lika proti Albaniji</i> , št. 12315/04 in 17605/04, 20. april 2010	12
<i>Laskey, Jaggard in Brown proti Združenemu kraljevstvu</i> , 19. februar 1997, <i>Poročila</i> 1997-I.....	47
<i>Łatak proti Poljski</i> (sklep), št. 52070/08, 12. oktober 2010.....	12
<i>Lauko proti Slovaški</i> , 2. september 1998, <i>Poročila</i> 1998-VI.....	43
<i>Leiner proti Švedski</i> , 26. marec 1987, Serija A št. 116.....	48
<i>Lechesne proti Franciji</i> (sklep), št. 20264/92, 4. september 1996.....	64
<i>Lederer proti Nemčiji</i> (sklep), št. 6213/03, ESČP 2006-VI.....	56
<i>Léger proti Franciji</i> (striking out) [VS], št. 19324/02, 30. marec 2009	65, 66
<i>Lehtinen proti Finski</i> (sklep), št. 39076/97, ESČP 1999-VII.....	8
<i>Lenzing AG proti Nemčiji</i> (sklep), št. 39025/97, 9. september 1998	27
<i>Lepojić proti Srbiji</i> , št. 13909/05, 6. november 2007	30
<i>Levänen in drugi proti Finski</i> (sklep), št. 34600/03, 11. april 2006.....	56
<i>Löffler proti Avstriji</i> , št. 30546/96, 3. oktober 2000	45
<i>Loiseau proti Franciji</i> (sklep), št. 46809/99, ESČP 2003-XII.....	38
<i>Loizidou proti Turčiji</i> (vsečina), 18. december 1996, <i>Poročila</i> 1996-VI	52
<i>Loizidou proti Turčiji</i> (ugovor nesprejemljivosti), 23. marec 1995, Serija A št. 310	25, 27, 31
<i>Lopata proti Rusiji</i> , št. 72250/01, 13. julij 2010.....	4
<i>Lopez Cifuentes proti Španiji</i> (sklep), št. 18754/06, 7. julij 2009.....	25, 26
<i>López Ostra proti Španiji</i> , 9. december 1994, Serija A št. 303-C.....	46, 49, 52, 53
<i>Losonci Rose in Rose proti Švici</i> , št. 664/06, 9. november 2010	47
<i>Lüdi proti Švici</i> , 15. junij 1992, Serija A št. 238	48
<i>Lukanov proti Bolgariji</i> , št. 21915/93, Sklep komisije z dne 12. januarja 1995, DR 80.....	19
<i>Lukenda proti Sloveniji</i> , št. 23032/02, ESČP 2005-X	13
<i>Lutz proti Nemčiji</i> , 25. avgust 1987, Serija A št. 123	42, 43

—M—

<i>M. proti Združenemu kraljevstvu</i> , št. 13284/87, Sklep komisije z dne 15. oktobra 1987, DR 54	23
<i>M.B. proti Združenemu kraljevstvu</i> , št. 22920/93, Sklep komisije z dne 6. aprila 1994, DR 77-B.....	50
<i>M.S.S. proti Belgiji in Grčiji</i> [VS], št. 30696/09, 21. januar 2011	12
<i>Maaouia proti Franciji</i> [VS], št. 39652/98, ESČP 2000-X	44
<i>Malhous proti Češki republiki</i> (sklep) [VS], št. 33071/96, ESČP 2000-XII.....	56
<i>Malige proti Franciji</i> , 23. september 1998, <i>Poročila</i> 1998-VII	43
<i>Malone proti Združenemu kraljevstvu</i> , 2. avgust 1984, Serija A št. 82	54
<i>Malsagova in drugi proti Rusiji</i> (sklep), št. 27244/03, 6. marec 2008.....	21
<i>Maltzan in drugi proti Nemčiji</i> (sklep) [VS], št. 71916/01, 71917/01 in 10260/02, ESČP 2005-V	54, 56
<i>Mamatkulov in Askarov proti Turčiji</i> [VS], št. 46827/99 in 46951/99, ESČP 2005-I	3, 4, 39
<i>Manoilescu in Dobrescu proti Romuniji in Rusiji</i> (sklep), št. 60861/00, ESČP 2005-VI.....	25
<i>Manuel proti Portugalski</i> (sklep), št. 62341/00, 31. januar 2002	19
<i>Marckx proti Belgiji</i> , 13. junij 1979, Serija A št. 31.....	49, 50, 51, 55
<i>Marckx proti Belgiji</i> , Poročilo komisije of 10. december 1977, Serija B št. 29.....	49

<i>Mareš proti Češki republiki</i> , št. 1414/03, 26. oktober 2006	66
<i>Margareta in Roger Inersson proti Švedski</i> , 25. februar 1992, Serija A št. 226-A	52, 54
<i>Marion proti Franciji</i> , št. 30408/02, 20. december 2005	59
<i>Markovic in drugi proti Italiji</i> [VS], št. 1398/03, ESČP 2006-XIV	25
<i>Maslov proti Avstriji</i> [VS], št. 1638/03, ESČP 2008	50, 51
<i>Maslova in Nalbinov proti Rusiji</i> , št. 839/02, 24. januar 2008	4
<i>Mata Estevez proti Španiji</i> (sklep), št. 56501/00, ESČP 2001-VI	47
<i>Matoušek proti Češki republiki</i> (sklep), št. 9965/08, 29. marec 2011	63, 65
<i>Matter proti Slovaški</i> , št. 31534/96, 5. julij 1999	47
<i>Matthews proti Združenemu kraljevstvu</i> [VS], št. 24833/94, ESČP 1999-I	26, 27
<i>Matyjek proti Poljski</i> (sklep), št. 38184/03, ESČP 2006-VII	44
<i>McCann proti Združenemu kraljevstvu</i> , št. 19009/04, 13. maj 2008	52
<i>McElhinney proti Irski in Združenemu kraljevstvu</i> [VS] (sklep), št. 31253/96, 9. februar 2000	25
<i>McFarlane proti Irski</i> [VS], št. 31333/06, 10. september 2010	11, 13
<i>McFeeley in drugi proti Združenemu kraljevstvu</i> , št. 8317/78, Sklep komisije z dne 15. maja 1980, DR 20	23
<i>McGinley in Egan proti Združenemu kraljevstvu</i> , 9. junij 1998, <i>Poročila</i> 1998-III	48
<i>McKay-Kopecka proti Poljski</i> (sklep), št. 45320/99, 19. september 2006	52
<i>McLeod proti Združenemu kraljevstvu</i> , 23. september 1998, <i>Poročila</i> 1998-VII	48
<i>McShane proti Združenemu kraljevstvu</i> , št. 43290/98, 28. maj 2002	3
<i>Medvedev in drugi proti Franciji</i> [VS], št. 3394/03, ESČP 2010	25
<i>Meftah in drugi proti Franciji</i> [VS], št. 32911/96, 35237/97 in 34595/97, ESČP 2002-VII	45
<i>Megadat.com SRL proti Moldaviji</i> , št. 21151/04, ESČP 2008	57
<i>Mehmet Nuri Özen in drugi proti Turčiji</i> , št. 15672/08 in drugi, 11. januar 2011	54
<i>Mehmet Salih in Abdülsamet Çakmak proti Turčiji</i> , št. 45630/99, 29. april 2004	53
<i>Melis proti Grčiji</i> , no 30604/07, 22. julij 2010	40
<i>Melnik proti Ukrajini</i> , št. 72286/01, 28. marec 2006	22
<i>Meltex Ltd proti Armeniji</i> (sklep), št. 37780/02, 27. maj 2008	30
<i>Menteş in drugi proti Turčiji</i> , 28. november 1997, <i>Poročila</i> 1997-VIII	46, 52
<i>Mentzen proti Latviji</i> (sklep), št. 71074/01, ESČP 2004-XII	47, 58, 61, 62
<i>Merger in Cros proti Franciji</i> (sklep), št. 68864/01, 11. marec 2004	9
<i>Merit proti Ukrajini</i> , št. 66561/01, 30. marec 2004	11
<i>Micallef proti Malti</i> [VS], št. 17056/06, ESČP 2009	6, 9, 64
<i>Michalak proti Poljski</i> (sklep), št. 24549/03, 1. marec 2005	12
<i>Mieg de Boofzheim proti Franciji</i> (sklep), št. 52938/99, ESČP 2002-X	43
<i>Mikolajová proti Slovaški</i> , št. 4479/03, 18. januar 2011	11
<i>Mikolenko proti Estoniji</i> (sklep), št. 16944/03, 5. januar 2006	20, 21
<i>Mikulic proti Hrvaški</i> , št. 53176/99, ESČP 2002-I	47
<i>Milatová in drugi proti Češki republiki</i> , št. 61811/00, ESČP 2005-V	66
<i>Mileva in drugi proti Bolgariji</i> , št. 43449/02 in 21475/04, 25. november 2010	49
<i>Milošević proti Nizozemski</i> (sklep), št. 77631/01, 19. marec 2002	12
<i>Miroļubovs in drugi proti Latviji</i> , št. 798/05, 15. september 2009	21, 22, 23, 24
<i>Miszczuński proti Poljski</i> (sklep), št. 23672/07, 8. februar 2011	22
<i>Monedero Angora proti Španiji</i> (sklep), št. 41138/05, ESČP 2008	44
<i>Montcornet de Caumont proti Franciji</i> (sklep), št. 59290/00, ESČP 2003-VII	45
<i>Montera proti Italiji</i> (sklep), št. 64713/01, 9. julij 2002	44
<i>Mooren proti Nemčiji</i> [VS], št. 11364/03, 9. julij 2009	12
<i>Moreira Barbosa proti Portugalski</i> (sklep), št. 65681/01, ESČP 2004-V	9, 14
<i>Moretti in Benedetti proti Italiji</i> , št. 16318/07, 27. april 2010	24, 50
<i>Moskal proti Poljski</i> , št. 10373/05, 15. september 2009	57
<i>Moulet proti Franciji</i> (sklep), št. 27521/04, 13. september 2007	42
<i>Moustaquim proti Belgiji</i> , 18. februar 1991, Serija A št. 193	51
<i>MPP Golub proti Ukrajini</i> (sklep), št. 6778/05, ESČP 2005-XI	9, 12
<i>Mrkić proti Hrvaški</i> (sklep), št. 7118/03, 8. junij 2006	29, 30
<i>Municipal Section of Antilly proti Franciji</i> (sklep), št. 45129/98, ESČP 1999-VIII	24
<i>Murray proti Združenemu kraljevstvu</i> , 28. oktober 1994, Serija A št. 300-A	53
<i>Mustafa in Armağan Akın proti Turčiji</i> , št. 4694/03, 6. april 2010	50, 51
<i>Mutlu proti Turčiji</i> , št. 8006/02, 10. oktober 2006	53
<i>Mykhaylenko in drugi proti Ukrajini</i> , št. 35091/02 in drugi, ESČP 2004-XII	24

—N—

<i>Nagovitsyn in Nalgiyev proti Rusiji</i> (sklep), št. 27451/09 in 60650/09, 23. september 2010	12, 13
<i>Narinen proti Finski</i> , št. 45027/98, 1. junij 2004	54
<i>Naydyon proti Ukrajini</i> , št. 16474/03, 14. oktober 2010	3
<i>Nee proti Irski</i> (sklep), št. 52787/99, 30. januar 2003	14
<i>Niemietz proti Nemčiji</i> , 16. december 1992, Serija A št. 251-B	46, 47, 48, 52
<i>Nikula proti Finski</i> (sklep), št. 31611/96, 30. november 2000	10

<i>Nogolica proti Hrvaški</i> (sklep), št. 77784/01, ESČP 2002-VIII.....	12
<i>Nolan in K. proti Rusiji</i> , št. 2512/04, 12. februar 2009.....	4
<i>Nold proti Nemčiji</i> , št. 27250/02, 29. junij 2006	22
<i>Norbert Sikorski proti Poljski</i> , št. 17599/05, 22. oktober 2009	11
<i>Norris proti Irski</i> , 26. oktober 1988, Serija A št. 142.....	6
<i>Novinskiy proti Rusiji</i> , št. 11982/02, 10. februar 2009	3
<i>Novoseletskiy proti Ukrajini</i> , št. 47148/99, ESČP 2005-II.....	53
<i>Nurmagomedov proti Rusiji</i> , št. 30138/02, 7. junij 2007.....	3, 45
<i>Nylund proti Finski</i> (sklep), št. 27110/95, ESČP 1999-VI.....	50

—O—

<i>O'Halloran in Francis proti Združenemu kraljevstvu</i> [VS], št. 15809/02 in 25624/02, ESČP 2007-III	44, 64
<i>O'Loughlin in drugi proti Združenemu kraljevstvu</i> (sklep), št. 23274/04, 25. avgust 2005	14
<i>Öcalan proti Turčiji</i> (sklep), št. 5980/07, 6. julij 2010	45
<i>Öcalan proti Turčiji</i> [VS], št. 46221/99, ESČP 2005-IV.....	4, 25
<i>Odièvre proti Franciji</i> [VS], št. 42326/98, ESČP 2003-III	47
<i>Oferta Plus SRL proti Moldaviji</i> , št. 14385/04, 19. december 2006.....	3
<i>Olaechea Cahuas proti Španiji</i> , št. 24668/03, ESČP 2006-X	4
<i>Olbertz proti Nemčiji</i> (sklep), št. 37592/97, ESČP 1999-V.....	56
<i>Olczak proti Poljski</i> (sklep), št. 30417/96, ESČP 2002-X.....	57
<i>Ölmez proti Turčiji</i> (sklep), št. 39464/98, 1. februar 2005	15
<i>Olujic proti Hrvaški</i> , št. 22330/05, 5. februar 2009.....	38
<i>Omkananina in the Divine Light Zentrum proti Švici</i> , št. 8118/77, Sklep komisije z dne 19. marca 1981, DR 25	18
<i>Öneryıldız proti Turčiji</i> [VS], št. 48939/99, ESČP 2004-XII.....	55
<i>Open Door in Dublin Well Woman proti Irski</i> , 29. oktober 1992, Serija A št. 246-A.....	5
<i>Oršuš in drugi proti Hrvaški</i> [VS], št. 15766/03, ESČP 2010.....	38
<i>Otto proti Nemčiji</i> (sklep), št. 21425/06, 10. november 2009	15, 16
<i>Özpınar proti Turčiji</i> , št. 20999/04, 19. oktober 2010.....	48
<i>Öztürk proti Nemčiji</i> , 21. februar 1984, Serija A št. 73	41, 42

—P—

<i>P.B. in J.S. proti Avstriji</i> , št. 18984/02, 22. julij 2010	51
<i>P.G. in J.H. proti Združenemu kraljevstvu</i> , št. 44787/98, ESČP 2001-IX.....	49, 54
<i>P.M. proti Združenemu kraljevstvu</i> (sklep), št. 6638/03, 24. avgust 2004.....	14, 16
<i>Paefgen GmbH proti Nemčiji</i> (sklep), št. 25379/04, 21688/05, 21722/05 in 21770/05, 18. september 2007	55
<i>Paksas proti Litvi</i> [VS], št. 34932/04, 6. januar 2011.....	10, 44
<i>Paladi proti Moldaviji</i> [VS], št. 39806/05, 10. marec 2009	4
<i>Palić proti Bosni in Hercegovini</i> , št. 4704/04, 15. februar 2011.....	31
<i>Pannullo in Forte proti Franciji</i> , št. 37794/97, ESČP 2001-X.....	49
<i>Papachelas proti Grčiji</i> [VS], št. 31423/96, ESČP 1999-II.....	15
<i>Papamichalopoulos in drugi proti Grčiji</i> , 24. junij 1993, Serija A št. 260-B.....	31
<i>Parizov proti Nekdanji jugoslovanski republiki Makedoniji</i> , št. 14258/03, 7. februar 2008.....	13
<i>Paşa in Erkan Erol proti Turčiji</i> , št. 51358/99, 12. december 2006	5
<i>Patera proti Češki republiki</i> (sklep), št. 25326/03, 10. januar 2006	19
<i>Pauger proti Avstriji</i> , št. 24872/94, Sklep komisije z dne 9. januarja 1995, DR 80-B	18, 21
<i>Paul in Audrey Edwards proti Združenemu kraljevstvu</i> (sklep), št. 46477/99, 7. junij 2001.....	14
<i>Paulino Tomás proti Portugalski</i> (sklep), št. 58698/00, ESČP 2003-VIII.....	11
<i>Peck proti Združenemu kraljevstvu</i> , št. 44647/98, ESČP 2003-I.....	46, 48
<i>Peers proti Grčiji</i> , št. 28524/95, ESČP 2001-III	3
<i>Pellegriti proti Italiji</i> (sklep), št. 77363/01, 26. maj 2005	12
<i>Peñafiel Salgado proti Španiji</i> (sklep), št. 65964/01, 16. april 2002	39, 44
<i>Peraldi proti Franciji</i> (sklep), št. 2096/05, 7. april 2009.....	8, 20, 21
<i>Perlala proti Grčiji</i> , št. 17721/04, 22. februar 2007.....	59
<i>Petra proti Romuniji</i> , 23. september 1998, <i>Poročila</i> 1998-VII	3
<i>Petrina proti Romuniji</i> , št. 78060/01, 14. oktober 2008	47
<i>Pfeifer proti Avstriji</i> , št. 12556/03, 15. november 2007	47
<i>Phillis proti Grčiji</i> , št. 28970/95, Sklep komisije z dne 17. oktobra 1996	23
<i>Phillips proti Združenemu kraljevstvu</i> , št. 41087/98, ESČP 2001-VII.....	45
<i>Pierre-Bloch proti Franciji</i> , 21. oktober 1997, <i>Poročila</i> 1997-VI	43
<i>Pini in drugi proti Romuniji</i> , št. 78028/01 in 78030/01, ESČP 2004-V	50
<i>Pištorová proti Češki republiki</i> , št. 73578/01, 26. oktober 2004	55
<i>Pla in Puncernau proti Inorra</i> , št. 69498/01, ESČP 2004-VIII.....	51, 59
<i>Plechanow proti Poljski</i> , št. 22279/04, 7. julij 2009.....	55
<i>Płoski proti Poljski</i> , št. 26761/95, 12. november 2002	46
<i>Pocius proti Litvi</i> , št. 35601/04, 6. julij 2010	38

<i>Polanco Torres in Movilla Polanco proti Španiji</i> , št. 34147/06, 21. september 2010	47
<i>Popov proti Moldaviji</i> , št. 74153/01, 18. januar 2005	22
<i>Powell in Rayner proti Združenemu kraljevstvu</i> , 21. februar 1990, Serija A št. 172	53
<i>Poznanski in drugi proti Nemčiji</i> (sklep), št. 25101/05, 3. julij 2007	22
<i>Predescu proti Romuniji</i> , št. 21447/03, 2. december 2008	22
<i>Predil Anstalt proti Italiji</i> (sklep), št. 31993/96, 14. marec 2002	12
<i>Prencipe proti Monaku</i> , št. 43376/06, 16. julij 2009	11
<i>Pressos Compania Naviera S.A. in drugi proti Belgiji</i> , 20. november 1995, Serija A št. 332	11, 12
<i>Pretty proti Združenemu kraljevstvu</i> , št. 2346/02, ESČP 2002-III	46, 47
<i>Preussische Treuhin GmbH & Co. Kg a. A. proti Poljski</i> (sklep), št. 47550/06, 7. oktober 2008	31
<i>Previti proti Italiji</i> (sklep), št. 45291/06, 8. december 2009	18, 19
<i>Price proti Združenemu kraljevstvu</i> , št. 12402/86, Sklep komisije z dne 9. marca 1988, DR 55	50
<i>Prokopovich proti Rusiji</i> , št. 58255/00, ESČP 2004-XI	52
<i>Prystavska proti Ukrajini</i> (sklep), št. 21287/02, ESČP 2002-X	10
<i>Puchstein proti Avstriji</i> , št. 20089/06, 28. januar 2010	13
<i>Putz proti Avstriji</i> , 22. februar 1996, <i>Poročila</i> 1996-I	42

—Q—

<i>Quark Fishing Ltd proti Združenemu kraljevstvu</i> (sklep), št. 15305/06, ESČP 2006-XIV	28

—R—

<i>R. proti Združenemu kraljevstvu</i> (sklep), št. 33506/05, 4. januar 2007	44
<i>Radio Franciji in drugi proti Franciji</i> (sklep), št. 53984/00, ESČP 2003-X	11
<i>Raimondo proti Italiji</i> , 22. februar 1994, Serija A št. 281-A	44
<i>Rambus Inc. proti Nemčiji</i> (sklep) št. 40382/04, 16. junij 2009	26
<i>Raninen proti Finski</i> , 16. december 1997, <i>Poročila</i> 1997-VIII	49
<i>Rantsev proti Cipru in Rusiji</i> , št. 25965/04, ESČP 2010	27
<i>Rasmussen proti Danski</i> , 28. november 1984, Serija A št. 87	47
<i>Ravnsborg proti Švedski</i> , 23. marec 1994, Serija A št. 283-B	41, 42
<i>Refah Partisi (the Welfare Party) in drugi proti Turčiji</i> (sklep), št. 41340/98, 41342/98, 41343/98 in 41344/98, 3. oktober 2000	43
<i>Řehák proti Češki republiki</i> (sklep), št. 67208/01, 18. maj 2004	22
<i>Reinprecht proti Avstriji</i> , št. 67175/01, ESČP 2005-XII	46
<i>Reklos in Davourlis proti Grčiji</i> , št. 1234/05, 15. januar 2009	47
<i>Revel in Mora proti Franciji</i> (sklep), št. 171/03, 15. november 2005	35, 36, 39
<i>Rezgui proti Franciji</i> (sklep), št. 49859/99, ESČP 2000-XI	10
<i>Riabov proti Rusiji</i> , št. 3896/04, 31. januar 2008	3
<i>Riad in Idiab proti Belgiji</i> , št. 29787/03 in 29810/03, 24. januar 2008	9
<i>Rinck proti Franciji</i> (sklep), št. 18774/09, 19. oktober 2010	63, 64, 65
<i>Ringeisen proti Avstriji</i> , 16. julij 1971, Serija A št. 13	8
<i>Robert Lesjak proti Sloveniji</i> , št. 33946/03, 21. julij 2009	13
<i>Romańczyk proti Franciji</i> , št. 7618/05, 18. november 2010	40
<i>Rosenzweig in Bonded Warehouses Ltd proti Poljski</i> , št. 51728/99, 28. julij 2005	57
<i>Rossi in drugi proti Italiji</i> (sklep), št. 55185/08 in drugi, 16. december 2008	5
<i>Rotaru proti Romuniji</i> [VS], št. 28341/95, ESČP 2000-V	48
<i>RTBF proti Belgiji</i> , št. 50084/06, 29. marec 2011	40
<i>Rudzińska proti Poljski</i> (sklep), št. 45223/99, ESČP 1999-VI inška proti Poljski (sklep)	57
<i>Rupa proti Romuniji</i> (sklep), št. 37971/02, 23. februar 2010	18
<i>Růžicková proti Češki republiki</i> (sklep), št. 15630/05, 16. september 2008	16
<i>Ryabykh proti Rusiji</i> , št. 52854/99, ESČP 2003-IX	57

—S—

<i>S. in Marper proti Združenemu kraljevstvu</i> [VS], št. 30562/04 in 30566/04, 4. december 2008	48, 61
<i>S.H. in drugi proti Avstriji</i> , št. 57813/00, 1. april 2010	50
<i>Sablon proti Belgiji</i> , št. 36445/97, 10. april 2001	40
<i>Saccoccia proti Avstriji</i> (sklep), št. 69917/01, 5. julij 2007	40, 45
<i>Sadak proti Turčiji</i> , št. 25142/94 in 27099/95, 8. april 2004	18
<i>Saghinadze in drugi proti Gruziji</i> , št. 18768/05, 27. maj 2010	9, 12, 55
<i>Şahmo proti Turčiji</i> (sklep), št. 37415/97, 1. april 2003	14
<i>Sakellaropoulos proti Grčiji</i> (dec), št. 38110/08, 6. januar 2011	38
<i>Sakhnovskiy proti Rusiji</i> [VS], št. 21272/03, 2. november 2010	11
<i>Salabiaku proti Franciji</i> , 7. oktober 1988, Serija A št. 141-A	43
<i>Sâmbata Bihor Greco-Catholic Parish proti Romuniji</i> (sklep), št. 48107/99, 25. maj 2004	16

<i>Sánchez Ramirez proti Franciji</i> , št. 48787/99, Sklep komisije z dne 24. junij 1996, DR 86-B.....	25
<i>Sancho Cruz in 14 other Agrarian Reform cases proti Portugalski</i> , št. 8851/07 in drugi, 18. januar 2011.....	63, 64, 65
<i>Sanles Sanles proti Španiji</i> (sklep), št. 48335/99, ESČP 2000-XI.....	6
<i>Sanles Sanles proti Španiji</i> (sklep), št. 48335/99, ESČP 2000-XI.....	6
<i>Sapeyan proti Armeniji</i> , št. 35738/03, 13. januar 2009.....	14
<i>Savino in drugi proti Italiji</i> , št. 17214/05, 20329/05 in 42113/04, 28. april 2009.....	38
<i>Scavuzzo-Hager in drugi proti Švici</i> (sklep), št. 41773/98, 30. november 2004.....	11
<i>Schalk in Kopf proti Avstriji</i> , št. 30141/04, ESČP 2010.....	51
<i>Schmautzer proti Avstriji</i> , 23. oktober 1995, Serija A št. 328-A.....	43
<i>Schwizgebel proti Švici</i> , št. 25762/07, ESČP 2010.....	48
<i>Sciacca proti Italiji</i> , št. 50774/99, ESČP 2005-I.....	47
<i>Scoppola proti Italiji</i> (št. 2) [VS], št. 10249/03, 17. september 2009.....	11, 12, 16, 18
<i>Scordino proti Italiji</i> (sklep), št. 36813/97, ESČP 2003-IV.....	11
<i>Scordino proti Italiji</i> (št. 1) [VS], št. 36813/97, ESČP 2006-V.....	5, 7, 11, 13, 58
<i>Sdruzeni Jihoceske Matky proti Češki republiki</i> (sklep), št. 19101/03, 10. julij 2006.....	35
<i>Sejdić in Finci proti Bosni in Hercegovini</i> [VS], št. 27996/06 in 34836/06, CEDH 2009.....	6, 24, 27
<i>Sejdovic proti Italiji</i> [VS], št. 56581/00, ESČP 2006-II.....	9, 10, 11, 12
<i>Selçuk in Asker proti Turčiji</i> , 24. april 1998, Poročila 1998-II.....	53
<i>Selmouni proti Franciji</i> [VS], št. 25803/94, ESČP 1999-V.....	8, 11
<i>Senator Lines GmbH proti fifteen državam članicam Evropske unije</i> (sklep) [VS], št. 56672/00, ESČP 2004-IV.....	5
<i>Sergey Zolotukhin proti Rusiji</i> [VS], št. 14939/03, ESČP 2009.....	46
<i>Şerife Yiğit proti Turčiji</i> [VS], št. 3976/05, 2. november 2010.....	51
<i>Shamayev in drugi proti Gruziji in Rusiji</i> (sklep), št. 36378/02, 16. september 2003.....	17, 18
<i>Shamayev in drugi proti Gruziji in Rusiji</i> , št. 36378/02, ESČP 2005-III.....	5, 18
<i>Shavdarov proti Bolgariji</i> , št. 3465/03, 21. december 2010.....	50
<i>Shtukaturov proti Rusiji</i> , št. 44009/05, 27. marec 2008.....	4
<i>Sidabras in Džiautas proti Litvi</i> (sklep), št. 55480/00 in 59330/00, 1. julij 2003.....	44
<i>Sidabras in Džiautas proti Litvi</i> , št. 55480/00 in 59330/00, ESČP 2004-VIII.....	48
<i>Šikić proti Hrvaški</i> , št. 9143/08, 15. julij 2010.....	38
<i>Siliadin proti Franciji</i> , št. 73316/01, ESČP 2005-VII.....	25
<i>Šilih proti Sloveniji</i> [VS], št. 71463/01, 9. april 2009.....	28, 29, 30
<i>Silver in drugi proti Združenemu kraljevstvu</i> , 25. marec 1983, Serija A št. 61.....	54
<i>Sisojeva in drugi proti Latviji</i> (striking out) [VS], št. 60654/00, ESČP 2007-I.....	4, 59, 60
<i>Slavgorodski proti Estoniji</i> (sklep), št. 37043/97, ESČP 1999-II.....	11
<i>Slaviček proti Hrvaški</i> (sklep), št. 20862/02, 4. julij 2002.....	11
<i>Slivenko in drugi proti Latviji</i> (sklep) [VS], št. 48321/99, ESČP 2002-II.....	55
<i>Slivenko proti Latviji</i> [VS], št. 48321/99, ESČP 2003-X.....	50
<i>Smirnov proti Rusiji</i> (sklep), št. 14085/04, 6. julij 2006.....	39
<i>Smirnova proti Rusiji</i> , št. 46133/99 in 48183/99, ESČP 2003-IX.....	47
<i>Société Colas Est in drugi proti Franciji</i> , št. 37971/97, ESČP 2002-III.....	52
<i>Société Stenuit proti Franciji</i> , 27. februar 1992, Serija A št. 232-A.....	43
<i>Soering proti Združenemu kraljevstvu</i> , 7. julij 1989, Serija A št. 161.....	5, 25
<i>Solmaz proti Turčiji</i> , št. 27561/02, 16. januar 2007.....	17
<i>Sovtransavto Holding proti Ukrajini</i> , št. 48553/99, ESČP 2002-VII.....	57
<i>Stamoulakatos proti Grčiji</i> (št. 1), 26. oktober 1993, Serija A št. 271.....	29, 30
<i>Stamoulakatos proti Združenemu kraljevstvu</i> , št. 27567/95, Sklep komisije z dne 9. aprila 1997.....	22
<i>Star Cate – Epilekta Gevmata in drugi proti Grčiji</i> (sklep), št. 54111/07, 6. julij 2010.....	60
<i>Steć in drugi proti Združenemu kraljevstvu</i> (sklep) [VS], št. 65731/01 in 65900/01, ESČP 2005-X.....	57
<i>Steel in drugi proti Združenemu kraljevstvu</i> , 23. september 1998, Poročila 1998-VII.....	46
<i>Stegarescu in Bahrin proti Portugalski</i> , št. 46194/06, 6. april 2010.....	38
<i>Stephens proti Cipru, Turčiji in the United Nations</i> (sklep), št. 45267/06, 11. december 2008.....	24, 25
<i>Stephens proti Malti</i> (št. 1), št. 11956/07, 21. april 2009.....	25, 26
<i>Štitić proti Hrvaški</i> , št. 29660/03, 8. november 2007.....	42
<i>Stijerna proti Finski</i> , 25. november 1994, Serija A št. 299-B.....	46
<i>Stolder proti Italiji</i> , št. 24418/03, 1. december 2009.....	20
<i>Stoll proti Švici</i> [VS], št. 69698/01, ESČP 2007-V.....	61
<i>Stran Greek Refineries in Stratis Inreadis proti Grčiji</i> , 9. december 1994, Serija A št. 301-B.....	55
<i>Sud Fondi Srl in drugi proti Italiji</i> (sklep), št. 75909/01, 30. avgust 2007.....	45
<i>Stürmeli proti Nemčiji</i> [VS], št. 75529/01, ESČP 2006-VII.....	11, 12
<i>Surugiu proti Romuniji</i> , št. 48995/99, 20. april 2004.....	53
<i>Szabó proti Švedski</i> (sklep), št. 28578/03, ESČP 2006-VIII.....	45

—T—

<i>Tănase proti Moldaviji</i> [VS], št. 7/08, ESČP 2010.....	10, 11
<i>Tanrikulu proti Turčiji</i> [VS], št. 23763/94, ESČP 1999-IV.....	3
<i>Tătar proti Romuniji</i> , št. 67021/01, 27. januar 2009.....	49

<i>Taylor-Sabori proti Združenemu kraljevstvu</i> , št. 47114/99, 22. oktober 2002	54
<i>Ternovszky proti Madžarski</i> , št. 67545/09, 14. december 2010	47, 48
<i>Krščanska zveza Jehovovih prič v Franciji proti Franciji</i> (sklep), št. 53430/99, ESČP 2001-XI	5
<i>Timurtaş proti Turčiji</i> , št. 23531/94, ESČP 2000-VI	4
<i>Todorov proti Bolgariji</i> (sklep), št. 65850/01, 13. maj 2008	57
<i>Torri proti Italiji</i> , 1. julij 1997, <i>Poročila</i> 1997-IV	40
<i>Tre Traktörer Aktiebolag proti Švedski</i> , 7. julij 1989, Serija A št. 159	57
<i>Treska proti Albaniji in Italiji</i> (sklep), št. 26937/04, ESČP 2006-XI	25
<i>Trofimchuk proti Ukrajini</i> (sklep), št. 4241/03, 31. maj 2005	63
<i>Tucka proti Združenemu kraljevstvu (št. 1)</i> (sklep), št. 34586/10, 18. januar 2011	14
<i>Turgut in drugi proti Turčiji</i> , št. 1411/03, 8. julij 2008	30
<i>Tyrer proti Združenemu kraljevstvu</i> , 25. april 1978, Serija A št. 26	28
<i>Tyrer proti Združenemu kraljevstvu</i> , št. 5856/72, Poročilo komisije of 14. december 1976, Serija B št. 24	65
<i>Tysiāc proti Poljski</i> , št. 5410/03, ESČP 2007-I	47

—U—

<i>Ülke proti Turčiji</i> (sklep), št. 39437/98, 1. junij 2004	15
<i>Üner proti Nizozemski</i> [VS], št. 46410/99, ESČP 2006-XII	47
<i>Užukauskas proti Litvi</i> , št. 16965/04, 6. julij 2010	38
<i>Uzun proti Nemčiji</i> , št. 35623/05, ESČP 2010	49

—V—

<i>Van Marle in drugi proti Nizozemski</i> , 26. junij 1986, Serija A št. 101	56
<i>Vanyan proti Rusiji</i> , št. 53203/99, 15. december 2005	45
<i>Varbanov proti Bolgariji</i> , št. 31365/96, ESČP 2000-X	22
<i>Varnava in drugi proti Turčiji</i> (sklep), št. 16064/90 in drugi, 14. april 1998	21
<i>Varnava in drugi proti Turčiji</i> [VS], št. 16064/90 in drugi, ESČP 2009	6, 14, 15, 17, 18, 28, 29, 30, 31, 58
<i>Vasilchenko proti Rusiji</i> , št. 34784/02, 23. september 2010	38, 63, 64
<i>Vasilkoski in drugi proti Nekdanji jugoslovanski republiki Makedoniji</i> , št. 28169/08, 28. oktober 2010	11, 12
<i>Vassilios Athanasiou in drugi proti Grčiji</i> , št. 50973/08, 21. december 2010	13
<i>Veeber proti Estoniji (št. 1)</i> , št. 37571/97, 7. november 2002	30
<i>Velikova proti Bolgariji</i> (sklep), št. 41488/98, ESČP 1999-V	6
<i>Vera Fernández-Huidobro proti Španiji</i> , št. 74181/01, 6. januar 2010	45
<i>Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) proti Švici (št. 2)</i> [VS], št. 32772/02, ESČP 2009	9, 18, 40
<i>Veriter proti Franciji</i> , št. 31508/07, 14. oktober 2010	11, 12
<i>Vernillo proti Franciji</i> , 20. februar 1991, Serija A št. 198	11
<i>Vijayanathan in Pusparajah proti Franciji</i> , 27. avgust 1992, Serija A št. 241-B	5
<i>Vilho Eskelinen in drugi proti Finski</i> [VS], št. 63235/00, ESČP 2007-II	55
<i>Vladimir Romanov proti Rusiji</i> , št. 41461/02, 24. julij 2008	9
<i>Voggenreiter proti Nemčiji</i> , št. 47169/99, ESČP 2004-I	9
<i>Vokoun proti Češki republiki</i> , št. 20728/05, 3. julij 2008	66
<i>Von Hannover proti Nemčiji</i> , št. 59320/00, ESČP 2004-VI	47

—W—

<i>Waite in Kennedy proti Nemčiji</i> [VS], št. 26083/94, ESČP 1999-I	26
<i>Wakefield proti Združenemu kraljevstvu</i> , št. 15817/89, Sklep komisije z dne 1. oktobra 1990, DR 66	51
<i>Weber in Saravia proti Nemčiji</i> (sklep), št. 54934/00, ESČP 2006-XI	25, 28, 48
<i>Weber proti Švici</i> , 22. maj 1990, Serija A št. 177	43
<i>Welch proti Združenemu kraljevstvu</i> , 9. februar 1995, Serija A št. 307-A	46
<i>Wendenburg in drugi proti Nemčiji</i> (sklep), št. 71630/01, ESČP 2003-II	56
<i>Wieser in Bicos Beteiligungen GmbH proti Avstriji</i> , št. 74336/01, ESČP 2007-IV	54
<i>Williams proti Združenemu kraljevstvu</i> (sklep), št. 32567/06, 17. februar 2009	10, 14
<i>Worm proti Avstriji</i> , 29. avgust 1997, <i>Poročila</i> 1997-V	15
<i>Worwa proti Poljski</i> , št. 26624/95, ESČP 2003-XI	47

—X—

<i>X in Y proti Belgiji</i> , št. 8962/80, Sklep komisije z dne 13. maja 1982, DR 28	54
<i>X in Y proti Nizozemski</i> , 26. marec 1985, Serija A št. 91	46
<i>X proti Belgiji in Nizozemski</i> , št. 6482/74, Sklep komisije z dne 10. julija 1975, DR 7	50
<i>X proti Zvezni republiki Nemčiji</i> , št. 1611/62, Sklep komisije z dne 25. septembra 1965	28
<i>X proti Zvezni republiki Nemčiji</i> , št. 1860/63, Sklep komisije z dne 15. decembra 1965, Zbirka 18	18
<i>X proti Zvezni republiki Nemčiji</i> , št. 2606/65, Sklep komisije z dne 1. aprila 1968, Zbirka 26	18

<i>X proti Franciji</i> , št. 9587/81, Sklep komisije z dne 13. decembra 1982, DR 29	29
<i>X proti Franciji</i> , št. 9993/82, Sklep komisije z dne 5. oktobra 1982, DR 31	50
<i>X proti Italiji</i> , št. 6323/73, Sklep komisije z dne 4. marca 1976, DR 3	29
<i>X proti Združenemu kraljevstvu</i> (sklep), št. 6956/75, Sklep komisije z dne 10. decembra 1976, DR 8.....	24
<i>X proti Združenemu kraljevstvu</i> (sklep), št. 7308/75, Sklep komisije z dne 12. oktobra 1978, DR 16	54
<i>X, Y in Z proti Združenemu kraljevstvu</i> [VS], 22. april 1997, <i>Poročila</i> 1997-II.....	50
<i>Xenides-Arestis proti Turčiji</i> , št. 46347/99, 22. december 2005.....	13

—Y—

<i>Y.F. proti Turčiji</i> , št. 24209/94, ESČP 2003-IX	47
<i>Yağmurdereli proti Turčiji</i> (sklep), št. 29590/96, 13. februar 2001	20
<i>Yildirim proti Avstriji</i> (sklep), št. 34308/96, 19. oktober 1999	47
<i>Yonghong proti Portugalski</i> (sklep)), št. 50887/99, ESČP 1999-IX.....	28
<i>Yorgiyadis proti Turčiji</i> , št. 48057/99, 19. oktober 2004.....	29
<i>Yurttas proti Turčiji</i> , št. 25143/94 in 27098/95, 27. maj 2004.....	19

—Z—

<i>Z. proti Finski</i> , 25. februar 1997, <i>Poročila</i> 1997-I	48
<i>Zagaria proti Italiji</i> (sklep), št. 24408/03, 3. junij 2008.....	20, 21
<i>Zaicevs proti Latviji</i> , št. 65022/01, 31. julij 2007.....	42
<i>Zalli proti Albaniji</i> (sklep), št. 52531/07, 8. februar 2011	38
<i>Zana proti Turčiji</i> , 25. november 1997, <i>Poročila</i> 1997-VII.....	30
<i>Zhigalev proti Rusiji</i> , št. 54891/00, 6. julij 2006	55
<i>Znamenskaya proti Rusiji</i> , št. 77785/01, 2. junij 2005	51